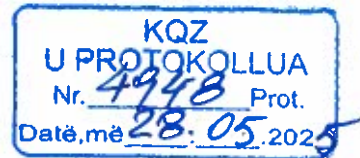

KËRKESË ANKIMORE – PËRPARA KAS

Tiranë – Datë 28.05.2025

ANKUESI	
Subjekti Ankues	Adresa, posta elektronike dhe/ose nr. i telefonit Tel: 0697839115
KOALICIONI "PARTIA DEMOKRATIKE-ALEANCA PËR SHQIPËRINË MADHËSHTORE" (PD-ASHM)	

OBJEKTI I ANKIMIT	
1. Kundërshtimi i Vendimit Nr. 1327, datë 23.05.2025 – të KSHZ - "Për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të votimit në zonën zgjedhore Qarku DURRËS, për subjektet zgjedhore dhe kandidatët për deputetë në zgjedhjet për Kuvendin të datës 11 maj 2025" 2. Pavlefshmëria e zgjedhjeve të zhvilluara në datën 11 maj 2025 në zonën zgjedhore Qarku-Durrës. Zgjidhjen e pasojave duke urdhëruar përsëritjen e zgjedhjeve për Kuvendin e Shqipërisë në të gjithë zonën zgjedhore Qarku Durrës. 3. Sipas rastit, rivlerësimin dhe/ose rinumërimin e votave të Zonës Zgjedhore – Qarku Durrës.	
Vendimi	TITULLI I VENDIMIT <u>"Për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të votimit në zonën zgjedhore Qarku Durrës, për subjektet zgjedhore dhe kandidatët për deputetë në zgjedhjet për Kuvendin të datës 11 maj 2025"</u>
Nr.	Datë
1327	24.05.2025
1. Miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të votimit për subjektet zgjedhore në zonën zgjedhore Qarku Durrës, në zgjedhjet për Kuvendin të datës 11 maj 2025, sipas lidhjes nr. 1, që i bashkëngjitet këtij vendimi ; 2. Miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të votimit për kandidatët për deputetë në zonën zgjedhore Qarku Durrës, në zgjedhjet për Kuvendin të datës 11 maj 2025, sipas lidhjes nr. 2, që i bashkëngjitet këtij vendimi ... ; Baza Ligjore: Nenet: 3, 8, 19, pika 1, 21, pika 1, gërma "a", neni 25, 25/1, 25/2, 26 pika 2, neni 39, pika 2, nenet 115, 116, 117, 118, 119, 121, 123, 123/1, 123/2, 123/3, 124, 125, 127, 133, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 160, 161 të ligjit Nr. 10019, datë 29.12.2008 "Kodi Zgjedhor i Republikës së Shqipërisë", i ndryshuar.	

NË LIDHJE ME PROCEDURËN DHE KONTESTIMIN

A. Në lidhje me legjitimimin e palës ankuese

Neni 123 i Kodit Zgjedhor parashikon se nxjerrja e tabelës përmbledhëse të rezultatit të zgjedhjeve për Zgjedhjet për Kuvend, behet nga KQZ. Për këtë, KQZ plotëson Tabelën Përmbledhëse të Rezultatit të Zonës Zgjedhore dhe e miraton atë me vendim jo më vonë se 48 orë nga mbërritja e të gjitha tabelave të zonës zgjedhore, pra ne rastin konkret të Qarkut perkates.

Në çdo rast Tabela Përmbledhëse e Rezultatit për Zonën Zgjedhore, sipas këtij neni, nuk mund të miratohet nga KQZ, pa numëruar të gjitha kutitë e pranuar të rregullta, sipas këtij Kodi, në të kundërt vendimi i miratimit të Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të Zonës Zgjedhore, sipas këtij neni, është i pavlefshëm.

Kur gjatë hartimit të tabelës, sipas pikës 1 të këtij neni, KQZ-ja, kryesisht ose me kërkesë të palëve, vëren mospërputhje të shifrave të votave për subjektet të tabelës së rezultatit të ZAZ-së me tabelat e rezultateve të qendrave të votimit, merr vendim për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të Zonës Zgjedhore me shifrat e korrigjuara, duke u bazuar në origjinalet e tabelave të qendrave të votimit. Një kopje e vendimit për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të Zonës Zgjedhore u jepet të gjitha subjekteve zgjedhore që kanë marrë pjesë në zgjedhjet e zonës zgjedhore përkatëse.

Vendimi i KQZ-së për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të Zonës Zgjedhore, sipas këtij neni, mund të ankimohet po në KAS, sipas procedurave të parashikuara në pjesën X të këtij Kodi.

Referuar Nenit 123/1 të Kodit Zgjedhor, parashikohet e drejta për të vënë në lëvizje KQZ, si një e drejtë që i njihet subjekteve zgjedhore, në mbrojtje të interesave të tyre të ligjshme dhe për çështje që bëjnë pjesë në rrethin e kompetencave të KQZ-së.

Sipas pikes 2 të këtij Neni, kërkesat ose ankesat e subjekteve zgjedhore trajtohen sipas procedurës së përcaktuar nga ky ligj dhe nga aktet nënligjore të dala në zbatim të tij. Kërkesat, ankesat, informacionet, propozimet apo denoncimet e palëve të treta trajtohen sipas procedurës së përcaktuar në Kodin e Procedurave Administrative dhe sipas afateve që përcakton KQZ-ja me akt nënligjor.

Ndërsa, neni 124, pika 3 parashikohen qarte se Kundër vendimit të KQZ-së për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të Zonës Zgjedhore, të marrë sipas nenit 123 të këtij Kodi, mund të paraqitet ankim po në KQZ jo më vonë se 5 ditë nga shpallja e këtij vendimi. Ankimi ndaj vendimit mund të përmbajë ndryshimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të Zonës Zgjedhore ose/dhe pavlefshmërinë e rezultatit në një apo disa qendra votimi, sipas nenit 160 të këtij Kodi. Nderkohe në baze të Nenit 124/6 i Kodit Zgjedhor, përcaktohet se: *“Në shqyrtimin e kërkesave ankimore të paraqitura, KQZ-ja shqyrton të gjithë problematikën e tyre, përfshirë edhe pavlefshmërinë e zgjedhjeve në qendra të caktuara votimi, pa u kufizuar në objektin e kërimit të kërkesës ankimore të paraqitur nga subjekti zgjedhor”*.

- Zgjedhjet për Kuvend u caktuan në datën 11 Maj 2025, me dekretin e Presidentit të Republikës.

- Me Vendimin perkates, KQZ regjistroi subjektin zgjedhor “Partia Demokratike”, si subjekt zgjedhor për zgjedhjet për Kuvend, të datës 11 Maj 2025” ;

- Me Vendimin perkates, KQZ regjistroi subjektin zgjedhor, “PARTIA DEMOKRATIKE – ALEANCA PËR SHQIPËRINË MADHËSHTORE” (PD-ASHM), të kryesuar nga Partia Demokratike (PD), për regjistrimin si subjekt zgjedhor në zgjedhjet e përgjithshme të 11 Majit 2025.

Nënshkrimi / Ankuesit

Për shkak se cënohen interesat tona të ligjshme, PD-ASHM e kundërshton këtë tabelë përmbledhëse të rezultateve për Qarkun Durrës, për shkaqet dhe arsyet që do të paraqiten në vijim.

Duke qenë se jemi subjekt zgjedhor i regjistruar rregullisht në zgjedhjet e 11 majit 2025, si dhe duke qenë se ankimi jone paraqitet brenda afatit 5-ditor nga momenti i shpalljes së tabelës përmbledhëse të rezultateve nga KQZ, ne kemi legjitimitet të plotë për shqyrtimin e kësaj kërkesë ankimore përpara KAS.

B. Në lidhje me kompetencën e organit administrativ

Neni 12, pika 5 e Kodit Zgjedhor parashikon se Komisioni i Ankimeve dhe Sanksioneve (në vijim “KAS”) është organi kompetent për shqyrtimin e ankimeve administrative. Neni 21, pika 1, gërma “a” parashikon se KAS-i vendos për shpalljen e pavlefshme të zgjedhjeve në një ose më shumë zona zgjedhore apo në të gjithë vendin, si dhe përsëritjen e pjesshme ose të plotë të zgjedhjeve. Ndërsa, neni 123, 124 e vijues të Kodit Zgjedhor parashikon se vendimet për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit Zgjedhor ankimohen në KAS.

Me Vendimin objekt ankimi është vendosur miratimi i Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit për Subjektet dhe kandidatët për Zgjedhjet për Kuvend të 11 majit 2025 në Qarkun Durrës. Në zbatim të Kodit Zgjedhor, çdo subjekt zgjedhor ka të drejtë të paraqesë ankim kundër vendimit për miratimin e tabelave përmbledhëse të rezultatit zgjedhor, brenda afatit ligjor prej 5-ditësh.

Në këtë kuptim, Koalicioni “PD-ASHM” përmbush kriterin e dytë procedural, kompetencën lëndore, për shqyrtimin e këtij ankimi.

C. Në lidhje me afatin e paraqitjes së ankimit

Kriteri i tretë për paraqitjen e një ankimi administrativ kundër vendimit për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit Zgjedhor ka të bëjë me afatin ligjor të ankimit. Për këtë, neni 124, pika 3 ka parashikuar shprehimisht që kundër vendimit të KQZ për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit, mund të bëhet jo më vonë se 5-ditë nga shpallja e këtij vendimi.

Në rastin konkret, vendimi objekt ankimi është shpallur nga z. Celibashi në datë 24.05.2025. Ankimi është paraqitur brenda afatit 5-ditor duke nisur nga e nesërja e vendimit të atakuar, të parashikuar nga dispozitat perkatëse të Kodit Zgjedhor. Në këtë kuptim, Koalicioni “PD-ASHM” përmbush kriterin e tretë procedural, afatin ligjor për paraqitjen e këtij ankimi.

Konkluzion: Neni 130 i Kodit Zgjedhor përcakton se KQZ merr vendim për pranimin e kërkesës ankimore, pasi verifikon: a) kompetencën e KQZ-së; b) legjitimitimin e ankuesit; dhe c) respektimin e afateve ligjore. Duke qenë se sic kemi shpjeguar më lart, ankimi i paraqitur nga PD-ASHM përmbush të tre kriteret procedurale (*legjitimitimin, kompetencën dhe afatin ligjor*), kërkojmë nga Komisioni i Ankimeve dhe Sanksioneve kalimin për shqyrtim të kërkesës ankimore të paraqitur nga Koalicioni “PD-ASHM” lidhur me zgjedhjet e 11 Maj 2025 të zhvilluara në Qarkun Durrës.

PËRSHKRIMI I SHKELJES SË PRETENDUAR

Përshtkrimi i Ankuesit

Zgjedhjet për Kuvend u caktuan në datën 11 Maj 2025, me dekretin e Presidentit të Republikës.

Pas përfundimit të procesit të numërimit të votave në Qarkun objekt ankimi, KQZ miratoi tabelat përmbledhëse të rezultateve për subjektet dhe kandidatë për Zgjedhjet për Kuvend, sipas tabelës bashkëngjitur vendimit të atakuar.

Koalicioni PD-ASHM, ka ardhur në dijeni të fakteve, indicieve dhe ka siguruar prova të mjaftueshme lidhur me problematika dhe parregullsi të rënda të procesit zgjedhor të ndodhura në thuajse të gjitha Qëndrat e Votimit të Qarkut Durrës.

Në Qarkun Durrës, përdorimi sistematik i administratës publike dhe strukturave shtetërore, përfshirë dhenia e bonuseve apo avantazheve në natyrë, në funksion të interesave elektorale të Partisë Socialiste në pushtet, ka qenë i përhapur kudo, duke krijuar një mjedis totalisht në favor të partise në pushtet, duke deformuar garën zgjedhore në një ndeshje krjesisht të pabarabartë, jo-transparente dhe diskriminuese ndaj opozitës. Institucione që, sipas Kushtetutës dhe ligjit, duhet të ruajnë neutralitetin politik, përfshirë administratën e bashkive, agjencitë shtetërore, entet publike dhe ndërmarrjet janë vënë në mënyrë të hapur në shërbim të partisë në pushtet. Praktikisht, të gjitha bashkitë e qarkut drejtohen nga PS, dhe keto të fundit, së bashku me kryetarët e tyre dhe administratat përkatëse, janë angazhuar gjatë gjithë periudhës parazgjedhore dhe asaj zgjedhore në mbështetje të listës së kandidatëve për deputetë të Partisë Socialiste në Durrës.

Veprimtaria e strukturave publike në fakt, nisi heret këtë vit, që në muajin Janar, nën thirrjen për regjistrimin e emigrantëve, në **“fushatën për regjistrimin e Diasporës”** që filloi në 11 Janar 2025 me hapjen e PER nga QKZ. Jo se nuk kishte aktivitet edhe përpara kësaj date, por me 11 janarin kulmoi edhe puna në terren dhe jashtë vendit të tyre. Kjo përfshiu organizimin e takimeve intensive jo vetëm brenda vendit, por edhe në Itali, Greqi, SHBA, Mbretërinë e Bashkuar, Francë, Belgjike, Kanada por edhe në vende të tjera ku jetojnë emigrantë shqiptarë, përfshirë edhe persona të moshuar që prej dekadash nuk kanë qenë më pjesë aktive e jetës politike në Shqipëri. Partia Demokratike ka denoncuar në Komisionin Qendror të Zgjedhjeve një sërë rastesh ku funksionarë të tjerë lokalë të Qarkut Durrës janë përfshirë personalisht në procesin e regjistrimit të qytetarëve në platformën PER, duke abuzuar me detyrën dhe duke shkelur çdo normë të ndarjes së administratës nga fushata.

Në këto kushte, pjesa më e madhe e administratës vendore dhe qendrore, në vend që të përmbushte detyrimet e saj funksionale ndaj qytetarëve, u përfshi drejtpërdrejt në aktivitetet elektorale të Partisë Socialiste. Zyrtarët lokalë kishin objektiva të qarta dhe synime të përcaktuara për numrin e votuesve që duhej të mobilizonin apo garantonin personalisht, duke e kthyer Shtetin në një instrument të fushatës së mazhorancës. Si pasojë, qytetarët e Qarkut Durrës nuk kanë marrë shërbimet publike të nevojshme gjatë kësaj periudhe, sepse për më shumë se katër muaj (nga Janari gjer në Maj), administrata ishte zhvendosur dhe fokusuar tërësisht në funksion të axhendës elektorale. Te shumë janë rastet ku jo vetëm drejtoret, por edhe specialiste të thjeshtë rezultojnë se kanë marrë lejen vjetore mbi 3-4 javë në këte fazë, jo për pushime dimri apo pranverë, jo për ç’lodhje apo udhetime, por pikërisht për të qenë aktiv në zgjedhje dhe për t’u angazhuar teresisht në fushatë zgjedhore.

Kjo situatë ka shuar praktikisht çdo kufi mes interesit publik dhe interesit partiak, duke minuar themelet e konkurrencës së ndershme dhe të barabartë në një proces demokratik. Në një realitet ku Partia-Shtet përdor të gjithë aparatën administrativ si makineri elektorale, opozita nuk përballët më me një kundërshtar politik, por me një sistem të tërë që e kthen garën në një farsë. Në këto kushte, zgjedhjet e lira dhe të ndershme mbeten një iluzion.

Farsa elektorale që ne duam të denoncojmë publikisht është pikërisht kjo: Në Shqipëri opozita nuk hyn në garë me një fushatë të lirë dhe të ndershme, por përballët me një kundërshtar që gëzon të gjitha resurset shtetërore apo publike, si dhe mund të angazhojë edhe resurse private pa limit në dispozicion sa herë i nevojitet. Ndërkohë që partia në pushtet ka në dispozicion buxhetin e Shtetit, buxhetet e gati 90% të bashkive në rang vendi (*100% të Bashkive në Qarkun Durrës*), rrjetin e administratës jashtëzakonisht të fryrë, (duke mbajtur shpesh here vende pune fiktive si në ujesjellesa apo shërbime mbështetëse etj), si

Përkrahimi / Ankuesit

dhe duke perdorur strukturat policore etj., si instrumente trysnie, nderkohe qe subjektet opozitare operojne me fondet e tyre te kufizuara dhe pa akses. Edhe ne media, akses i opozites eshte mjaft i kufizuar, shtuar kjo edhe censura, autocensura, mbyllja e rrjeteve sociale si ai TikTok vetem 60-dite para zgjedhjeve. Raporti i OSBE-ODIHR eshte tejet kritik ndaj kontrollit, censures se medias apo auto-censures se saj. Kjo krijon një disproporcion të skajshëm në kapacitet, dukshmëri dhe aftësi mobilizimi te Opozitës.

Në këtë kontekst, zgjedhjet në Shqipëri nuk janë më një mekanizëm përfaqësues i demokracisë, por një **Farsë Elektorale** ku rezultati parapërcaktohet nga instrumentet e Shtetit dhe pushtetit, i cili here pas here mbeshetet edhe tek grupet kriminale.

Së pari, dhënia e bonuesit te mbi 700.000 mije pensionisteve shqiptare nga Qeveria, miratuar me akt ne Janar 2025, por qe zbatimi i tij u shtri nga muaji Mars deri ne Prill 2025, ishte nje pipule e shtrenjte elektorale, e cila, duke akorduar mesatarisht deri ne 100 Euro per pensioniste pak jave para zgjedhjeve, ne kushtet kur pensioni mesatar ne vend nuk e tejkalon shifren e 300 Euro ne muaj, perbente padyshim nje incentive jashtezakonisht te forte ne favor te Partise-Shtet, e cila u perkthe me pas edhe ne mbeshetje elektorale dhe ne vote nga nje pjese jo e vogel pensionistesh, te cilet duhet thene jane ne meshire te fatit dhe te braktisur nga Shteti, dhe qe mbijetojne shumica nga remitancat e femijeve apo te afermve ne emigracion. Lemosha qe hedh Qeveria cdo 2 vite tashme, sa here ka zgjedhje, sherben si opium qe pergjume kete shtrese te vuajtur te shoqerise tone, me qellimin qe te harrojne vuajtjet dhe veshtiresite e jeteses te paperballueshme ne Shqiperi. Nderkohe opozita e ka denoncuar kete fakt ne KQZ dhe jo vetem, por institucionet ligjzbatuese nuk kane marre asnje mase kunder kesaj nisme e cila qartazi perdoret si nje leve e fuqishme elektorale.

Së dyti, Falja e borxheve, amnistia e nje game te gjere detyrimesh me VKM te dates 9 Maj 2025, vetem 2 dite nga zgjedhjet, e kryer nga Qeveria Shqiptare, nje akt ky totalisht ne kundërshtim me Aktin Rregullator te Vitit 2020 te KQZ i cili ndalon kategorikisht propozimin e apo marrjen e vendimeve per amnisti apo falje detyrimesh financiare ndaj shtresave te popullsisë, si dhe me keq akoma, mos marrja e masave urgjente per pezullimin / bllokimin e kesaj nisme nga KQZ edhe pse u vu ne levizje me ankimim urgjent nga PD-ASHM brenda dates 09.05.2025, deshmon per nje kapje totale te Shtetit, nje nivel sigurie absolute qe shkelja e ligjit me te dy kembet nga vete Qeveria por edhe nga KQZ, nuk do t'i kushtojte asgje ne raport me ligjin, por vetem do t'i sillte Partise-Shtet benefite dhe avantazhe politike dhe elektorale te jashtezakonshme, te paperllogaritura. Pa cekur ketu faktin se keto nisma ishin nje nga premtimet kryesore te Opozites ne Fushate dhe rrjedhimisht kompjimi i tyre demtonte edhe PD-ASHM.

Edhe Raporti Paraprak i OSBE-ODIHR i dates 12 Maj 2025, pra me pak se 24 ore pas mbylljes se kutive te votimit ka evidentuar problemet serioze, te tilla:

Në raportin e OSBE-ODIHR për zgjedhjet parlamentare të 11 majit 2025, zona e Qarkut Durrës, dokumenton disa raste, përmendet në disa kontekste të rëndësishme:

Me konkretisht, rastet e dokumentuara si shkelje e rregullave te procesit-zgjedhor ne Durres, jane:

1. Përdorimi i burimeve shtetërore në Durrës

Gjatë vitit 2024 dhe fushatës së zgjedhjeve, në Durrës u ndërmorën projekte të buxhetuara, përfshirë punime rrugësh, të cilat nisën pak para ose gjatë fushatës zgjedhore. Këto aktivitete ngritën dyshime për përdorim elektorale të fondeve publike nga ana e partisë në pushtet (PS) për të përfituar avantazh politik.

2. Presion ndaj punonjësve dhe intimidim në Durrës

Në Durrës u raportuan:

Mështrimi / Ankuesit

- Presione ndaj punonjësve të sektorit publik, duke i detyruar të japin informacion për familjarët ose miqtë që jetonin jashtë vendit.
- Frikësim i votuesve dhe mosmarrje pjesë në aktivitete të partive opozitare për shkak të frikës nga hakmarrja, me raste të dokumentuara konkretisht.
- Kërcënime të drejtpërdrejta ndaj zgjedhësve, të përfshira në raportime të dorës së parë për intimidim, përfshirë edhe kërcënime të familjarëve të kandidatëve.

3. Pretendime për lidhje me krimin e organizuar

ODIHR raportoi për pretendime që përfshinin Durrësin, ku individë të lidhur me grupe kriminale dyshohet se ishin të përfshirë në shit-blerje votash ose në intimidimin e votuesve dhe kandidatëve, çka tregon për rrezik të qartë për integritetin e zgjedhjeve.

4. Probleme në zonat përreth (Shijak, Krujë, Fushë-Krujë)

Megjithëse raporti nuk përmend veçmas Shijakun, Krujën apo Fushë-Krujën, vlen të theksohet se këto zona janë të përfshira brenda Qarkut Durrës dhe ndikohen nga:

- Struktura e bashkive dhe aktivitetet zgjedhore të organizuara nga zyrtarë të PS-së;
- Koordinimi elektorale i PS-së në zona ku kishin shtrirje ndikimi përmes burimeve publike dhe rrjeteve klienteliste.

Në përmbledhje, Qarku i Durrësit është një prej zonave ku ODIHR ka evidentuar problematika serioze që lidhen me:

- Keqpërdorimin e burimeve shtetërore,
- Presione dhe frikësim ndaj administratës dhe votuesve,
- Raportime për përfshirjen e grupeve të organizuara kriminale në procesin zgjedhor.

Megjithëse problematikat tepër shqetësuese të evidentuara në Qarkun Durrës, përbëjnë një çenim serioz të integritetit të procesit zgjedhor dhe ndikojnë drejtpërdrejt në vlefshmërinë e tij në nivel rajonal dhe kombëtar, problematika më e rëndë e zgjedhjeve të 11 majit mbetet procesi i votimit të Diasporës.

Ky proces, i cili përbën “*thembrën e Akilit*” të këtyre zgjedhjeve të kontestuara, ndonëse formalisht i mbështetur në një bazë kushtetuese dhe ligjore, ka rezultuar në mënyrë evidente si një dështim total në vlerësimin tonë, për shkak të mangësive të rënda në zbatimin praktik.

Në lidhje me këtë çështje madhore, do të parashtrojmë në vijim argumentet dhe sqarimet tona të detajuara. Megjithatë, është fakt i pakundërshtueshëm se, në ditën e shqyrtimit të ankesave, as Komisioni Qendror i Zgjedhjeve dhe as kompania postare ndërkombëtare DHL ka deshtuar të vendosi në dispozicion prova që të vërtetojë përmbushjen e plotë të detyrimit ligjor për dërgimin e zarfeve me fletët e votimit në adresën e regjistruar në KQZ për secilin votues të regjistruar nga Diaspora, kundrejt paraqitjes prej secilit prej tyre të një mjeti identifikimi dhe kundrejt nenshkrimit personal të secilit zgjedhes.

Në vijim, po analizojmë te faktet, argumentat dhe dispozitat ligjore ku mbështetet ankimi.

FAKTET, ARGUMENTAT, DISPOZITAT LIGJORE KU MBËSHTETET ANKIMIMI.

Referuar Nenit 160 “Pavlefshmëria e zgjedhjeve në qendrën e votimit” parashikon se:

[Signature]
Nënkryetari i Apelit

“1. KQZ-ja, kryesisht ose me kërkesë të subjekteve zgjedhore, i shpall zgjedhjet të pavlefshme në një apo më shumë qendra votimi, në rast se:

a) kanë ndodhur shkelje të ligjit, të cilat kanë cenuar rëndë procesin zgjedhor ose kur tërësia e shkeljeve të ligjit, sipas kësaj shkronje, të ndodhura në ato qendra votimi mund të ketë cenuar procesin zgjedhor në një masë të tillë, që mund të ketë ndikuar në ndarjen e mandateve në zonën zgjedhore;

b) kanë ndodhur fatkeqësi natyrore në përmasa të tilla, që kanë penguar pjesëmarrjen e zgjedhësve në votim; ose

c) votimi nuk ka filluar apo është pezulluar për më shumë se pesë orë.

2. Subjektet zgjedhore, në përputhje me rregullat dhe afatin e përcaktuar në nenin 124 të këtij Kodi, kanë të drejtë të kërkojnë në KQZ shpalljen e pavlefshmërisë së zgjedhjeve në qendra të caktuara votimi.

3. Kërkesa për shpalljen e pavlefshme të zgjedhjeve duhet të përmbajë shkaqet ligjore përshkrimin e rasteve të shkeljeve dhe arsyetimin e detajuar për pasojën e tyre.

4. Shqyrtimi i kërkesave bëhet sipas procedurave të përcaktuara në pjesën X të këtij Kodi. KQZ-ja, në marrjen e vendimit për pavlefshmërinë e zgjedhjeve, mund konsultohet me KZAZ-në përkatëse. Në arsyetimin e vendimit të KQZ-së duhet të përshkruhet shkaku ligjor, rastet e vërtetuara të shkeljeve dhe arsyetimi i detajuar për pasojën e tyre”.

Referuar Nenit 161 “Përsëritja e zgjedhjeve” :

“1. Pas përfundimit të procesit të ankimit, jo më vonë se 3 ditë nga nxjerrja e rezultatit të zonës zgjedhore, KQZ-ja kryesisht ose me kërkesë të subjektit, shpall të pavlefshme dhe urdhëron përsëritjen e zgjedhjeve në të gjithë zonën zgjedhore, kur pavlefshmëria e shpallur në një ose disa qendra votimi, sipas nenit 160 të këtij Kodi, ndikon në ndarjen e mandateve në zonën zgjedhore ose në shkallë vendi.

2. Do të konsiderohet ndikim në ndarjen e mandateve për zgjedhjet në Kuvend kur numri i zgjedhësve, që kanë votuar apo mund të kishin votuar në qendrën apo qendrat e votimit të shpallura të pavlefshme, është i barabartë ose më i madh se numri i zgjedhësve të nevojshëm për caktimin e një mandati në zonën zgjedhore përkatëse, mbi bazën e përlllogaritjes së votave të vlefshme në zonën zgjedhore, të bërë sipas nenit 162 të këtij Kodi. Për zgjedhjet për kryetar të qeverisjes vendore ndikim në rezultat do të konsiderohet kur numri i zgjedhësve në qendrat e shpallura të pavlefshme është më i madh se diferenca midis dy kandidatëve që kanë marrë numrin më të madh të votave të vlefshme.

3. Në rast pavlefshmërie për shkak të fatkeqësisë natyrore, sipas shkronjës “b”, apo të mosfillimit të votimit ose pezullimit më shumë se pesë orë të tij, sipas shkronjës “c” të pikës 1 të nenit 160, merret në konsideratë numri total i zgjedhësve të regjistruar në qendrën e votimit të shpallur të pavlefshme.

4. Në rast pavlefshmërie për shkelje të ligjit, sipas shkronjës “a” të pikës 1 të nenit 160, apo kur votimi është shpallur i pavlefshëm, sipas paragrafit të dytë të pikës 4 të nenit 138 të këtij Kodi dhe kur procesi i votimit ka përfunduar, sipas këtij Kodi, për përcaktimin e ndikimit merret në konsideratë numri i zgjedhësve që kanë votuar në qendrën e votimit të shpallur të pavlefshme.

5. Përsëritja e zgjedhjeve urdhërohet në të njëjtin vendim të KQZ-së, që i shpall ato të pavlefshme. Zgjedhjet për këshillat e qeverisjes vendore nuk përsëriten.

6. Zgjedhjet e shpallura të pavlefshme dhe për të cilat KQZ-ja ka vendosur përsëritjen, sipas këtij neni, përsëriten në një ditë të vetme për të gjitha zonat zgjedhore ku është vendosur përsëritja e tyre. Vendimi për caktimin e datës për përsëritjen e zgjedhjeve merret nga KQZ-ja me përfundimin e procedurave ankimore, sipas kësaj pjese ose me kalimin e afateve ligjore të ankimit, të përcaktuara në këtë pjesë. Përsëritja e zgjedhjeve zhvillohet jo më vonë se 4 javë nga data e vendimit.

7. Ankimi ndaj vendimit të KQZ-së për shpalljen ose jo të zgjedhjeve të pavlefshme bëhet në përputhje me afatet dhe procedurat e përcaktuara në këtë pjesë”.

Të gjitha faktet, indicjet dhe provat në disponimin tonë, provojnë në mënyrë të qartë dhe të pakundërshtueshme se kemi të bëjmë me shkelje të renda të dispozitave të Kodit Zgjedhor :

Problemet e zgjedhjeve në qarkun e Durresit, pa vecuar asnje nga Bashkitë e këtij qarku, janë thellësisht të ndërlidhura me varferine të një pjese të ketyre bashkive, varfërinë strukturore dhe keqadministrimin e burimeve publike. Në kontekstin e zgjedhjeve të 11 majit 2025, këto probleme janë pasqyruar dhe përkeqësuar nga përdorimi politik i administratës shtetërore dhe intimidimi i votuesve dhe ndërhyrja e patronazhisteve për të kontrolluar votën e lirë të çdo qytetari të Qarkut Durres. **Raporti ndërkombëtar i vëzhgimit të zgjedhjeve i OSBE-ODIHR, i datës 12 Maj 2025 [bashkengjitur kopja e tij] përmend në mënyrë eksplicite se përdorimi i burimeve administrative nga partia në pushtet ka krijuar një avantazh të padrejtë dhe ka ndikuar ndjeshëm në rezultatin e zgjedhjeve, duke favorizuar kështu Partinë-Shtet.**

Në qarkun Durres, procesi zgjedhor është shoqëruar me një klimë të theksuar presioni mbi nëpunësit civilë, me aktivizimin e rrjeteve të patronazhistëve dhe me raste të dokumentuara intimidimi ndaj votuesve të opozitës. Kjo atmosferë cenon rëndë standardet minimale të një procesi zgjedhor demokratik dhe ka krijuar kushte ku konkurrenca e ndershme është zëvendësuar nga kontrolli politik dhe manipulimi i vullnetit të qytetarëve.

Nga ana e Partisë Socialiste janë përdorur në mënyrë të paligjshme të gjitha burimet njerëzore të administratës publike gjatë orarit zyrtar të punës, përfshirë mësues, nxënës të shkollave, mjekë dhe infermierë. Konkretisht, nëpërmjet postimeve në platformën Facebook, të datës 21 prill 2025, **Kryetarja e Bashkisë Durrës dhe njëkohësisht Drejtuesja Politike e Partisë Socialiste për Qarkun Durrës, znj. Emirjana Sako, është denoncuar nga Z. Oerd Bylykbashi, Drejtues Politik i Koalicionit Aleanca për Shqipërinë Madhështore, për përdorim të burimeve njerëzore të administratës publike dhe institucioneve arsimore e shëndetësore për qëllime elektorale, në kundërshtim me ligjin.**

Sipas përmbajtjes së mesazheve të publikuara (bashkëlidhur), rezulton se jo vetëm mësuesit janë detyruar të marrin pjesë në mitingun elektorale të Partisë Socialiste, por edhe nxënësit janë urdhëruar të jenë të pranishëm dhe t'u paraqesin mësuesve emrat e personave që do të sillnin me vete në aktivitet. Presioni ndaj administratës publike është denoncuar gjithashtu edhe nga kandidati për deputet, **Z. Igli Cara, i cili ka theksuar përfshirjen masive dhe të detyruar të punonjësve të institucioneve shtetërore në aktivitete elektorale të Partisë Socialiste.**

Për më tepër, gjatë fushatës zgjedhore janë konstatuar raste të shkeljes së dispozitave ligjore për kryerjen e punimeve publike. Konkretisht, në disa segmente rrugore në territorin administrativ të **Bashkisë Durrës, janë vendosur tabela të punimeve që nuk përmbajnë elementët e detyrueshëm të parashikuar në Udhëzimin nr. 2, datë 13.5.2005 "Për zbatimin e punimeve të ndërtimit", Kreu II, duke ngritur dyshime të arsyeshme se këto ndërhyrje janë përdorur për qëllime propagandistike gjatë fushatës elektorale, në shkelje të parimeve të barazisë në garën zgjedhore.**

Në përgjithësi, qarku Durres me të bashkitë që përfshin, ofron një pasqyrë të qartë të nivelit të ulët të funksionimit demokratik në vend.

Pabarazia flagrante në garën zgjedhore, kapja thuajse totale e institucioneve shtetërore dhe përfshirja e ndërmarrjeve private që mbijetojnë përmes kontratave publike, kanë krijuar një realitet ku varfëria instrumentalizohet për qëllime elektorale, ndërsa qytetarët përjetojnë një cikël të pandërprerë presioni dhe abuzimi. Kjo situatë pasqyron një pushtet që, për të ruajtur dominimin e tij, nuk nguron të përdorë çdo mjet në dispozicion, në kundërshtim të hapur me normat demokratike dhe të drejtën e qytetarëve për të votuar të lirë.

A. Blerja e votës nëpërmjet dhënies së bonuseve dhe përfitimeve të tjera shtetërore:

Inshkrimi i Ankuesit

Në zgjedhjet parlamentare të 11 majit 2025 në Shqipëri, janë ngritur akuza për blerje votash nëpërmjet dhënies së bonuseve dhe përfitimeve të tjera, veçanërisht në Qarkun Durrës. Këto praktika janë denoncuar nga opozita dhe media, si dhe janë vërejtur nga vëzhguesit ndërkombëtarë.

Jane fakte të njohura botërisht tashme, rastet e bonuse të pensionistëve, falja e detyrimeve dhe gjobave për afro 10 vjet nga Shteti Shqiptar, por edhe masa të tjera, apo praktika teresisht abuzive si asfalti elektoral apo cakulli elektoral, në formën e investimeve publike të përqendruara vetëm në disa jave të fushatës zgjedhore, ndërkohë që pjesën tjetër të vitit nuk kryer thuhet asnjë riparim apo rregullim infrastrukture baze të lagjeve të qyteteve apo fshatrave të vendit.

PD dhe/ose eksponentet dhe kandidatet e saj, sipas rastit, kanë denoncuar një seri rastesh lidhur me këto problematika si në KQZ ashtu edhe në Organin e Prokurorisë. Në do vendosim në dispozicion ato informacione që kemi arritur të mbledhim rreth kësaj problematike, por kërkojme gjithashtu edhe nga KAS që ti drejtohet zyrtarisht organit të Prokurorisë së Rrethit dhe SPAK, për informacion me të detajuar, sa i takon denoncimeve në KQZ për qarkun perkates, apo kallezimeve për Qarkun perkates për krime zgjedhore, në organin e prokurorisë kompetente.

Sipas raportit të OSBE-së, zgjedhjet u karakterizuan nga mungesa e një fushe loje të barabartë, përfshirë censurën vetjake të gazetarëve dhe një fushatë polarizuese. U raportua për përdorim të gjerë të burimeve publike dhe pushtetit institucional nga partia në pushtet, si dhe raste presioni ndaj punonjësve publikë dhe votuesve të tjerë, përfshirë raste intimidimi.

Shitblerja e votës dhe denoncimet publike:

Znj. **Ilirjana Kuçana**, kandidate për deputete e **Aleancës për Shqipërinë Madhështore**, ka bërë denoncime publike në media dhe në SPAK lidhur me praktikën e shitblerjes së votës në disa zona të Durrësit.

Në gjithë Qarkun Durrës janë raportuar raste të përdorimit të administratës publike dhe burimeve shtetërore për qëllime elektorale, për të ndikuar në votën e qytetarëve. Këto veprime janë në kundërshtim me Kodin Zgjedhor dhe rregullat për ndarjen e qartë midis funksioneve publike dhe veprimtarive politike.

B. Vendosja e shtetit në shërbim të Partisë, duke përdorur në mënyrë të paligjshme burimet shtetërore dhe/ose Investimet Publike për manipulimin e vullnetit të zgjedhësve.

Përdorimi i Administratës dhe i Burimeve Publike:

Partia Demokratike-Koalicioni PD-ASHM ka paraqitur me dhjetra kërkesa zyrtare në KQZ, duke denoncuar raste për shkelje të veprimtarive të ndaluara 4-muj para zgjedhjeve sipas vendimit nr. 9/2020 të Komisionit Rregullator.

Më poshtë janë disa nga denoncimet që Partia Demokratike apo eksponentë të saj kanë bërë :

Zbatimi i punimeve të ndërtimit dhe shkeljet e konstatuara gjatë fushatës zgjedhore

Sipas pikës 1.3 të Udhëzimit nr. 2, datë 13.5.2005 “Për zbatimin e punimeve të ndërtimit”, Kreu II, në çdo kantier ndërtimi duhet të vendoset, në një vend të dukshëm, tabela e identifikimit të punimeve, e cila përmban të dhëna të detyrueshme si: objekti, destinacioni, leja e ndërtimit, investitori, subjekti projektues dhe mbikëqyrës, si dhe afatet e ndërtimit.

Gjatë periudhës së fushatës zgjedhore, janë konstatuar shkelje të kësaj dispozite në disa segmente rrugore të Bashkisë Durrës, përkatësisht në:

- Rrugën “Prishtina”,
- Rrugën “Andon Boshnjaku”,

Përfshirimi i Ankuesit

- Rrugën “Valbona”,
- Rrugën “Besëlidhja”,
- Rrugën “Eqerem Çabej”.

Fotot ilustruese të bashkëlidhura dokumentojnë se këto punime nuk përmbajnë elementet e detyrueshme të tabelës së identifikimit, veçanërisht **mungesën e afateve të punimeve** (data e fillimit dhe përfundimit), çka krijon një perceptim të qartë për përdorim elektorale të këtyre ndërhyrjeve publike me qëllim joshjen e zgjedhësve dhe ndikimin në vullnetin e tyre politik.

Kjo përbën shkelje të **nenit 91 të Kodit Zgjedhor**, i cili ndalon qartë realizimin e investimeve publike katër muaj para fillimit të fushatës deri në përfundim të saj. Në shumë segmente të qytetit të Durrësit janë kryer investime të reja gjatë kësaj periudhe, të cilat janë **denoncuar zyrtarisht nga subjekti zgjedhor “Aleanca për Shqipërinë Madhështore”**, por nuk është marrë asnjë masë për pezullimin e tyre nga organet përgjegjëse.

Këto shkelje janë bërë objekt denoncimi publik nga kandidatët për deputet të koalicionit **Znj. Ilirjana Kuçana, Z. Shyri Myrtollari dhe Znj. Jola Hysa**.

Shkatërrimi i mjedisit dhe mosveprim institucional

Gjatë fushatës është konstatuar gjithashtu **shkatërrim i mjedisit** në zonën e Plazhit të Durrësit, ku janë hedhur inerte në kuadër të punimeve për **zgjatimin e shëtitorës**, në mungesë transparence dhe në kundërshtim me ligjin për mbrojtjen e mjedisit.

Për këtë rast është depozituar një kallëzim penal nga kandidati për deputet **Z. Igli Cara**, së bashku me urbanisten **Znj. Entela Spahivogli**, pranë Prokurorisë pranë Gjykatës së Juridiksionit të Përgjithshëm Durrës. Denoncimi është shoqëruar me publikime dhe reagime të Drejtuesit Politik të Koalicionit **Z. Oerd Bylykbashi** në rrjetet sociale.

Punime në kundërshtim me afatet ligjore

Më **19 prill 2025**, në faqen zyrtare të **Z. Oerd Bylykbashi** është publikuar njoftimi i Bashkisë Durrës për kufizim të qarkullimit në rrugën “Taulantia”, për shkak të punimeve publike, të cilat parashikoheshin të zhvilloheshin nga **20 deri më 22 prill 2025** – periudhë që përkon pikërisht me **ndalimin e investimeve publike sipas Kodit Zgjedhor**, dhe rrjedhimisht përbën shkelje të drejtëpërdrejtë.

Vendosja e zyrave zgjedhore në kundërshtim me ligjin

Gjatë fushatës janë konstatuar raste të vendosjes së **zyrave elektorale dhe materialeve propagandistike** në distanca më të afërta sesa lejon ligji nga Qendrat e Votimit, në kundërshtim me **nenin 89 të Kodit Zgjedhor**.

Subjekti ynë ka paraqitur disa shkresa zyrtare në Komisionin Qendror të Zgjedhjeve, përfshirë:

- Nr. 42 prot., datë 05.04.2025,
- Nr. 51 prot., datë 17.04.2025,
- Nr. 53 prot., datë 22.04.2025,
- Nr. 53/1, 53/2, 53/4 prot., datë 22.04.2025,
- Nr. 59 prot., datë 28.04.2025,

nëpërmjet të cilave kemi kërkuar **spostimin e zyrave elektorale dhe materialeve propagandistike të Partisë Socialiste në Durrës**. Vendimi i Komisionit Qendror të Zgjedhjeve për këtë çështje (nr. 981, datë 08.05.2025), u mor në mënyrë të vonuar dhe **la hapësirë të mjaftueshme për vazhdimin e paligjshmërisë**

[Signature]
Ankuesit

Të gjitha faktet e mësipërme provojnë se:

1. **Shteti është vënë në funksion të Partisë Socialiste**, duke përdorur burimet shtetërore dhe administrative në mënyrë të paligjshme për të ndikuar mbi vullnetin e zgjedhësve;
2. **Investimet publike janë përdorur për qëllime propagandistike dhe joshjeje elektorale**, në kundërshtim me ndalimet e Kodit Zgjedhor;
3. **Administrata shtetërore është vënë nën presion dhe frikësim të drejtpërdrejtë politik**, duke u detyruar të përfshihet në fushatë;
4. **Organet shtetërore nuk kanë ndërmarrë veprimet e duhura**, duke toleruar shkeljet dhe duke mos garantuar barazi në garën zgjedhore.

C. Sistemi kriminal i përdorimit të patronazhistëve të Partisë Socialiste:

Përdorimi i patronazhistëve nga Shteti dhe PS, vazhdon edhe në keto zgjedhje të ishte një problem serioz, i denoncuar jo vetëm nga Opozita, dhe mediat, por edhe nga organizatat dhe vezhguesit e zgjedhjeve. Përdorimi i patronazhistëve nga struktura shtetërore dhe nga Partia Socialiste në zgjedhjet e 11 majit 2025 në Qarkun Durrës, paraqet një sfidë serioze për integritetin dhe lirinë e votës. Në këto zona, ku ndikimi lokal i administratës shtetërore është i fortë dhe lidhjet personale shpesh përcaktojnë dinamikën elektorale, mazhoranca ka vënë në lëvizje rrjete patronazhiste për të orientuar dhe kontrolluar votuesit në mënyrë sistematike.

Sipas dëshmive të mbledhura nga opozita dhe gazetarë investigativë, në Durrës u vërejt pranë disa qendrave të votimit grupe të organizuara me lista të detajuara emrash dhe adresash. Këta persona, të cilët ishin shpesh punonjës administrate, inspektorë apo madje efektivë policie në terren, një pjesë e mirë e tyre me badge dhe akreditime të paligjshme të KQZ, e shoqëronin votuesin deri në derën e qendrës, nxitnin mbajtjen e fotografive të fletëvotimit apo listave zgjedhore, dhe ushtroheshin presion konstant për t'u siguruar se vota të shkonte në favor të subjektit apo kandidatit përkatës të PS-së.

D. Shteti vendosi investimet publike (prokurimet publike), intimidoi administratën shtetërore dhe përdori në mënyrë të paligjshme burimet shtetërore në funksion të Partisë Socialiste për zgjedhjet e 11 majit 2025:

Vendosja e investimeve publike në funksion elektoral:

Është raportuar se gjatë muajve para zgjedhjeve, qeveria intensifikoi zbatimin e projekteve publike në këto zona, duke përfshirë tenderime dhe prokurime publike me ndikim lokal, shpesh të shoqëruara me promovime politike dhe prezencë të zyrtarëve të lartë të PS-së. Kjo lloj praktike, kur nuk bazohet në planifikim të zakonshëm buxhetor por synon të ndikojë në preferencat elektorale të qytetarëve, përbën shkelje të parimeve të barazisë në garën zgjedhore.

Intimidimi i administratës shtetërore:

Janë raportuar raste të presionit të ushtruar ndaj punonjësve të administratës publike për të mbështetur në mënyrë aktive Partinë Socialiste, përfshirë pjesëmarrje në mitingje dhe fushata, si dhe ndjekje të votuesve (patronazhim) me qëllim orientimin dhe kontrollin e votës. Këto veprime bien ndesh me Kodin Zgjedhor dhe cenojnë rëndë lirinë e zgjedhësve për të votuar pa frikë apo ndërhyrje.

E. Punësime të reja në administratën publike, si shkelje e rëndë e ligjit për përfitim politik, duke devijuar vullnetin e zgjedhësve.

Nënkryesori i Ankuesit

Punësime të reja në administratë gjatë fushatës:

Raportime të besueshme nga Qarku Durrës, tregojnë për rekrutime të reja në administratën lokale gjatë periudhës zgjedhore, në kundërshtim me ndalimet e vendosura nga Kodi Zgjedhor dhe vendimet e KQZ-së. Punësimet e motivuara politikisht janë dënuar si forma të blerjes së votës nëpërmjet përfitimeve shtetërore.

F. Dhënia e lejeve të legalizimit/ndërtimit gjatë fushatës zgjedhore, si dhe veprimtari të tjera të ndaluara.

Dhënia e lejeve të legalizimit dhe ndërtimit:

Një tjetër formë e përdorimit të burimeve shtetërore për qëllime elektorale ishte dhënia selektive e lejeve të legalizimit apo ndërtimit në Qarkun Durrës gjatë fushatës. Këto vendime janë parë si përpjekje për të siguruar mbështetje politike nëpërmjet përfitimeve konkrete, çka e minon besimin publik tek procesi zgjedhor.

Në përfundim, përdorimi i mjeteve shtetërore për përfitim elektoral është një shkelje serioze e demokracisë dhe cenon lirinë e zgjedhjes së qytetarëve. Këto praktika kërkojnë hetim dhe ndëshkim të menjëhershëm nga institucionet përkatëse.

G. Shkelje Ligjore Ditën e Zgjedhjeve:

Diten e zgjedhjeve, është konstatuar, në mënyrë të përsëritur dhe sistematike, prania e personave të paautorizuar brenda apo në afërsi të qendrave të votimit, të cilët ushtronin ndikim të drejtpërdrejtë mbi zgjedhësit duke i orientuar në favor të Partisë Socialiste, në kundërshtim me parimet e fshehtësisë së votës dhe barazisë në procesin zgjedhor

Disa nga Konstatimet nga Dorëzimi i Materialeve Zgjedhore [Gjate shqyrtimit te ceshtjes, rezervojme te drejten te ngrejme pretendime te tjera ne zone te tjera specifike, per shkak te kqyrjes se kamerave dhe materialit zgjedhor ne proces aktualisht] :

1. Në Qendrën e Votimit nr. 1508, ZAZ nr. 26, janë konstatuar fletë votimi të papërdorura të cilat nuk janë futur në materialet zgjedhore të dorëzuara, në kundërshtim me detyrimet procedurale të përmbylljes së votimit.
2. Në Qendrën e Votimit nr. 1387, ZAZ nr. 26, komisioni i QV-së ka konstatuar parregullsi në dorëzimin e dokumentacionit, pasi materialet përkatëse nuk janë vendosur në kutinë përkatëse sipas rregullave të përcaktuara nga KQZ.
3. Në Qendrën e Votimit nr. 1392, ZAZ nr. 26, janë evidentuar 24 zgjedhës që nuk janë identifikuar nga pajisja PEI, si dhe një fletë votimi e dëmtuar për një subjekt zgjedhor, çka kërkon verifikim për cenim të integritetit të votës.
4. Në Qendrën e Votimit nr. 1505, ZAZ nr. 26, janë konstatuar parregullsi në procesverbalin e mbylljes së votimit, si më poshtë:
 - o Janë regjistruar 254 zgjedhës që kanë votuar.
 - o Nga këta, 254 janë identifikuar përmes pajisjes PEI, ndërkohë që 10 zgjedhës figurojnë si jo të identifikuar nga pajisja PEI, çka përbën mospërputhje.
 - o Janë marrë në dorëzim 740 fletë votimi, nga të cilat janë përdorur 254, të papërdorura rezultojnë 486.
 - o Nga bilanci aritmetik rezultojnë 10 fletë votimi të tepërta, të pashpjeguara dhe jashtë standardit ligjor.

Disa nga Konstatimet gjatë procesit të numërimit dhe tabelimit të rezultatit në disa KZAZ [Gjate shqyrtimit te ceshtjes, rezervojme te drejten te ngrejme pretendime te tjera ne zone te tjera specifike, per shkak te kqyrjes se kamerave dhe materialit zgjedhor ne proces aktualisht]:

Gjatë ditëve të numërimit janë evidentuar këto parregullsi:

- Në QV nr. 1408/03, ZAZ nr. 23, është konstatuar një fletë votimi pa vulë. Gjithashtu, një nga anëtarët e grupit të numërimit ka pretenduar se ka pasur një fletë votimi të tepërt.
- Në QV nr. 1410, ZAZ nr. 23, është konstatuar një fletë votimi më pak sesa numri i regjistruar në procesverbal.
- Në QV nr. 1410/3, ZAZ nr. 23, është konstatuar gjithashtu një fletë votimi mangut.
- Në QV nr. 1411, ZAZ nr. 23, është konstatuar një fletë votimi e tepërt.
- Në QV nr. 1414, ZAZ nr. 23, është konstatuar se numri real i fletëve të përdorura është 406, ndërsa në procesverbal janë shënuar vetëm 263 fletë, çka përbën mospërputhje të dukshme.
- Në QV nr. 1424/1, ZAZ nr. 23, është konstatuar një fletë votimi mangut.
- Në QV nr. 1469/3, ZAZ nr. 23, është evidentuar se dy fletë votimi janë dhënë për një votues të vetëm, në kundërshtim me rregullat bazë të procesit zgjedhor.
- Në QV nr. 1470, ZAZ nr. 23, është konstatuar mungesa e dy fletëve votimi.
- Në QV nr. 1470/6, ZAZ nr. 23, është konstatuar mungesa e një fletë votimi.

Rast i veçantë: QV nr. 1450, ZAZ nr. 24

Në këtë qendër votimi është konstatuar se kutia e votimit ka qenë e dëmtuar. Si pasojë e kësaj, procesi i numërimit nuk ka prodhuar rezultat përkatës, pasi anëtarët e grupit të numërimit nuk kanë arritur dakordësi për arsyet e dëmtimit të kutisë.

- Përfaqësuesit e Partisë Socialiste kanë pretenduar se kutia është vetëm marrë fizikisht nga vendi i numërimit, pa u dëmtuar.
- Përfaqësuesit e Aleancës për Shqipërinë Madhështore kanë deklaruar se kutia është dëmtuar nga kryetari i grupit të numërimit.

Të dyja palët kanë hartuar procesverbale të ndara dhe kontradiktore, duke reflektuar pozicione të ndryshme mbi ngjarjen.

Krahas ketyre QV problematike, janë konstatuar probleme në QV dhe materialet e QV në disa zona të ZAZ Shijak, Krujë, Fushe-Krujë, ZAZ-të e qytetit Durrës (*zona ish-Kenete, Spitalle etj*). Në keto kushte, për QV specifike në keto zona, por pa u kufizuar në to, sipas rastit, do të kerkohen nga KAS kqyrja e materialit zgjedhor, rivlerësimi dhe rinumerimi me qëllim kuantifikimin e ndikimit të parregullsive mbi rezultatin zgjedhor që kanë ndodhur në Zonen Zgjedhore Objekt Ankimi. [Gjatë shqyrtimit të ceshtjes, rezervojmë të drejtën të ngrejme pretendime të tjera në zone të tjera specifike, për shkak të kqyrjes së kamerave dhe materialit zgjedhor në proces aktualisht].

H. Manipulimi kriminal i votës së Diasporës

Partia Demokratike-Aleanca për Shqipërinë Madhështore (PD-ASHM), përmes numëruesve dhe përfaqësuesve të saj pranë KQZ-së dhe komisioneve përkatëse, ka kontestuar në mënyrë të vazhdueshme dhe të dokumentuar parregullsitë serioze në procesin e votimit të Diasporës në zgjedhjet parlamentare të 11 majit 2025, me theks të veçantë mbi shtetin fqinj, Greqinë.

1. Dyshime serioze mbi integritetin e votës së Diasporës në tërësi, veçanërisht në Greqi

Përfaqësuesit tanë kanë kundërshtuar hapjen dhe pranimin e të gjitha zarfeve të tipit B të ardhura nga Greqia, mbi bazën e dyshimeve të thella dhe të besueshme për:

- Tjetërsimin e votës;
- Manipulimin e saj në favor të mazhorancës;
- Ndërhyrjen e mundshme të strukturave të administratës shtetërore shqiptare jashtë vendit;

Nënshkrimi i Ankuesit

- **Përdorimin e praktikave të patronazhimit dheurvejimit të preferencave politike të emigrantëve shqiptarë në Diasporë, veçanërisht në Greqi.**

PD-ASHM ka paraqitur **prova dhe fakte të shumta** mbi mënyrën se si operatori postar fitues i tenderit, DHL, ka shkelur kushtet bazë të përcaktuara nga ligji dhe Kodi Zgjedhor, duke nënkontraktuar palë të treta në Greqi, të cilat:

- **Nuk i shpërndanë zarfat në mënyrë individuale, në banesë;**
- **Nuk kërkuar paraqitjen e dokumentit të identifikimit;**
- **Nuk siguruan që nënshkrimi të bëhej personalisht nga marrësi i zarfit.**

2. Mungesa e përgjigjeve nga KQZ

PD-ASHM i është drejtuar me kërkesa të përsëritura Komisionit Qendror të Zgjedhjeve për:

- Marrjen e masave urgjente për ndalimin e kësaj praktike të paligjshme;
- Sqarime lidhur me mënyrën e shpërndarjes së zarfeve në Greqi;
- Masat për eliminimin e emrave të dyfishtë në listat zgjedhore (në Shqipëri dhe në Diasporë);
- Dokumente shpresore të operatorit postar që të provojnë se zarfat janë shpërndarë ligjërisht.

Asnjë nga këto kërkesa nuk ka marrë një përgjigje të plotë apo të argumentuar nga ana e KQZ-së deri në ditën e sotme.

Ndaj, për sa kohë që nuk ka asnjë provë ligjore dhe të dokumentuar për shpërndarjen e rregullt dhe të ligjshme të mbi 245.000 zarfeve në Diasporë, përfshirë rreth 60.000 zarfa vetëmnë Greqi, ku një pjesë jo e vogël ishin votues të Qarkut e kontestuar, PD-ASHM e konsideron rezultatin zgjedhor në çdo zonë ku këto vota kanë ndikuar, si të cenuar në mënyrë të rëndë në integritetin dhe ligjshmërinë e tij.

Rezultatet për votimin e diasporës në Qarkun Durrës duken tërësisht jo realiste dhe të pabesueshme, sidomos kur analizohen me kujdes kutitë e votimit të ardhura nga Greqia. Në mënyrë të përsëritur, pjesëmarrja rezulton rreth 7 deri 9% në pothuajse çdo kuti votimi, një shifër e dyshimtë për një komunitet që përbën një nga grupet e mëdha të emigrantëve shqiptarë në këtë qark. Kjo uniformitet absurde në përqindje ngre dyshime serioze mbi integritetin e procesit dhe sugjeron një manipulim sistematik ose ndërhyrje të qëllimshme për të ulur efektin real të votës së diasporës në këtë zonë.

Në Qarkun Durrës, raporti i votave të Diasporës jo Greqi ka qenë në masën 4 me 1 në favor të Partisë Socialiste: rreth 5600 me rreth 1400, c'ka është larg raportit të votave brenda vendit i cili është 2.2 me 1 (53235 me 24134).

Por në Greqi manipulimi masiv i votës ka bërë që raporti të jetë 9.5 me 1 në favor të Partisë Socialiste (5700 me 600). Janë të ditura publikisht fakte të tilla si: Kompania DHL në shtetin grek e ka dhënë me nënkontraktim shërbimin, mjaft zgjedhësve të regjistruar nuk u është cuar zarfi në adresën e deklaruar, nga shërbimet postare në shumë raste zarfat nuk i janë dorëzuar individualisht cdo zgjedhësi, në shumë raste zyrtat postare nuk kanë marrë në dorëzim zarfat me fletët e votimit Brenda.

Po ashtu, zyrtat konsullore dhe përfaqësitë e tjera të shtetit shqiptar në Greqi janë vënë në shërbim të Partisë Socialiste duke mashtruar me metoda të ndryshme, ndër të cila më kryesorja ka qenë ajo e deklarimit të tyre dhe militantëve të Partisë Socialiste gjatë si punonjës së KQZ-së.

Si konkluzion për Qarkun Durrës janë deklaruar në mbyllje të votimit në orën 19:00 të datës 11 Maji, 15655 zarfa të mbërritur, shifër kjo e korigjuar dy-tre ditë më pas në mbi 15900, e korigjuar në 16205

[Signature]
Nënshkrimi i autorit

Si konkluzion për Qarkun Durrës janë deklaruar në mbyllje të votimit në orën 19:00 të datës 11 Maji, 15655 zarfa të mbërritur, shifër kjo e korrigjuar dy-tre ditë më pas në mbi 15900, e korrektuar në 16205 aktualisht. Por në listën e kandidatëve që i nënshtrohen votimit parapëlqyes, deklarohen të numëruar 16322 zarfa nga 16205 total. Cilëndo shifër të marrim të mirëqenë nga te dyja, nuk dimë fatin e rreth mbi 3600 zarfave që nuk kanë mbërritur në Shqipëri (nga KQZ është deklaruar se janë regjistruar mbi 19900 zgjedhës të Qarkut Durrës nga jashtë vendit).

Kërkohej mosmarrja në konsideratë e votës së diasporës për Qarkun Durrës, votë që është tërësisht e manipuluar dhe ka ndikuar drejtpërdrejt në humbjen e një mandati për koalicionin PD-ASHM.

Edhe rezultatet për partitë politike janë befasuese dhe thellësisht në kundërshtim me prirjet elektorale të votës brenda vendit. Sipas të dhënave zyrtare të KQZ-së, **PD-ASHM ka marrë 39.26% të votave në territorin e Qarkut Durrës, ndërsa në diasporë kjo përqindje bie në vetëm 25.6%**. Nga kjo përqindja kaq e ulët, votat e Diasporës në Greqi rezultojnë nga Proces-Verbalet në nivele 7-9% për PD-ASHM në të gjitha Kutitë ! Ndërsa PS nga 70 deri në 90 % të votave të ardhura nga Greqia në cdo kuti, cka nuk ka dyshim për rezultat të denjë për Bjellorusi. Këto mospërputhje të theksuara kërkojnë verifikim të thelluar dhe hetim të plotë mbi procesin e administrimit dhe numërimit të votave nga diaspora.

Vendimi Nr. 13, datë 12.11.2024 i Komisionit Rregullator ka parashikuar mundësinë e kontestimit të votave (nga numësesit) kur ata kanë dyshime rreth integritetit të votave.

Nisur nga dispozitat e cituar më sipër, ne gjykojmë se ky proces është njollësuar me shumë problematika thelbësore. Kur filloi nisma për përfshirjen e qytetarëve shqiptarë që jetojnë jashtë vendit në këto zgjedhje, autoritetet zgjedhore vendase garantuan publikisht se çdo zarf me votë do të dorëzohej në adresën e deklaruar të votuesit në PER, përmes një shërbimi postar të drejtpërdrejtë. Votuesit u siguruan se nuk do të kishin nevojë të dilnin nga shtëpia dhe se procesi do të ishte personal, i sigurt dhe pa ndërmyjetës.

Por më para pak ditësh nga dita e zgjedhjeve, KQZ ndryshoi papritur qasje. Përmes një njoftimi të thjeshtë të publikuar nga në rrjetet sociale të KQZ, votuesit shqiptarë në Greqi, u njoftuan nga KQZ se duhet të paraqiten personalisht pranë pikave të DHL për të tërhequr ose dorëzuar zarfin e votimit. Ky ndryshim i befasishëm ka sjellë jo vetëm konfuzion mes votuesve, por ka ngritur edhe shqetësime serioze për transparencën, standardin dhe ligjshmërinë e procesit.

Ndryshimi i mënyrës së shpërndarjes së zarfeve bie ndesh me deklaratat dhe rregullat e mëparshme të KQZ-së. Sipas kuadrit ligjor dhe rregullator në fuqi, operatori postar ishte i detyruar të dorëzonte fizikisht çdo zarf tek votuesi, kundrejt nënshkrimit dhe paraqitjes së një dokumenti identifikimi. Madje u theksua publikisht se asnjë anëtar familje nuk mund të merrte zarfin në emër të një tjetri dhe do të bëheshin tre tentativa për t'u gjetur votuesi në adresë.

Në Greqi prej javësh kishim patur raportime se zarfat me vota nuk po u dorëzohen qytetarëve në dorë në banesë, por shpesh herë po përvetësohen në mënyrë të organizuar nga individë të caktuar që mund të paraqiten pranë pikave postare (*qoftë zyrtare, si zyra bastesh, apo hyrje pallatesh*), duke përdorur makina me qira me targa shqiptare për të shmangur gjurmët. Këta persona, të dyshuar të lidhur me Partinë Socialiste dhe strukturat e saj, ka njoftime se mund të kenë grumbulluar zarfa me fletët e votimit, cka është totalisht e ndaluar dhe penalisht e dënueshme.

Ndërkohë, siç dihet, Shteti shqiptar ka firmosur një kontratë me vlerë rreth 9.2 milionë Euro me kompaninë postare DHL për të garantuar shpërndarjen dhe grumbullimin korrekt të zarfeve kudo të Botë për 246.000 zgjedhës të regjistruar në PER. Ky ndryshim i papritur në mënyrën e dorëzimit – nga “zarfi vjen në shtëpi” në “shko e merre vetë” – jo vetëm që rrit vështirësitë praktike për

Humbet Anxhelli

mijëra votues, por krijon dhe hapësirë për ndërhyrje, parregullsi dhe potencialisht manipulime procesi.

Vetem 1 javë para zgjedhjeve të 11 Majit 2025, ishin raportuar nga KQZ se mbi 6,000 zarfe të ardhura në Tiranë nga Greqia, ditën tjetër po 6.000 zarfa, ditën me pas 7.0000 zarfa dhe në fund serish mbi 5.000 zarfa, ndërkohë që për disa javë më parë numri total ishte 17,700.

Si shpjegohet që një e treta e të gjithë zarfave të Greqisë vijnë në një ditë të vetme? Si shpjegohet që me pas për 3-4 ditë kjo shifer kerceu në rreth 52.000 vota. Ky fluks i pazakontë dhe i papritur, në kontekstin e problemeve të raportuara, përforcon dyshimet mbi integritetin dhe parregullsine e procesit.

Shqetësimi ynë është i thellë jo vetëm për integritetin e votës, por edhe për pasojat të rënda që kjo situatë mund të ketë në besimin e publikut të procesit zgjedhor dhe demokracia në tërësi. Kjo situatë nuk u korrigjua ndaj, procesi i votimit të Diasporës u kthye në një eksperiment të dështuar, i shtrenjtë dhe me pasojat serioze për vendin.

Ndaj PD-ASHM kërkon shpalljen të pavlefshme të gjithë rezultatit zgjedhor në zonën zgjedhore të kontestuar, pasi procesi ka qenë i deformuar, i manipuluar dhe në kundërshtim të hapur me ligjin dhe standardet ndërkombëtare për zgjedhje të lira dhe të ndershme.

D. Finalizimi i farsës elektorale (dita e zgjedhjeve dhe ditët e numërimit):

Gjatë zgjedhjeve parlamentare të 11 majit 2025 në Qarkun Durrës, u raportuan një disa problematika që ngritën shqetësime mbi integritetin e procesit zgjedhor.

Në Durrës, përfaqësues të opozitës denoncuan praninë e drejtuesve të institucioneve publike, si drejtore shkollash, të hipotekës, tatimeve, KESH, Ujesjellesit etj, pranë qendrave të votimit. Këta individë, të cilët janë pjesë e administratës, akuzohen për ushtrim presioni ndaj votuesve në favor të Partisë Socialiste. Ky veprim është në kundërshtim me Kodin Zgjedhor dhe vendimet e Komisionit Qendror të Zgjedhjeve (KQZ), të cilat ndalojnë praninë e personave të paautorizuar brenda një perimetri prej 150 metrash nga qendrat e votimit.

Në të gjitha bashkitë e Qarkut, u raportua për një sistem të organizuar të patronazhistëve, të cilët shoqëronin votuesit deri pranë qendrave të votimit, duke ndikuar në mënyrë të paligjshme mbi vullnetin e tyre. Ky fenomen është një vazhdimësi e praktikave të mëparshme, ku individë të lidhur me Partinë Socialiste monitoronin dhe kontrollonin preferencat politike të qytetarëve, duke cenuar lirinë e votës.

Pavarësisht denoncimeve dhe raportimeve të shumta për parregullsi dhe shkelje të ligjit, reagimi i institucioneve përgjegjëse, si KQZ dhe organet e rendit, ka qenë i vakët. Mungesa e ndërhyrjes së menjëhershme dhe e masave ndëshkuese ka ngritur dyshime mbi paanshmërinë dhe efektivitetin e këtyre institucioneve në garantimin e një procesi zgjedhor të drejtë dhe transparent. Këto problematika në Qarkun Durrës pasqyrojnë sfidat e vazhdueshme që përballen zgjedhjet në Shqipëri, ku përdorimi i burimeve shtetërore për qëllime politike dhe intimidimi i votuesve mbeten pengesa serioze për zhvillimin demokracisë.

Në vlerësimin tonë për Qarkun Durrës, ka prova të mjaftueshme për të disponuar sipas objektivit të kërimit. Sidoqoftë, ne si subjekt zgjedhor - përpara shqyrtimit në themel të kërkesës tonë – ne kushtet kur NUK i disponojmë dhe as administrojmë Proces-verbalet për cdo QV, kërkojmë nga KAS urdhërimin e KSHZ dhe /ose administratës së KQZ, për të na vendosur në dispozicion provat si më poshtë:

- a) Të kryhet kryqëzimi i të dhënave të PEI-së për të gjitha Qendrat e Votimit në Qarkun Durrës dhe të vihet në dispozicion, sa më parë, një kopje e njëhësuar e këtyre raporteve;

Kryetari i Ankuesit

- c) Raportin e Audituesit Teknikien lidhur me problematikën e listave të zgjedhësve në këtë Zonë Zgjedhore.
- d) Kopje e të gjitha Regjistrave të Posaçem e çdo QV në Zonën Zgjedhore objekt ankimi ;
- e) Kopje e të gjitha Proces-Verbaleve në çdo QV dhe për secilën KZAZ, në Zonën Zgjedhore;
- f) Kopje e të gjitha Proces-Verbaleve të mbylljes së çdo QV dhe për secilën KZAZ, në Zonën Zgjedhore [Proces-Verbal Nr. 8]; si dhe
- g) Numrin e Fleteve të Votimit të Paperdorura për çdo QV dhe për secilën KZAZ, në Zonën Zgjedhore objekt ankimi.

Në përfundim të kërkesës tonë ankimore,

SA MË SIPËR KËRKOJMË:

1. Kundërshtimi i Vendimit Nr. 1327, datë 24.05.2025 – të KSHZ - “Për miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit të votimit në zonën zgjedhore Qarku Durrës, për subjektet zgjedhore dhe kandidatët për deputetë në zgjedhjet për Kuvendin të datës 11 maj 2025”.
2. Pavlefshmëria e zgjedhjeve të zhvilluara në datën 11 maj 2025 në zonën zgjedhore Qarku – Durrës. Zgjidhjen e pasojave duke urdhëruar përsëritjen e zgjedhjeve për Kuvendin e Shqipërisë në të gjithë zonën zgjedhore Qarku Durrës.
3. Sipas rastit, rivlerësimin dhe/ose rinumërimin e votave të Zonës Zgjedhore - Qarku Durrës.

PROVAT QË PARAQITEN DHE /OSE KËRKOHEN, BURIMIN SI DHE NUMRI I TYRE.

1. Vendimi Nr. 1327 i KQZ për Miratimin e Tabelës Përmbledhëse të Rezultatit – Zona Zgjedhore – Qarku Durrës;
2. Kopje e Raportit Paraprak të Gjetjeve të Misionit Vezhgues të OSBE-ODIHR, datë 12.05.2025 për Zgjedhjet e 11 Majit 2025;
3. Kopje e denoncimeve të shumta të kryera nga PD-ASHM ose nga eksponentët e saj politikë;
4. Kopje të dokumentave të tjera mbi të cilat mbështetet ankimi.

**KOALICIONI
PARTIA DEMOKRATIKE -ALEANCA PËR
SHQIPËRINË MADHËSHTORE” (PD-ASHM)**

Përfaqësuar nga:

**z. Franci NURI
Përfaqësues Ligjor i PD-ASHM në KQZ**

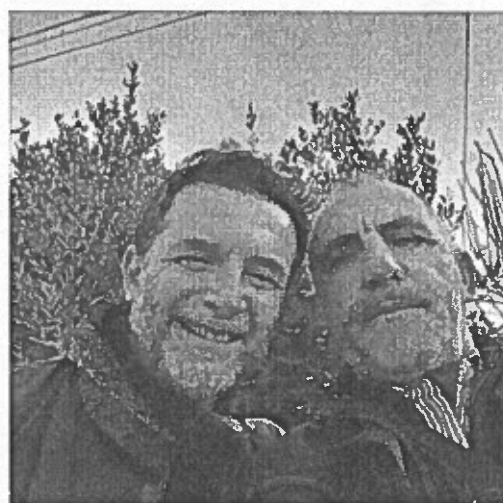
Franci NURI

[Signature]

Tiranë, 28/05/2025

Ja nje puntore DHL ne Toskana Itali patronazhist militant i
thekur i PS, llogarit ne dore të kujtë ka qenë vota
diasporës!

Krahasimi i Zgjedhjeve: Shqipëria vs Serbia (ODIHR 2024/2025)

Kategori	🇦🇹 Shqipëria	🇷🇸 Serbia
Përdorimi i burimeve shtetërore	I lartë	I lartë
Presioni ndaj administratës publike	Shumë i lartë	I lartë
Dominimi i partisë në pushtet	Total	Dominues
Pabarazi në financimin e fushatës	I pabarabartë	I pabarabartë
Liria e medias dhe mbulim i njëanshëm	I kufizuar	I kufizuar
Shkelje e sekretit të votës	Të theksuara	Mesatare
Përfshirja e partive të vogla	I kufizuar	Më gjithëpërfshirës
Vëzhgimi civil	Shumë i dobët	Më i mirë
Fushata në rrjete sociale	E kufizuar (TikTok)	I pakontrolluar
Votimi jashtë vendit	Problemantik (OCV)	Nuk aplikohet

Shënim: Ky tabelë është e përgjithshme dhe mund të ndryshojë në varësi të burimeve të reja të ODIHR.

MISIONI NDËRKOMBËTAR I VËZHGIMIT TË ZGJEDHJEVE Shqipëri – Zgjedhjet Parlamentare, 11 maj 2025

DEKLARATË E GJETJEVE DHE PËRFUNDIMEVE PARAPRAKE

PËRFUNDIMET PARAPRAKE

Zgjedhjet parlamentare të vitit 2025 ishin konkurruese dhe u zhvilluan në mënyrë profesionale, por u mbajtën në një mjedis tejet të polarizuar, ku garuesit nuk gëzuan mundësi të barabarta. Megjithatë, kandidatët në përgjithësi patën mundësinë të bëjnë fushatë lirshëm, megjithëse disa raportuan se u përballën me intimidim. Administrata zgjedhore e menaxhoi procesin në një mënyrë gjithëpërfshirëse dhe transparente. Votimi jashtë vendit, i realizuar për herë të parë në këto zgjedhje, u menaxhua mirë, pavarësisht dakordësimit politik dhe miratimit të vonë të kësaj mase, si dhe disa problemeve organizative. Partia në pushtet përfitoi nga përdorimi i gjerë i burimeve administrative gjatë fushatës, duke krijuar një avantazh të padrejtë për kandidatët që ishin ndërkohë në detyrë. Gjithashtu, pati shumë akuza për presion ndaj votuesve, veçanërisht ndaj punonjësve të administratës publike. Për më tepër, legjislacioni zgjedhor dhe interpretimi i tij i ngushtë nga administrata zgjedhore nuk parandaluan praktikën abuzive. Përqendrimi i pronësive së mediave, që minon pluralitetin e burimeve të lajmeve, së bashku me autocensurën mes gazetarëve dhe dominimin e mbulimit mediatik nga dy partitë më të mëdha, kufizuan mundësinë e zgjedhësve për të bërë një zgjedhje të informuar. Përdorimi aktiv i rrjeteve sociale nga garuesit amplifikoi diskursin e fortë konfrontues dhe asnjë autoritet nuk u caktua për të identifikuar përmbajtjen manipuluese të dëmshme. Mekanizmi i ri i koordinimit mes institucioneve për të hetuar dhe ndjekur penalisht krimet zgjedhore është një zhvillim pozitiv, por nevojitet zbatim i mëtejshëm për të adresuar shqetësimet e vazhdueshme lidhur me praktikën e gabuara zgjedhore. Dita e zgjedhjeve ishte përgjithësisht e organizuar mirë, por pati shpesh mosrespektim të procedurave dhe procesi u karakterizua nga një numër incidentesh intimidimi të zgjedhësve dhe ndikimit tek ta, si dhe mangësi gjatë numërimit të votave lidhur me procedurat dhe transparencën.

Kuadri ligjor ofron një bazë të mjaftueshme për zhvillimin e zgjedhjeve demokratike, pavarësisht nga nevoja e vazhdueshme për një reformë të gjerë zgjedhore përmes konsultimeve publike gjithëpërfshirëse. Mangësitë dhe paqartësitë e vërejtura zvogëlojnë qartësinë e kuadrit ligjor dhe krijojnë pasiguri në zbatimin e frymës dhe germës së ligjit. Ndonëse disa rekomandime të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias të Këshillit të Evropës janë adresuar, shumica e rekomandimeve të bëra prej kohësh, duke përfshirë edhe ato që kanë të bëjnë me përbërjen e komisioneve zgjedhore të niveleve më të ulëta, raportimin e ndërmjetëm mbi financimin e fushatës, dhe sigurimin e një klime të favorshme mediatike, si dhe me heqjen e përgjegjësisë penale për shpifjen, nuk janë adresuar, duke treguar mungesë të vullnetit politik për reforma gjithëpërfshirëse.

Parlamenti zgjidhet përmes një sistemi të modifikuar zgjedhor me lista të mbyllura dhe lista preferenciale të kandidatëve, i cili u miratua para këtyre zgjedhjeve. Sipas disa partive më të vogla, ky sistem favorizon dy partitë më të mëdha dhe kufizon ndikimin e votimit preferencial, duke u dhënë mundësi drejtuesve të partive që të vazhdojnë të ruajnë një kontroll domethënës mbi përfaqësimin parlamentar, pjesërisht për shkak të mungesës së demokracisë së brendshme të partive. Pavarësisht këtyre argumenteve që disa prej këtyre partive paraqitën para Gjykatës Kushtetuese, Gjykata vendosi që ky sistem është kushtetues.

Në përgjithësi, përgatitjet teknike për zgjedhjet u zhvilluan në mënyrë efikase, transparente, sipas afateve të vendosura dhe në mënyrë gjithëpërfshirëse nga ana e Komisionit Qendror të Zgjedhjeve (KQZ). Megjithatë, disa aktorë i perceptuan si të politizuar disa anëtarë të KQZ-së. Mbledhjet e KQZ-së ishin të hapura për vëzhguesit dhe u transmetuan drejtpërdrejt. Sfidat në organizimin e votimit jashtë

vendit ishin të konsiderueshme dhe u vunë re disa probleme me dërgimin me postë të fletëve të votimit; megjithatë, procesi u menaxhua përgjithësisht mirë. Komisionet e niveleve më të ulëta e menaxhuan procesin në mënyrë eficiente dhe transparente, pavarësisht disa ndërprerjeve të shkaktuara nga zëvendësimi me vonesë i anëtarëve të caktuar nga partitë politike, sidomos anëtarëve të qendrave të votimit në ditët para zgjedhjeve. KQZ-ja bëri përpjekje të përmirësonte aksesueshmërinë në qendrat e votimit për personat me aftësi të kufizuara, por në ditën e zgjedhjeve vëzhguesit raportuan disa probleme me aksesueshmërinë në disa qendra.

Shqipëria vazhdon të përdorë teknologjinë në zgjedhje përmes përdorimit të identifikimit biometrik të zgjedhësve dhe pilotimit të votimit elektronik. Votimi elektronik u zhvillua në dy zona, kurse identifikimi biometrik u përdor në të gjitha qendrat e votimit. Duke ndjekur praktikën e mirë zgjedhore, KQZ-ja reduktoi varësinë nga ofruesi i pajisjeve të identifikimit biometrik dhe votimit elektronik dhe përdorimi i teknologjisë u dokumentua dhe menaxhua si duhet në mënyrë transparente dhe të qëndrueshme. Partitë politike dhe media patën akses të plotë për të vëzhguar funksionimin e pajisjeve të identifikimit dhe votimit elektronik, por KQZ-ja nuk publikoi informacion lidhur me testimet e sigurisë, duke përfshirë qëllimin dhe metodat e përdorura në këto testime. Bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-it shprehën përgjithësisht besim te teknologjia, por pati edhe shqetësime të shprehura lidhur me këtë kryesisht nga opozita.

Në regjistrin e zgjedhjeve ishin 3.7 milion zgjedhës, duke përfshirë 245,935 zgjedhës të regjistruar jashtë vendit për të votuar me postë. Subjektet zgjedhore kishin të drejtën të kërkonin kopjen e plotë të listës së zgjedhësve, gjë që rriti transparencën e procesit të regjistrimit të zgjedhësve, pavarësisht nga shqetësimet që kjo mund të krijojë lidhur me privatësinë e të dhënave. Zgjedhësve iu dhanë mundësi të mjaftueshme për të rishikuar informacionin në listën e zgjedhësve, si fizikisht, ashtu edhe *online*. Sa i përket votimit nga jashtë vendit, pavarësisht nga fushata e zgjeruar e KQZ-së për informimin e zgjedhësve dhe vendimi për të pranuar dokumente shqiptare biometrike të identifikimit, të cilave u kishte kaluar afati i vlefshmërisë, rreth 41,000 kërkesa për regjistrim u desh të refuzoheshin për shkak të mosparaqitjes së një dokumenti të përshtatshëm që vërtetonte vendbanimin e kërkuarit. Në përgjithësi, procesi i regjistrimit të zgjedhësve ishte transparent, listat e zgjedhësve u konsideruan gjithëpërfshirëse dhe përgjithësisht të sakta, dhe zgjerimi i të drejtës për të votuar për të mundësuar edhe votimin jashtë vendit, shënuan një hap përpara drejt pjesëmarrjes më të madhe në zgjedhje.

KQZ-ja regjistroi tetë parti dhe tre koalicione brenda afatit ligjor dhe miratoi 2,046 kandidatë gjithsej në një proces gjithëpërfshirës. Verifikimi i kandidatëve çoi në heqjen e 16 prej tyre për shkak të rekordeve kriminale, gjë që në asnjë rast nuk u kontestua dhe partitë patën mundësinë t'i zëvendësonin. Detyrimi ligjor i subjekteve zgjedhore për të dorëzuar lista të plota kandidatësh, të hapura dhe të mbyllura, për të gjitha zonat zgjedhore në të gjithë vendin ndikoi në mundësinë e tyre për të garuar.

Në përgjithësi, fushata ishte e qetë, por pavarësisht nga kjo, u karakterizua nga një diskurs konfrontues dhe polarizues, veçanërisht *online* dhe sidomos mes dy partive politike kryesore dhe drejtuesve të tyre. Kandidatët, në shumicën e rasteve, ishin në gjendje ta zhvillonin fushatën lirisht, por mundësitë e garimit nuk ishin të barabarta. Partia në pushtet përfitoi nga përdorimi i gjerë i burimeve shtetërore dhe kapaciteteve institucionale, duke përfshirë edhe bërjen publike vetëm pak kohë para ditës së zgjedhjeve të faljes së një numri të madh gjobash, dhe zyrtarët e lartë qeveritarë u angazhuan në një numër të madh aktiviteteve zyrtare që shpesh përkonin me mesazhet e fushatës, duke e bërë të paqartë vijën ndarëse mes shtetit dhe partisë. Pati pretendime për presion ndaj nëpunësve të administratës publike, raste intimidimi të mbështetësve të opozitës, si dhe përdorim të rrjeteve të patronazhimit, çka bie ndesh me standardet ndërkombëtare. Çështje të tjera shqetësuese përfshijnë raportimet për shit-blerje votash, tentativat për të ndikuar pa të drejtë tek zgjedhësit e marxhinalizuar, si dhe pretendime për ndikim të elementëve kriminalë në disa parti politike.

Zhvillimi i fushatës në rrjetet sociale nuk ishte i rregulluar me ligj dhe nuk u caktua asnjë autoritet për monitorimin e saj. Pavarësisht se shumica e partive politike nënshkruan një Kod Etike për Fushatat Dixhitale, disa kandidatë shpërndanë përmbajtje përçarëse ose manipuluese, ndërkohë që disa llogari palësh të treta raportohet se përdorën një sjellje të koordinuar joautentike në platformat *online* për të amplifikuar sulmet ndaj opozitës. Kandidatët përdorën në mënyrë aktive rrjetet *Facebook* dhe *Instagram*. Ndalimi nga qeveria i platformës *TikTok* që prej 6 marsit kufizoi mundësitë e disa kandidatëve për fushatë. Megjithëse KQZ-ja identifikoi shkelje në disa postime të institucioneve publike, ajo i ndërpreu hetimet në një numër të vogël rastesh, dhe përpjekjet e saj monitoruese mbetën përgjithësisht të kufizuara sa i përket fushës së mbulimit dhe efikasitetit.

Pjesëmarrja e grave në politikë është rritur vitet e fundit e megjithatë ecja e tyre përpara vazhdon të pengohet nga barrierat e rrënjësura strukturore, sidomos nga niveli i ulët të demokracisë së brendshme dhe mundësitë e kufizuara për financim. Megjithëse gratë zënë aktualisht gjysmën e posteve ministore, ato mbajnë vetëm 36 për qind të vendeve në parlament dhe mbeten të papërfaqësuar sa duhet në organet zgjedhore kyçe, me vetëm tre anëtare gra nga 12 anëtarë që ka KQZ-ja gjithsej dhe 31 për qind të anëtarëve të Komisioneve të Zonave të Administrimit Zgjedhor (KZAZ), me një numër të vogël grash në role drejtuese. Gjithsej, 38.5 për qind e kandidatëve të regjistruar ishin gra, duke përmbyshur kuotën prej 30 për qind, gjë që tregon nevojën për një vullnet më të madh politik për promovimin e pjesëmarrjes së grave.

Që prej vitit 2020, në financimin e fushatës zgjedhore janë bërë vetëm disa ndryshime të kufizuara. Rekomandimet kyçe të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias vazhdojnë të mbeten të pazbatuara dhe mangësitë në kuadrin rregullator ndikojnë në transparencën e financimit të fushatës dhe në barazinë e mundësive për partitë dhe kandidatët. Mangësitë në këtë kuadër, si përjashtimi i shpenzimeve të kandidatëve nga kufiri i shpenzimeve të partisë apo mosrregullimi specifik për huatë, fushatat *online*, shpenzimet e palëve të treta, mund të lënë hapësirë për anashkalim të rregullave. Megjithëse kërkohet me ligj, asnjë prej kandidatëve nuk bëri publike të dhëna lidhur me donacione apo hua dhe KQZ-ja nuk mund të ndërmerrte ndonjë veprim për shkak se nuk ka instrumente ligjore për të siguruar zbatueshmërinë e dispozitave ligjore përkatëse. Mungesa e raportimit të ndërmjetëm dhe shqetësimet lidhur me efikasitetin e auditimit e ulin edhe më shumë transparencën dhe llogaridhënien në financimin e fushatës.

Klima mediatike vazhdoi të ishte tejet e kufizuar, ku pavarësia, shumëllojshmëria dhe integriteti i përmbajtjes së lajmeve u dëmtua nga financimi jotransparent, përqendrimi i pronësisë së medias, ndërhyrjet në autonominë editoriale dhe ndikimet politike. Mungoi raportimi i pavarur, duke cenuar rolin mbikëqyrës të medias dhe mungesa e gazetarisë kritike dhe informacioneve solide bënë që shumica e organeve mediatike të perceptoheshin si mbështetëse të partisë në pushtet. Megjithëse Kushtetuta mbron lirinë e fjalës, shpifja vazhdon të përbëjë vepër penale dhe gazetarët vazhdojnë të përballen me çështje gjyqësore për shpifje. Procedurat e emërimit, si për transmetuesin publik, ashtu edhe për rregullatorin e mediave audiovizuale nuk garantojnë pavarësinë *de facto*. Kodi Zgjedhor nuk parashikon mbulim të barabartë të fushatës në edicionet informative për partitë joparlamentare. Në televizionet e monitoruara nga MVZ-ja e ODIHR-it, edicionet informative u dominuan nga Partia Socialiste (PS) dhe Partia Demokratike (PD). Mbulimi mediatik që nuk i atribuohet qartazi një subjekti zgjedhor ishte mbizotërues, por asnjë masë nuk u mor për adresimin e tij.

Komisioni i Ankesave dhe Sanksioneve (KAS) i trajtoi çështjet në mënyrë transparente, në seanca publike, me pjesëmarrjen e palëve të përfshira. Megjithatë, KAS-i zbatoi një interpretim të ngushtë të rregullave lidhur me përdorimin e burimeve shtetërore, duke bërë që praktika të tilla të kalonin shpesh pa u bërë objekt sanksionesh. Kriteret e ngushta statutores lidhur me kush e ka legjitimitetin për t'u ankuar për një vendim e kufizon mundësinë për zgjidhje ligjore efikase. Struktura e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar (SPAK) luajti rol pozitiv në hetimin e korrupsionit zgjedhor, dhe mekanizmi i ri i koordinimit midis SPAK-ut, KQZ-së dhe Prokurorisë së Përgjithshme mundësoi një

shkëmbim më të mirë informacioni lidhur me krimet zgjedhore dhe u pa si një mekanizëm që mund të ketë pasur një efekt frenues. Megjithatë, disa bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it ngritën pikëpyetje lidhur me efikasitetin e policisë në trajtimin e krimeve zgjedhore dhe efikasitetin e përpjekjeve kundër krimit të organizuar të lidhur me politikën.

Kuadri ligjor parashikon të drejta të plota për pjesëmarrjen në politikë të pakicave kombëtare dhe bërja e fushatës prej tyre në gjuhën e vet lejohet me ligj. Sipas disa partive politike të pakicave, detyrimi ligjor për të dalë me kandidatë në të gjitha zonat zgjedhore përbën pengesë për partitë më të vogla. KQZ-ja prodhoi materiale zgjedhore dhe materiale për edukimin e zgjedhësve në gjuhët e pakicave kombëtare, por këto ishin të kufizuara dhe nga vëzhgimi nuk u duk se u shpërndanë gjerësisht.

Sipas Kodit Zgjedhor, vëzhguesit e zgjedhjeve kanë të drejtë ta ndjekin procesin në të gjitha nivelet dhe të drejtën për të caktuar vëzhgues e kanë edhe subjektet zgjedhore. Megjithatë, mungesa e financimit për organizatat vendase të shoqërisë civile, veçanërisht nga donatorët ndërkombëtarë, e kufizoi mundësinë e tyre për të ndërmarrë një vëzhgim gjithëpërfshirës të këtyre zgjedhjeve, duke ulur nivelin e mbikëqyrjes së këtij procesi zgjedhor.

Dita e zgjedhjeve ishte e qetë në shumicën e zonave dhe transparente, por me mosrespektim të procedurave në shumë qendra votimi. Megjithëse procesi i votimit u vlerësua përgjithësisht pozitivisht në 95 për qind të vëzhgimeve, pati një numër të lartë vlerësimesh negative, kryesisht për shkak të mangësive procedurale dhe një niveli presioni mbi votuesit. Parregullsitë serioze që u vërejtën përfshinin një numër të konsiderueshëm incidentesh të frikësimit dhe ndërhyrjes së vëzhguesve dhe përfaqësuesve të partive në proces, ndikim tek zgjedhësit dhe pretendime për shit-blerje votash. Përveç kësaj, fshehtësia e votës u komprometua shpesh për shkak të mënyrës së organizimit të qendrave të votimit, mbipopullimit dhe ndërhyrjeve. Më shumë se gjysma e qendrave të votimit të vëzhguara nuk ishin të përshtatshme si duhet për votim në mënyrë të pavarur nga personat me aftësi të kufizuara. Votimi elektronik në përgjithësi u zhvillua pa pengesa, megjithëse shumë zgjedhës dukeshin të pafamiljarizuar me procesin dhe disa zyrtarë zgjedhorë nuk ishin të trajnuar si duhet ose nuk ishin të qartë për rolet e tyre. Transmetimi elektronik i rezultateve nga qendrat e votimit elektronik u anulua, dhe votat do të dërgohen fizikisht në qendrat e numërimit të votave. Megjithëse numërimi në shumë vende vazhdoi në mënyrë të rregullt, jo të gjithë vëzhguesit e Misionit Ndërkombëtar të Vëzhgimit të Zgjedhjeve patën akses të plotë në proces dhe vunë re disa mangësi procedurale dhe një atmosferë kaotike në disa prej qendrave të numërimit. Vëzhgimi i procesit të numërimit në qendrat e numërimit të votave vazhdon.

GJETJET PARAPRAKE

Konteksti

Zgjedhjet parlamentare të 11 majit u zhvilluan në një klimë politike tejet të polarizuar. Procesi i anëtarësimit në BE zuri vend dominues në diskursin politik, ku Partia Socialiste (PS) në pushtet bëri fushatë duke u përqendruar tek anëtarësimi në 2030-ën si objektivin e saj dhe duke vënë në dukje arritjet në procesin e negocimit, ndërkohë që partitë opozitare kritikuan përdorimin e retorikës së integritetit në BE si mënyrë për të hequr vëmendjen nga problemet në vend, si standardi i jetesës, korrupsioni dhe hapat mbrapa në demokraci. Realizimi për herë të parë i votimit nga jashtë vendit (VJ) në këto zgjedhje u pa përgjithësisht si arritje e rëndësishme.

Peisazhi politik dominohet nga PS-ja, drejtuar nga Kryeministri Edi Rama, dhe partia kryesore opozitare, Partia Demokratike (PD), drejtuar nga Sali Berisha. PS-ja ka fituar tre zgjedhje parlamentare

radhazi që prej 2013-ës dhe e konsolidoi më tej pushtetin në zgjedhjet vendore të 2023-shit.¹ Konfliktet e brendshme në PD çuan në krijimin e partive më të vogla.²

Në tetor 2024, ish-Presidenti Ilir Meta, drejtuesi i Partisë së Lirisë (PL) u arrestua për shkak të akuzave për korrupsion. Në nëntor, u hoq masa e arrestit në shtëpi ndaj Sali Berishës, e cila ishte vendosur si masë sigurie që prej dhjetorit 2023 dhe ai pritet të gjykohej për akuza për korrupsion.³ Nga fundi i 2024-ës dhe fillimi i 2025-ës u zhvilluan disa protesta të drejtuara nga PD-ja dhe të motivuara nga shqetësimet për shkatërrimin e perceptuar të institucioneve demokratike, pretendimet për korrupsion të qeverisë dhe shpërdorim të burimeve shtetërore. Protesta u zhvilluan edhe si reagim ndaj arrestimeve të disa zyrtarëve të lartë, që disa grupe opozitare i panë si arrestime të motivuara politikisht. Në muajin shkurt, u arrestua edhe Erion Veliaj, Kryetari i Bashkisë së Tiranës dhe anëtar i rëndësishëm i PS-së mbi akuzat për korrupsion.

Angazhimi politik i grave është rritur vitet e fundit; megjithatë, ecja e tyre përpara vazhdon të pengohet nga barrierat e hershme në sistem, përfshirë edhe demokracinë e dobët brenda partive dhe mundësitë e kufizuara për financim. Gratë mbajnë gjysmën e posteve ministrore, por janë më pak të përfaqësuara në parlament, ku mbajnë 50 nga 140 vende gjithsej (36 për qind).

Kuadri ligjor dhe sistemi zgjedhor

Zgjedhjet parlamentare rregullohen kryesisht nga Kushtetuta e 1998-ës dhe Kodi Zgjedhor i 2008-ës, plotësuar me një sërë aktesh nënligjore të nxjerra nga Komisioni Qendror i Zgjedhjeve (KQZ).⁴ Shqipëria është palë në instrumentet ligjore ndërkombëtare të rëndësishme lidhur me zgjedhjet demokratike.⁵

Kuadri ligjor shërben si bazë e mjaftueshme për zhvillimin e zgjedhjeve demokratike, por një sërë mangësish dhe dykuptimësish cenojnë qartësinë ligjore dhe krijojnë pasiguri në zbatim.⁶ Kodi Zgjedhor u ndryshua ndjeshëm në korrik 2024 dhe shkurt 2025, duke sjellë ndryshime në sistemin zgjedhor dhe në rregullat e financimit të fushatës, duke futur për herë të parë edhe votimin jashtë vendit (VJ), siç ka vendosur Gjykata Kushtetuese.⁷ Përveç kësaj, dispozitat ligjore të shpallura jokushtetuese në 2021-

¹ Në zgjedhjet parlamentare të 2021-shit, PS-ja fitoi 74 mandate; aleanca e drejtuar nga Partia Demokratike "Aleanca për Ndryshim" (PD) fitoi 59 mandate; Lëvizja Socialiste për Integrim (LSI) – 4 mandate; dhe Partia Social Demokrate (PSD) – 3 mandate. Në zgjedhjet vendore të 2023-shit, PS-ja fitoi 52 bashki, Koalicioni Bashkë Fitojmë – 7, dhe Partia e Minoritetit Etnik Grek për të Ardhmen – 1.

² Në 2024-ën u krijuan tre parti nga shkëputja nga PD-ja: Koalicioni Euroatlantik, i krijuar nga ish-drejtuesi i PD-së, Lulzim Basha; Partia Mundësia, drejtuar nga Agron Shehaj; dhe partia Djathtas 1912, krijuar nga Enkelejd Alibeaj.

³ Në vitin 2023, Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit (SPAK) e akuzoi Sali Berishën për korrupsion lidhur me periudhën kur ishte kryeministër (2005–2013).

⁴ Të tjera ligje relevante janë Ligji për Partitë Politike i vitit 2000, Ligji për Tubimet dhe Demonstratat i vitit 2001, Ligji për Mediat Audiovizuale i vitit 2013, Ligji për Dekriminalizimin i vitit 2015, Ligji për Barazinë Gjinore i vitit 2008 dhe Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale i vitit 2024.

⁵ Përfshirë Konventën Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike të vitit 1966 (ICCPR), Konventën Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor të vitit 1965, Konventën për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave të vitit 1979 (CEDAW), Konventën e OKB-së kundër Korrupsionit të vitit 2003, Konventën për të Drejtat e Personave më Aftësi të Kufizuara të vitit 2006 (CRPD), Konventën Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore të vitit 1950 (ECHR), Konventën Kuadër për Pakicat Kombëtare të vitit 1995, Konventën e OKB-së kundër Korrupsionit të vitit 2004 (UNCAC). Në vitin 2023, Shqipëria nënshkroi Protokollin e Dytë Shtesë të Konventës për Krimin Kibernetik. Shqipëria është anëtare e Komisionit të Venecias të Këshillit të Evropës dhe Grupit të Shteteve kundër Korrupsionit (GRECO).

⁶ Për shembull, periudha e zbatimit të rregullave për përdorimin e burimeve shtetërore për qëllime zgjedhore është e paqartë; për rregullimin e fushatës zgjedhore *online* nuk ka rregullime ligjore; në rregullat për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve zgjedhore dhe për organet, vendimet e të cilave mund të ankimohen, ka pasaktësi.

⁷ Më 9 dhjetor 2022, Gjykata vendosi se mungesa e legjislacionit që do t'u jepte shtetasve shqiptarë që jetojnë jashtë vendit mundësinë për të votuar përbënte shkelje të të drejtave të tyre kushtetuese dhe e detyroi parlamentin që brenda një viti të miratonte disa dispozita që mundësojnë votimin nga jashtë vendit.

shin, më pas u shfuqizuan.⁸ Pas një marrëveshjeje PS-PD, sistemi zgjedhor u ndryshua, por, ndryshe nga praktika e mirë ndërkombëtare, ky ndryshim u miratua pa një konsultim publik gjithëpërfshirës.⁹

Janë adresuar disa rekomandime të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias, duke përfshirë ato lidhur me rishikimin e pragut kombëtar për kandidatët e pavarur dhe heqjen e mundësisë së drejtuesve të partive politike për të kandiduar në më shumë se një zonë zgjedhore. Megjithatë, shumë rekomandime të bëra prej kohësh mbeten të paadresuara, duke përfshirë rekomandimet lidhur me përbërjen e komisioneve zgjedhore të niveleve më të ulëta, të drejtën e votës së personave me aftësi të kufizuara intelektuale apo psikosociale, përgjegjësinë penale të shpifjes, mbulimin e pavarur mediatik gjatë fushatave zgjedhore, raportimin e ndërmjetëm mbi financimin e fushatës dhe zgjerimin e fushës së zbatimit të rregullave të financimit për të përfshirë edhe palët e treta¹⁰. Kjo ngre shqetësime lidhur me mungesën e vazhdueshme të vullnetit politik për adresimin e mangësive të hershme të kuadrit ligjor zgjedhor dhe nxjerr në pah nevojën për një reformë gjithëpërfshirëse përmes një procesi të gjerë konsultimi.

Parlamenti zgjidhet nëpërmjet një sistemi proporcional me lista shumë-emërore për dymbëdhjetë zona zgjedhore që përkojnë me qarqet administrative. Numri i mandateve për zonë bazohet tek popullata e saj, duke synuar garantimin e barazisë së votës, megjithëse për shkak të detyrimit ligjor dhe përprjekjeve për ta bërë numrin e kërkuar të votave për zgjedhjen e një kandidati sa më të afërt që të jetë e mundur në të gjitha zonat, ka prapëseprapë disa devijime të vogla.¹¹ Në sistemin e ri zgjedhor, çdo parti dhe koalicion paraqet një listë të mbyllur dhe një listë preferenciale për secilin nga 12 qarqet.¹² Secila listë e mbyllur duhet të përmbajë një numër kandidatësh të barabartë me një të tretën e numrit të mandateve për atë zonë (rrumbullakosur në numrin më të afërt) dhe një listë preferenciale që përmban saktësisht aq kandidatë sa numri i mandateve për atë zonë. Kuota gjinore kërkon që një në çdo tre kandidatë, si në listën e mbyllur, ashtu edhe në listën preferenciale, t'i përkasë gjinisë më pak të përfaqësuar. Kuota gjinore duhet të respektohet edhe në shpërndarjen përfundimtare të mandateve në listën preferenciale.

Për të pasur të drejtën e marrjes së mandateve në cilëndo nga zonat zgjedhore, një parti apo koalicion duhet të tejkalojë pragun kombëtar prej një për qind të votave, dhe numri total i mandateve për parti në secilën zonë zgjedhore përcaktohet proporcionalisht. Për secilën parti, mandatet e fituara në një zonë u jepen fillimisht kandidatëve në listën e mbyllur (deri në shterimin e saj), ndërsa mandatet e tjera u shpërndahen kandidatëve nga listat preferenciale, në bazë të numrit të votave preferenciale që ata marrin. Disa parti më të vogla, duke përfshirë edhe disa që përfaqësojnë pakicat kombëtare, e kundërshtuan sistemin e ri zgjedhor në Gjykatën Kushtetuese me argumentin se ky sistem u shërben dy partive dominuese, cenon mundësinë reale të një kandidati nga listat e hapura për të fituar mandate dhe nuk përmbush kriteret kushtetuese të votimit preferencial. Megjithëse Gjykata Kushtetuese e vlerësoi këtë sistem si kushtetues, pasi ligji nuk cenon kriterin që ka të bëjë me listat e kandidatëve, ky sistem mundet prapëseprapë të rezultojë në një kontroll ose ndikim të konsiderueshëm të drejtuesve të partive në përfaqësimin parlamentar, pjesërisht për shkak të mungesës së demokracisë së brendshme, pasi

⁸ Gjykata Kushtetuese vendosi në vitin 2021 se kriteret për shpërndarjen e mandateve parlamentare ishin jokushtetuese, sidomos pragu i kërkuar për rirënditjen e kandidatëve të listave preferenciale dhe pragu kombëtar prej një për qind për kandidatët e pavarur.

⁹ Shih, për shembull, paragrafin 25 të Udhëzimeve të ODIHR-it për Ligjbërjen Demokratike të vitit 2023, sipas të cilave "Të gjitha palët dhe aktorët e interesuar duhet të kenë mundësinë e përfshirjes në procesin e ligjbërjes, të informohen rreth tij dhe të kenë mundësi të marrin pjesë dhe të kontribuojnë në mënyrë kuptimplotë." Shih gjithashtu Seksionin II.A.5.IV të Listës së Kontrollit për Sundimin e Ligjit të Komisionit të Venecias në lidhje me aksesin publik në projektligje.

¹⁰ Shihni raportet e mëparshme të ODIHR-it të lidhura me zgjedhjet në Shqipëri. Shihni gjithashtu opinionet e përbashkëta të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias mbi ndryshimet në Kushtetutë dhe Kodin Zgjedhor në vitin 2020 dhe mbi ligjin zgjedhor dhe praktikën në vitin 2011.

¹¹ Aktualisht, Kukësi është e vetmja zonë që devijon më shumë se 10 për qind nga mesatarja kombëtare, megjithatë për shkak të përmasave më të vogla të kësaj zone (me vetëm 3 mandate të zgjedhura), transferimi i një tjetër mandati kësaj zone do të çonte në një devijim edhe më të madh.

¹² Renditja e kandidatëve në listat e mbyllura bëhet nga partitë, kurse në listat preferenciale renditja bëhet sipas rendit alfabetik, dhe çdo zgjedhës mund të zgjedhë një kandidat.

shumica e mandateve do t'u shkojnë pashmangshmërisht kandidatëve nga listat e mbyllura, pavarësisht nga numri i votave preferenciale që marrin kandidatët në listat e hapura.¹³

Administrata zgjedhore

Zgjedhjet administrohen nga KQZ-ja, 93 Komisione të Zonave të Administrimit të Zgjedhjeve (KZAZ) dhe 5,225 Komisione të Qendrave të Vitimit (KQV). Numërimi bëhet në nivel qarku nga Grupet e Numërimit të Votave (GNV) në 93 Qendra të Numërimit të Votave (QNV), një në secilën zonë, plus edhe një qendër për numërimin e votave nga jashtë vendit. KQZ-ja përbëhet nga Komisioneri Shtetëror për Zgjedhjet dhe Zëvendëskomisioneri, Komisioni Rregullator (KRR), si dhe Komisioni i Ankesave dhe Sanksioneve (KAS).¹⁴ Anëtarët e KQZ-së zgjidhen nga parlamenti me jo më pak se tre të pestat e votave. Nga 12 anëtarë të KQZ-së gjithsej, vetëm tre janë gra.

KQZ-ja i administroi zgjedhjet në mënyrë transparente dhe përmbushi afatet e parashikuara me ligj. Mbledhjet e KQZ-së u njoftuan në kohë, ishin të hapura për aktorët e interesuar, duke përfshirë partitë politike, të cilat morën pjesë rregullisht, si dhe u transmetuan drejtpërdrejt në kohë reale. Gjithashtu, KQZ-ja i miratoi vendimet në kohë, por pati raste kur vija e ndarjes së kompetencave midis Komisionerit dhe Rregullatorit dukej e megjullt. KQZ-ja u tregua e hapur ndaj aktorëve të ndryshëm të interesuar, duke përfshirë edhe bashkëpunimin me organizatat e shoqërisë civile dhe partitë politike dhe ndarjen me ta të versioneve paraprake të akteve nënligjore para miratimit. Megjithatë, për shkak të përditësimeve të konsiderueshme që bëheshin vazhdimisht, informacionet e ndryshme zgjedhore nuk ishin menjëherë të disponueshme për publikun në faqen zyrtare të KQZ-së. Disa akte nënligjore u ndryshuan deri një javë para ditës së zgjedhjeve, si ndryshimet lidhur me udhëzuesin për procedurat e numërimit të votave, përpunimin dhe numërimin e votave të ardhura me postë nga jashtë vendit, duke ngritur shqetësime se disa informacione kyçe mund të mos u shkonin në kohë zyrtarëve të qendrave të votimit, partive dhe aktorëve të tjerë, si dhe duke sjellë konfuzion mes zyrtarëve të zgjedhjeve dhe vëzhguesve të partive lidhur me procedurat.¹⁵ Në përgjithësi, KQZ-ja veprroi në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe gëzoi një nivel të lartë besimi, megjithëse disa bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it i perceptuan si të politizuar disa anëtarë të KQZ-së.

Për herë të parë, Shqipëria realizoi votimin nga jashtë vendit (VJ) përmes votimit me postë, gjë që u konsiderua gjerësisht si një zhvillim i rëndësishëm zgjedhor. Në përgjithësi, VJ-ja u organizua teknikisht mirë, duke pasur parasysh edhe që numri i regjistrimeve rezultoi të ishte shumë më i madh sesa pritej nga KQZ-ja. Për VJ-në pati një kuadër rregullator të përshtatshëm, megjithëse disa akte nënligjore në këtë fushë u miratuan me vonesë.¹⁶ Zgjedhësve iu dërguan me postë fletët e votimit për zonat zgjedhore ku figuronin të regjistruar për herë të fundit në Shqipëri dhe që vota e tyre të numërohej, duhej që ajo të kthehej në KQZ deri më 11 maj, ora 7 e pasdites.¹⁷ Qendra e përpunimit të VJV-së në Tiranë ishte e

¹³ Gjykata e hodhi poshtë ankesën, duke u shprehur se sistemi ishte në përputhje me nenin 64.3 të Kushtetutës, sipas të cilit "ligji për zgjedhjet garanton që jo më pak se dy të tretat e listës shumë-emërore duhet të jenë objekt i votimit preferencial dhe të garantojë përfaqësim gjinor."

¹⁴ Komisioneri ka autoritet të gjerë ekzekutiv dhe përfaqëson KQZ-në. Zëvendëskomisioneri ka funksionin specifik të mbikëqyrjes së përdorimit të teknologjisë së identifikimit të zgjedhësve. Rregullatori miraton akte nënligjore, ndërkohë që KAS-i shqyrton ankesat kundër vendimeve të Komisionerit dhe KZAZ-ve, rregullave për pavlefshmërinë e votimit dhe rezultateve të zgjedhjeve, dhe mund të vendosë sanksione me kërkesë të Komisionerit.

¹⁵ Seksioni II. Paragrafi B, pika 3 e Deklaratës Interpretuese të Rishikuar të Komisionit të Venecias për Stabilitetin e Ligjit Zgjedhor të vitit 2024 thotë se "Në fushën zgjedhore, siguri juridike do të thotë që besimi tek zgjedhjet demokratike në përputhje me standardet ndërkombëtare nuk duhet të cenohet nga ndryshimet e vonuara në aktet ligjore dhe nënligjore, duke përfshirë edhe nga organet zgjedhore."

¹⁶ Ndryshimet në ligjin zgjedhor në lidhje me numërimin dhe vlerësimin e votave me postë u miratuan vetëm në shkurt 2025, tre muaj para zgjedhjeve. Më pas, KQZ-ja miratoi disa akte nënligjore në lidhje me votimin jashtë vendit, kurse disa edhe më vonë (dy akte nënligjore u miratuan në mars 2025).

¹⁷ Me ligj, numërohen fletët e votimit që kanë vulën e hyrjes ose informacion gjurmues që konfirmon mbërritjen e tyre në Shqipëri brenda afatit. Dërgimi i fletëve të votimit u bë përmes DHL-së, e cila u përzgjedh si ofruesi i këtij shërimi përmes procedurës së duhur të prokurimit nga KQZ-ja.

aksesueshme për zgjedhësit dhe aktiviteti i saj u transmetua drejtpërdrejt në kohë reale. Gjithashtu, zgjedhësit nga diaspora patën mundësinë që, nëse nuk u kishte ardhur fleta e votimit, të interesoheshin duke kontaktuar KQZ-në. Në përgjithësi, KQZ-ja arriti ta organizojë VJV-në brenda afateve shumë të shkurtra, pavarësisht nga disa vonesa të raportuara në mbërritjen e fletëve të votimit në disa vende, disa raste të izoluar, ku zgjedhësve nuk u mbërriti fleta e votimit ose u mbërritën dy fletë votimi dhe etiketa e adresës e printuar dy herë.

KQZ-ja trajnoi 36,000 anëtarë të administratës zgjedhore përmes një programi trajnimi kaskadë.¹⁸ Megjithatë trajnerët ishin përgjithësisht të përgatitur, në seancat e vëzhguara nga Vëzhguesit Afatgjatë (VAGJ) të MVZ-së së ODIHR-it, u pa se nuk kishte një metodologji të standardizuar dhe, në disa raste, nuk kishte materiale trajnimi të mjaftueshme. Ajo që është pozitive për t'u theksuar është se KQZ-ja ndërmori një fushatë gjithëpërfshirëse për edukimin e zgjedhësve në rrjetet sociale, radio-televizion, duke përfshirë edhe lidhur me VJV-në, pakicat kombëtare dhe personat me aftësi të kufizuara. KQZ-ja përdori formate të aksesueshme si interpretimin në gjuhën e shenjave për spotet televizive dhe ofroi informacione në alfabetin *Braille*. Bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-it ngritën shqetësime lidhur me mungesën e edukimit të drejtpërdrejtë të zgjedhësve me aftësi të kufizuara, si dhe për mosinformimin e komunitetit rom lidhur me sistemin e ri zgjedhor dhe për mënyrën se si duhet të bëhej shënimi te fleta e votimit, duke e kufizuar, me gjasë, aftësinë e disa zgjedhësve për të votuar në mënyrë korrekte dhe të pavarur.¹⁹

KZAZ-të janë përgjegjëse për organizimin e zgjedhjeve në zonat e tyre përkatëse, emërimin e anëtarëve të KQV-ve dhe GNV-ve, si dhe të stafit që bën nxjerrjen e rezultateve.²⁰ KZAZ-të dhe zyrtarët zgjedhorë të niveleve më të ulëta emërohen nga partitë politike, pavarësisht rekomandimeve të mëparshme të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias për të lejuar emërimin e komisionerëve zgjedhorë në mënyrë jopartiake.²¹ KZAZ-të vepruan në mënyrë profesionale dhe organizuan takime të vazhdueshme të hapura për publikun. MVZ-ja e ODIHR-it vuri re se KZAZ-të, në pjesën më të madhe të tyre, përbëheshin nga anëtarë me përvojë që kishin shërbyer edhe në zgjedhje të mëparshme.²²

Deri më 7 maj, partitë politike tërhoqën ose zëvendësuan më shumë se 209 anëtarë të KZAZ-ve nga 744 gjithsej (28 për qind), por në ditët para ditës së zgjedhjeve, KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se kishte pasur edhe deri dyqind zëvendësime të tjera.²³ Në shumicën e rasteve, partitë i zëvendësuan anëtarët e tyre në KZAZ në diskrecionin e vet; megjithatë, PD-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se disa prej anëtarëve të tyre ishin ndryshuar për shkak të kërcënimeve që PD-ja pretendoi se kishin pasur.²⁴ Disa KZAZ informuan vëzhguesit afatgjatë të ODIHR-it se zëvendësimi i një numri të madh anëtarësh kishte krijuar probleme, por që kjo nuk kishte ndikuar në përgatitjet e përgjithshme.²⁵ KZAZ-të e plotësuan kuotën e kërkuar gjinore prej 30 për qind për gjininë më pak të përfaqësuar, ku gratë përbënin 31 për qind të anëtarëve; megjithatë, numri i grave në role drejtuese ishte i kufizuar, gjë që tregon natyrën minimaliste të përmbushjes së këtij detyrimi ligjor.²⁶ KZAZ-të u përballën me disa sfida në

¹⁸ Katër trajnerët kryesorë dhe 76 trajnerë rajonalë përdorën një kombinim të stilit të mësimdhënies në formë leksioni dhe seancave ndëraktive.

¹⁹ Mungesë informimi e zgjedhësve nga komunitetet e pakicave u vu re në bashkitë Elbasan, Berat dhe Lezhë.

²⁰ Sipas KQZ-së, u ngritën 18 qendra të posaçme votimi, 16 në institucionet e vuajtjes së dënimit dhe dy në shtëpi të moshuarish.

²¹ U emëruan 741 anëtarë të KZAZ-ve gjithsej: 279 nga PD-ja, 279 nga PS-ja, 93 nga PSD-ja, dhe 90 nga PL-ja.

²² Nga anëtarët aktualë të KZAZ-ve, 57 për qind kanë shërbyer në zgjedhje të mëparshme, 251 anëtarë shërbyen për herë të parë në këto zgjedhje.

²³ Kjo bie në kundërshtim me Seksionin II.3.1.f të Kodit të Praktikës së Mirë në Çështjet Zgjedhore të Komisionit të Venecias të vitit 2002, i cili përcakton se "organet që emërojnë anëtarët e komisioneve zgjedhore nuk duhet të kenë lirinë për t'i shkarkuar ata sipas dëshirës".

²⁴ Për shembull, PD-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se 20 staf të KQV-ve në Njësinë 8 në Tiranë janë tërhequr për shkak të presionit.

²⁵ Shumë anëtarë zëvendësues kishin shërbyer në zgjedhje të mëparshme si anëtarë të KQV-ve ose GNV-ve.

²⁶ Nga të gjithë kryetarët, zëvendëskryetarët dhe sekretarët e KZAZ-ve, 26.5 për qind janë gra.

finalizimin e përbërjes së KQV-ve në disa zona të largëta dhe në kontraktimin e personelit të nevojshëm, kryesisht për shkak të numrit të pamjaftueshëm të anëtarëve të emëruar kryesisht nga PD-ja, PSD-ja dhe PL-ja.²⁷

Sipas ligjit, zgjedhësit në vend mund të votojnë vetëm duke u paraqitur fizikisht në qendrën e votimit, kurse votimi në shtëpi nuk lejohet. Personat më aftësi të kufizuar mund të kërkojnë ndihmë nga një familjar ose nga një zgjedhës tjetër në qendrën e votimit.²⁸ KQZ-ja ofroi fletë votimi të printuara me relief për personat që kanë dëmtime të shikimit dhe dhoma të fshehta votimi të aksesueshme në të gjitha qendrat e votimit për të mundësuar votimin në mënyrë të pavarur. KQZ-ja punoi për të përmirësuar aksesueshmërinë e qendrave të votimit, duke i udhëzuar KZAZ-të që të merrnin masa për të vendosur rampa dhe shenja treguese në hyrje të qendrave të votimit, pa pengesa fizike për zgjedhësit, si dhe trajnoi personelin e KZAZ-ve dhe KQV-ve lidhur me ndihmën për zgjedhësit me aftësi të kufizuar. Korniza ligjore nuk parashikon votimin me postë për personat e shtruar në spital, personat që nuk mund të dalin nga shtëpia ose personat me mundësi të kufizuara lëvizjeje, një çështje që u ngrit nga disa bashkëbisedues të Misionit Ndërkombëtar të Vëzhgimit të Zgjedhjeve (MNVZ).

Përdorimi i teknologjisë në zgjedhje

Sikurse edhe në zgjedhjet e mëparshme, identifikimi biometrik i zgjedhësve u përdor në të gjitha qendrat e votimit.²⁹ Megjithatë shumica e zgjedhësve votuan në letër, votimi dhe numërimi elektronik i votave vazhdoi të pilotohet në dy zona. Kodi Zgjedhor kërkon që pilotimi i votimit të mbulojë jo më pak se 10 për qind të zgjedhësve. Megjithatë, pas një ngërçi politik mbi këtë çështje dhe një kërkesë nga PD-ja, Komisioni Rregullator i KQZ-së sanksionoi përdorimin e dy pilotimeve që përfshiu vetëm 1.4 për qind të numrit total të zgjedhësve të regjistruar, në kundërshtim me ligjin³⁰ Secila KQV u pajis me dy pajisje me ekran me prekje, një për secilën fletë votimi dhe pas votimit, secila pajisje printonte një fletushkë që zgjedhësi mund ta shihte përmes një dritareje transparente para se fletushka e printuar të binte në një kuti të vulosur.³¹ Pas mbylljes së qendrës së votimit, secila pajisje numëron votat, i transferon rezultatet elektronikisht dhe printon një raport. Më pas, 10 për qind e kutive të votimit rinumërohen manualisht. KQZ-ja organizoi demonstrime të votimit elektronik në rrugë për të rritur ndërgjegjësimin e zgjedhësve, por, nga vlerësimet e MVZ-së së ODIHR-it, këto demonstrime nuk u dukën të ishin edhe aq proaktive.³² Partitë politike dhe media patën mundësinë t'i vëzhgonin këto demonstrime dhe të testonin funksionet e ndryshme të pajisjeve të identifikimit dhe votimit elektronik. Bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-

²⁷ Në rastet kur partitë nuk mund të propozojnë staf të mjaftueshëm për KQV-të, i emëron KQZ-ja nga një listë rekrutimi. Më 7 maj, KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se ishin konstituuar vetëm 80 për qind e KQV-ve.

²⁸ KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se kishte regjistruar rreth 26,000 persona me aftësi të kufizuar, në bazë të të dhënave të siguruar nga bashkitë.

²⁹ Çdo qendër votimi ka një pajisje të palidhur me internetin (*offline*) që përmban listën e zgjedhësve të të gjitha qendrave të votimit. Zgjedhësit identifikohen përmes skanimit të dokumentit biometrik të identitetit, të dhënat e kartës së identitetit krahasohen me ato në këtë pajisje. Për t'u verifikuar me sy, printohet një fletë letre me informacionin dhe foton e zgjedhësit dhe në vend të firmës skanohen shenjat e gishtave.

³⁰ Kodi Zgjedhor kërkon futjen në përdorim me faza të TIK përmes pilotimeve që mbulojnë jo më pak se 10 për qind të zgjedhësve. Pilotimi i vitit 2025 mbuloi 75 KQV me 51,505 zgjedhës të regjistruar, (31 QV me 22,290 zgjedhës të regjistruar gjithsej në Tiranë, 44 me 29,215 zgjedhës në Vorë). Kjo krahasohet me 23,597 zgjedhës të regjistruar (32 KQV në Tiranë) në 2021-shin dhe 310,846 zgjedhës (401 QV në Elbasan, Kamëz, Vorë) në zgjedhjet vendore të 2023-shit.

³¹ Zgjedhësit patën mundësinë ta linin fletën e votimit bosh dhe mund të rivotonin një herë (në këtë rast, fleta e parë e votimit printohet si votë e pavlefshme). Kishte edhe fletë votimi për rast emergjence, por ato nuk u përdorën paralelisht.

³² Duke marrë parasysh ankesat në të shkuarën lidhur me kërkesat e zgjedhësve për ndihmë në ditën e zgjedhjeve dhe interesin e pakët për demonstrimet në QV, u kryen demonstrime të përditshme në pesë rrugë të zonës së votimit elektronik për dy javë.

it shprehën përgjithësisht besim tek teknologjia, por pati edhe shqetësime në lidhje me mungesën e besimit, sidomos nga opozita.³³

Përpara zgjedhjeve parlamentare të 2021-shit, KQZ-ja prokuroi pajisjet e identifikimit biometrik për të gjitha qendrat e votimit dhe më shumë se 800 pajisje për votimin dhe numërimin elektronik të votave përmes tenderëve të hapur ndërkombëtarë.³⁴ KQZ-ja menaxhoi identifikimin biometrik, pilotimin e votimit elektronik dhe disa sisteme informacioni lidhur me zgjedhjet përmes kontraktorëve privatë dhe personelit të KQZ-së, duke u mbështetur në masë të vogël në shërbimet e Teknologjisë së Informacionit të qeverisë.³⁵ Krahasuar me zgjedhje të mëparshme dhe në përputhje me praktikën e mirë zgjedhore, KQZ-ja që më pak e varur nga ofruesi i pajisjeve, i cila në zgjedhjet e mëparshme konfiguronte pajisjet dhe ofronte mbështetje të plotë teknike. Kriteret teknike qenë në përputhje me ligjin dhe përdorimi i teknologjisë u dokumentua si duhet dhe u menaxhua në mënyrë transparente dhe të qëndrueshme.³⁶

Me ligj, zgjedhjet konsiderohen infrastrukturë informacioni e rëndësishë së veçantë.³⁷ Konkretisht, KQZ-ja i është nënshtruar certifikimit për sistemet e menaxhimit të sigurisë së informacionit.³⁸ Autoriteti Kombëtar i Sigurisë Kibernetike mbështeti KQZ-në me testime të sigurisë, vlerësime teknike dhe rekomandime për përmirësim, duke u fokusuar veçanërisht në vitin 2025 tek siguria e platformave të regjistrimit OCV dhe të dhënave personale të zgjedhësve nga diaspora. Megjithatë disa institucione kanë qenë në shënjestër të disa sulmeve kibernetike të motivuara politikisht vitet e fundit, bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-it nuk raportuan ndonjë shqetësim lidhur me ndërhyrjet kibernetike nga jashtë vendit në këto zgjedhje.

Kodi Zgjedhor nuk parashikon ndonjë detyrim për auditim apo certifikim të pavarur të teknologjisë. Megjithatë, përveç testimeve të brendshme, nga një kontraktor u bënë edhe testimet e sigurisë së serverëve të KQZ-së, faqes së saj të internetit dhe pajisjeve të identifikimit biometrik dhe votimit elektronik, në përputhje me rekomandimet e mëparshme të ODIHR-it. Përveç informacionit në tenderët publikë, KQZ-ja nuk bëri publike informacione të tjera në lidhje me testimet e sigurisë. Megjithatë është e kuptueshme që KQZ-ja të mos nxjerrë informacione të ndjeshme lidhur me sigurinë, ajo nuk komunikoi në mënyrë transparente qëllimin, metodologjinë dhe një përmbledhje të rezultateve të këtyre testimeve.

Regjistrimi i zgjedhësve

Shtetasit shqiptarë që kanë mbushur moshën 18 vjeç në ditën e zgjedhjeve kanë të drejtën e votës. Shtetasit që me vendim gjykatë janë shpallur të paaftë ligjërisht nuk kanë të drejtë të votojnë, çka bie

³³ Gjatë testimit funksional të pajisjeve të verifikimit të zgjedhësve më 28 prill, aktivisti politik Altin Goxhaj ngriti pikëpyetje rreth besueshmërisë së tyre. KQZ-ja deklaroi në vitin 2024 se PD-ja vazhdon të jetë skeptike dhe se duhet të bjerë dakord para zgjerimit të përdorimit të tyre. Në vitin 2023, Kryetari i PD-së denoncoi pilotimin si “një manipulim monstruoz, të gatuar dixhitalisht.”

³⁴ *Smartmatic* fitoi tenderat e hapur për të dyja pajisjet në vitin 2021. Në vitin 2025, kjo kompani kishte për detyrë vetëm përditësimin e programit kompjuterik (software) dhe mbështetjen e KQZ-së gjatë periudhës zgjedhore.

³⁵ KQZ-ja ofron menaxhimin e teknologjisë dhe logjistikën, mbështetje teknike, rekruton dhe trajnon operatorët e pajisjeve dhe menaxhon infrastrukturën e vet.

³⁶ MVZ-ja e ODIHR-it shqyrtoi raportet e testimit dhe certifikimit, kriteret e pajisjeve dhe dokumentet e prokurimit. Partitë politike dhe publiku kanë akses në dokumentet ku përshkruhet hollësisht teknologjia e përdorur, si dhe procesi i prokurimit dhe menaxhimit.

³⁷ Detyrimet e parashikuara në Ligjin për Sigurinë Kibernetike të vitit 2024, ku përcaktohen institucionet e pavarura si institucionet me infrastrukturë informacioni kritike fokusohen në raportimin tek Autoriteti Kombëtar i Sigurisë Kibernetike.

³⁸ Certifikimi ISO27001 bazohet në auditimin e pavarur të kontrolleve të sigurisë së informacionit, dokumenteve dhe proceseve. Në të nuk përfshihet vlerësimi teknik apo testimi.

ndesh me detyrimet ndërkombëtare që ndalojnë diskriminimin për shkak të aftësisë së kufizuar.³⁹ Shtetasit që janë duke vuajtur një dënim me burg për kryerjen e veprave të caktuara penale nuk kanë të drejtë të votojnë.⁴⁰

Regjistrimi i zgjedhësve për të votuar brenda vendit bëhet në mënyrë pasive, duke u bazuar tek regjistri i gjendjes civile. Në përgjithësi, regjistrimi i zgjedhësve ishte transparent, dhe aktorët e ndryshëm zgjedhorë patën besim tek gjithëpërfshirja dhe saktësia e përgjithshme e listave të zgjedhësve. Megjithatë, për të siguruar saktësinë e listave të zgjedhësve dhe për të kufizuar në lista numrin e personave që nuk jetojnë më, zgjedhësit që kanë mbushur moshën 100 vjeç hiqen automatikisht nga listat dhe që të futen përsëri duhet të konfirmojnë statusin e tyre, gjë që mund të përbëjë një barrë të panevojshme për këta zgjedhës. Përveç kësaj, zgjedhësit mund të hiqen nga regjistri kombëtar vetëm në rast vdekjeje ose me kërkesën e tyre.

Subjektet zgjedhore kanë të drejtë të kërkojnë kopjen e plotë të listës së zgjedhësve, gjë që rriti transparencën e procesit të regjistrimit të zgjedhësve, pavarësisht nga shqetësimet që kjo mund të ngrejë lidhur me privatësinë e të dhënave.⁴¹ Zgjedhësve iu dhanë mundësi të mjaftueshme deri në ditën e zgjedhjeve për të rishikuar informacionet e tyre në listën e zgjedhësve, si fizikisht ashtu edhe *online*.⁴² Siç e kërkon ligji, KQZ-ja emëroi dy auditues për të vlerësuar saktësinë e listave të zgjedhësve si për zgjedhësit brenda, ashtu edhe për zgjedhësit jashtë vendit. Audituesit rishikuan çdo muaj caktimin e zgjedhësve në qendra votimi, duke filluar gjashtë muaj para ditës së zgjedhjeve dhe raportuan se ky proces u menaxhua me sukses. KQZ-ja publikoi më 2 prill listat përfundimtare të zgjedhësve me 3,713,761 zgjedhës të regjistruar, duke përfshirë edhe zgjedhësit që jetonin jashtë vendit.⁴³

Zgjedhësit që kanë të drejtë vote dhe që kanë një leje zyrtare qëndrimi jashtë vendit, mund të regjistrohen për VJV. Pas një fushate të gjerë informimi të zgjedhësve që kishte në fokus diasporën, KQZ-ja bëri regjistrimin e zgjedhësve nga 11 janari deri në 4 mars. Zgjedhësit duhet të ngarkonin dokumentin e tyre biometrik të identitetit të lëshuar pas 2009-ës, lejen e qëndrimit të lëshuar nga një autoritet në vendin e qëndrimit dhe një dokument që vërtetonte adresën e vendbanimit, që mund të ishte një faturë shërbimesh ose një deklaratë bankare në rast se adresa nuk shënohej në lejen e qëndrimit.⁴⁴ Fillimisht, KQZ-ja kërkoi dokumente shqiptare identiteti të vlefshme, por e ndryshoi më pas këtë vendim me qëllim që t'u jepte mundësinë të regjistroheshin edhe personave, dokumenteve të identitetit të të cilëve u kishte mbaruar afati.⁴⁵ Lista përfundimtare e zgjedhësve jashtë vendit u publikua më 11 mars, me 245,935 zgjedhës nga 85 vende.⁴⁶ Rreth 41,000 persona që kishin kërkuar të regjistroheshin

³⁹ Nenet 12 dhe 29 të Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara (CRPD) të vitit 2006 kërkon që shtetet palë t'u "garantojnë personave me aftësi të kufizuara të drejtat dhe mundësinë për t'i gëzuar ato njësoj si të tjerët". Shih gjithashtu paragrafin 48 të Komentit të Përgjithshëm Nr. 1 të nenit 12 të CRPD-së.

⁴⁰ Në përputhje me nenin 45 të Kushtetutës, Ligji për Dekriminalizimin ia mohon të drejtën e votës personave që janë duke vuajtur një dënim me burg për kryerje të disa veprave të caktuara penale të parashikuara në më shumë se 80 nene të Kodit Penal (që variojnë nga veprat penale zgjedhore deri te krimet e rënda).

⁴¹ Paragrafi 4.1.3. i Udhëzimeve të Këshillit të Evropës të vitit 2024 mbi mbrojtjen e individit sa i përket përpunimit të dhënave personale "Në përputhje me parimin e minimizimit të të dhënave, të dhënat e përpunuara në regjistrat e zgjedhësve dhe listat e zgjedhësve duhet të kufizohen në ato të dhëna që janë të domosdoshme për regjistrimin dhe autentifikimin e zgjedhësve".

⁴² Megjithëse kërkesa mund të merret maksimumi 24 orë para ditës së zgjedhjeve, gjykata duhet të marrë vendim jo më vonë se 6 orë para mbylljes së votimit.

⁴³ Sipas censusit të vitit 2023 të Institutit të Statistikës (INSTAT), numri i personave që jetojnë në Shqipëri ka rënë në 2.4 milion nga 2.8 në 2011-ën.

⁴⁴ Vendbanimi i fundit i zgjedhësit në Shqipëri, sipas të cilit zgjedhësit i caktohet zona zgjedhore, merret nga regjistri kombëtar i gjendjes civile.

⁴⁵ KQZ-ja mori disa pyetje nga zgjedhësit jashtë vendit në lidhje me dokumentet biometrike shqiptare të identitetit, të cilave u kishte kaluar afati, gjë që bëri që qeveria të vendoste më 5 shkurt që të lejonte përdorimin e dokumenteve të identitetit të cilave u kishte kaluar afati i vlefshmërisë.

⁴⁶ Grupet më të mëdha të zgjedhësve të regjistruar jashtë vendit janë në Itali, me 91,223 zgjedhës (37.1 për qind), dhe Greqi, 68,386 zgjedhës (27.8 për qind). Ndër të tjerë, ka edhe grupe të mëdha zgjedhësish në Gjermani 25,499 (10.4 për qind), Shtetet e Bashkuara 20,653 (8.4 për qind) dhe në Mbretërinë e Bashkuar 17,227 (7 për qind).

u refuzuan kryesisht për shkak të mosparaqitjes së një lejeje zyrtare qëndrimi ose një dokumenti që vërtetonte adresën e tyre në vendin ku jetonin, siç ishte përcaktuar nga KQZ-ja.

Ligji kërkon që zgjedhësit me të drejtë vote, për të votuar, duhet të paraqesin një pasaportë biometrike ose një kartë identiteti të vlefshme. Megjithatë, një numër i konsiderueshëm shtetasish, disa prej të cilëve banojnë dhe votojnë brenda vendit, kanë dokumente identifikimi të cilave u ka mbaruar afati, një çështje që është vërejtur edhe në zgjedhje të mëparshme.⁴⁷ Më 7 maj, Këshilli i Ministrave zgjati vlefshmërinë e të gjitha dokumenteve biometrike të identifikimit deri më 31 maj, duke u mundësuar kështu zgjedhësve të prekur nga kjo çështje që të votojnë.

Regjistrimi i kandidatëve

Të drejtën për të kandiduar në zgjedhje e ka çdo zgjedhës me të drejtë vote, përveç atyre që janë duke vuajtur një dënim me burg në bazë të një vendimi gjykatë të formës së prerë për kryerjen e veprave të caktuara penale.⁴⁸ Gjithashtu, në Kushtetutë përcaktohen disa kategori zyrtarësh, pozicionet e të cilëve konsiderohen se bien ndesh me të drejtën për të kandiduar në zgjedhje.⁴⁹

Kandidatët mund të caktohen nga parti dhe koalicionet që janë regjistruar në KQZ si subjekte zgjedhore ose mund të garojnë si të pavarur. KQZ-ja i regjistroi të teta partitë politike dhe tre koalicionet që paraqitën dokumentacionin e kërkuar brenda afatit të 12 marsit.⁵⁰ Nga këta, vetëm një prej tyre, Partia Aleanca Kombëtare Shqiptare, drejtohet nga një grua. Partitë dhe koalicionet ishin të detyruara të paraqisnin dy lloje listash kandidatësh, një listë të mbyllur me renditje të paracaktuar të kandidatëve dhe një listë më vete për votim preferencial, ku kandidatët renditën sipas rendit alfabetik. Kandidatët nuk mund të vendosen në disa zona zgjedhore njëherësh apo në të dyja llojet e listave. Në përputhje me një rekomandim të mëhershëm të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias, u hoq mundësia që drejtuesit e partive të konkurronin në disa zona zgjedhore. Disa parti më të vogla dhe disa parti të pakicave e informuan MVZ-në e ODIHR-it se e kishin pasur të vështirë të identifikonin një numër të mjaftueshëm kandidatësh në të gjitha zonat. Megjithatë mosparaqitja e një numri të mjaftueshëm kandidatësh në një zonë mund të çojë në mosregjistrimin si subjekt zgjedhor, të njëmbëdhjetë subjektet zgjedhore dorëzuan dokumentacionin e kërkuar ligjor dhe u regjistruan. Në përgjithësi, bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-it nuk ngritën shqetësime lidhur me procesin e regjistrimit.

KQZ-ja regjistroi 2,046 kandidatë në mënyrë gjithëpërfshirëse. Kodi Zgjedhor kërkon që një në çdo tre kandidatë në të dyja listat të jetë nga gjinia më pak e përfaqësuar. Në total, 787 (38.47 për qind) ishin gra, që është shumë pak mbi minimumin ligjor, megjithatë të gjitha listat e kandidatëve qenë në përmbushje të detyrimit të parashikuar me ligj. Në këto zgjedhje nuk u paraqit për regjistrim asnjë kandidat i pavarur. Gjatë verifikimit të kandidatëve, KQZ-ja hoqi 16 kandidatë nga listat e partive të ndryshme, që të gjitha të bazuara në informacione të dhëna në formularët e vetëdeklarimit të kandidatëve në lidhje me rekordet e tyre kriminale dhe të konfirmuara nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve.

⁴⁷ Sipas MPB-së, më 11 maj, 360,809 shqiptarë kishin karta identiteti biometrike të skaduar dhe 550,633 pasaporta biometrike të skaduar.

⁴⁸ Ligji për Dekriminalizimin i referohet deportimit nga Shtetet Anëtare të BE-së, Australia, Kanadaja dhe Shtetet e Bashkuara. Shtetasit e dënuar për vepra të caktuara penale ose të deportuar nga këto shtete, madje edhe në mungesë të një vendimi gjykatë të formës së prerë, nuk lejohen të kandidojnë për zgjedhje, ashtu sikurse edhe ata që janë objekt i një urdhri kërkimi ndërkombëtar.

⁴⁹ Presidenti, gjykatësit, prokurorët, ushtarakët dhe oficerët e sigurisë kombëtare, oficerët e policisë, diplomatët, kryetarët e bashkive, prefektët, anëtarët e komisioneve zgjedhore dhe disa zyrtarë të caktuar të administratës shtetërore.

⁵⁰ Koalicioni "Partia Demokratike – Aleanca për Shqipërinë Madhështore" (PD-ASHM), Partia "Lëvizja Bashkë", "Lëvizja Atdheu", Partia e "Koalicioni Euro-Atlantik" (KEA), Partia Socialiste Shqiptarë, Koalicioni "Shqipëria Bëhet – Iniciativa Adriatik Lapaj", Partia "Aleanca Shqiptare Kombëtare", Partia "Aleanca e Re për Demokraci", Koalicioni "Djathtas për Zhvillim", Partia "Mundësia", Partia Social Demokrate.

Partitë e prekura nuk u ankuan kundër këtyre vendimeve dhe patën mundësinë të paraqisnin kandidatë të tjerë për zëvendësimin e tyre.

Mjedisi i fushatës

Fushata zyrtare filloi më 11 prill dhe vazhdoi deri 24 orë para ditës së zgjedhjeve. Fushata ishte në përgjithësi e qetë, e fokusuar në aktivitete të vogla me pjesëmarrje fizike, vizita derë më derë dhe postime në rrjetet sociale.⁵¹ PS-ja dhe PD-ja organizuan disa aktivitete më të mëdha, bashkë me një numër të kufizuar tubimesh nga partitë më të vogla. Disa nga çështjet që u ngritën gjatë fushatës përfshinin sigurimin e anëtarësimit në BE, zhvillimin ekonomik, luftën kundër korrupsionit dhe forcimin e institucioneve demokratike. Toni i fushatës ishte shpesh konfrontues, me sulme personale midis dy partive kryesore dhe drejtuesve të tyre.⁵² PS-ja synonte të diskreditonte opozitën, kurse PD-ja akuzonte qeverinë për korrupsion dhe për lidhje me grupe të krimit të organizuar.

Megjithëse kandidatët patën përgjithësisht mundësinë të bënin fushatë në mënyrë të lirë dhe zgjedhësit mundësinë të zgjidhnin mes alternativave të ndryshme politike, mundësitë ishin të pabarabarta, në kushtet që partia në pushtet përfitoi nga përdorimi i burimeve administrative dhe pushteti institucional. Ligji e ndalon përdorimin e burimeve shtetërore për qëllime të fushatave të kandidatëve në zgjedhje, por i lejon ata që bëjnë fushatë që të kryejnë detyrat e tyre zyrtare gjatë fushatës. Konkretisht, pak kohë para periudhës së fushatës dhe gjatë saj, ministrat dhe Kryeministri u angazhuan në aktivitete zyrtare, bënë inspektive të disa objekteve, promovuan disa investime dhe projekte infrastrukturore, duke kontribuar në përgjithësi në avantazh të partisë në pushtet dhe, hera-herës, duke bërë fushatë haptazi.⁵³

Me ligj, për katër muaj para ditës së zgjedhjeve, nuk lejohet propozimi apo miratimi i asnjë akti ligjor, nga i cili përfitojnë segmente specifike të popullsisë. Megjithëse ligji formalisht u respektua, disa politika të miratuara para kësaj periudhe çuan në përfitime për disa grupe zgjedhësish gjatë periudhës zgjedhore dhe po gjatë kësaj periudhe u mbajtën disa aktivitete me përmasa të mëdha.⁵⁴ Më 9 maj, me qëllimin, në dukje, që të ndikonte tek zgjedhësit, qeveria vendosi të falte gjobot për ndërtime pa leje, shkelje të kufizimeve të vendosura lidhur me COVID-19, si dhe gjoba të vendosura fermerëve dhe blegtorëve në periudhën 2015-2024. Përveç kësaj, institucionet publike dhe organet shtetërore janë të detyruara të raportojnë në KQZ çdo aktivitet publik për katër muajt para ditës së zgjedhjeve, të cilat KQZ-ja mund të vendosë t'i ndalojë si shpërdorim të mundshëm të burimeve shtetërore. Nga 4,522

⁵¹ MVZ-ja e ODIHR-it vëzhgoi 44 aktivitete fushate, nga të cilat 69 nxirmin në pah folëse gra. 67 e këtyre aktiviteteve ishin të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuara, por në asnjë prej tyre nuk pati përkthim në gjuhën e shenjave.

⁵² Më 14 prill, Zëvendëskryeministria Belinda Balluku postoi, duke iu referuar PD-së: "Vjedhin, vrasin, shpifin e mallkojnë"; Më 23 prill, z. Berisha deklaroi, duke iu referuar aleatëve të Ramës: "Soji juaj do të shpallet terrorist vend në tokë nuk do të ketë për ju"; më 24 prill, z. Berisha akuzoi z. Rama dhe znj. Balluku për orkestrimin e një "gllabërimi mafioz toke". Agron Shehaj, drejtuesi i Partisë Mundësia akuzoi Adriatik Lapajn, drejtuesin e Lëvizjes Shqipëria Bëhet, për përfitime përmes marrëveshjeve të brendshme në kapacitetin e tij si avokat. Në përgjigje të këtyre akuzave, sipas raportimeve mediatike, z. Lapaj depozitoi një padi për shpifje.

⁵³ Për shembull, më 18 prill, Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale promovoi investimin e qeverisë në Spitalin Rajonal të Lezhës; më 19 prill, Kryeministri, Zëvendëskryeministria dhe Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë prezantoi projektin e ri të gazifikimit në qytetin e Korçës. Më 28 prill, Ministri i Brendshëm prezantoi një projekt të ri për prodhimin e mjeteve ushtarake. Gjithashtu, Kryeministri bëri një tur të Spitalit të saporinovuar Bashkiak të Mirditës më 18 prill, Spitalit Psikiatrik në Vlorë më 27 prill, kantierit të ndërtimit të një shkolle të re në Tiranë më 28 prill, prezantoi ndërtimin e një godine të teknologjisë modern në Shkozë më 28 prill, dhe promovoi investimet në rajonin e Gjirokastrës më 3 maj.

⁵⁴ Një Vendim i Këshillit të Ministrave të 9 janarit o ofroi pensionistëve në Shqipëri një bonus në pranverë bashkë me pensionin e tyre mujor. Shpërndarja e pagesës prej 10,000 lekësh (afërsisht 100 euro) ose 5,000 lekësh (50 euro), në varësi të nivelit të pensionit, filloi më 1 mars. Projektet e buxhetuara nga bashkitë në vitin 2024 që filluan fill para zgjedhjeve ose gjatë fushatës zgjedhore përfshinin: punime rrugësh në Durrës, Himarë, dhe Librazhd; ftesë për tender në Himarë, Mat, Roskovec, dhe Shkodër; dhe subvencione në Lezhë, Klos, dhe Tirana. Aktivitetet e mëdha ose me shumë vizibilitet përfshinin aktivitete si Panairin e Turizmit të muajit mars në Berlin, ku morën pjesë disa ministra dhe Kryeministri dhe që u raportua gjerësisht, si dhe segmentin shqiptar të aktivitetit të ciklizmit *Giro d'Italia* që ishte planifikuar të zhvillohej nga 9 deri në 11 maj, që përkoi me heshtjen zgjedhore dhe ditën e zgjedhjeve.

aktivitetet zyrtare të regjistruara gjatë kësaj periudhe, KQZ-ja ndaloi vetëm 18 si aktivitete që kishin të bënin me shpërdorimin e burimeve shtetërore, duke ngritur dyshime rreth kapacitetit të saj për shqyrtimin e të gjitha aktiviteteve të raportuara dhe qasjes së saj të ngushtë në interpretimin e ligjit në këtë aspekt. Megjithatë shumica e këtyre aktiviteteve ishin formalisht në përputhje me dispozitat ligjore, numri i madh i tyre i dha mundësi partisë në pushtet t'i shfrytëzonte për qëllime fushate, sidomos në zonat ku zyrtarë të lartë të qeverisë shërbyen si koordinatorë të PS-së.⁵⁵ Përdorimi i gjerë i këtyre aktiviteteve publike për qëllime zgjedhore, përforcoi edhe më shumë avantazhin e padrejtë të partisë në pushtet, dhe e megjulloi vijën ndarëse mes shtetit dhe partisë, në kundërshtim me paragrafin 5.4 të Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990.⁵⁶

KQZ-ja mund t'i hetojë shkeljet administrative lidhur me zgjedhjet *ex officio* ose në bazë të ankesave të paraqitura *online* ose nga çdo palë e interesuar. Nga 139 ankesa të tilla të marra nga KQZ-ja, një pjesë e konsiderueshme kishin të bënin me burimet shtetërore, shtrimin e rrugëve, partneritetet e ndaluara publik-privat dhe fillimin e dhënies së asistencës sociale, subvencioneve dhe tenderët e prokurimit publik, të bëra në lidhje me titullarët e institucioneve publike, kryetarët e bashkive dhe ministrat. Në shumicën e vendimeve të marra deri më 9 maj për këto çështje, KQZ-ja konstatoi se, duke qenë se buxhetet ishin caktuar që përpara se të fillonte periudha katër-mujore, këto masa nuk përbënin shkelje të ligjit, dhe në 37 raste, KQZ-ja nuk nisi hetim administrativ. Në total, KQZ-ja mori vendim vetëm për 118 të ankesave deri në ditën e zgjedhjeve. Mungesa e një procedure të përshpejtuar për shqyrtimin e ankesave ngre shqetësime për eficientësinë e sistemit aktual të hetimit dhe vendimmarrjes në lidhje me kundërvajtje administrative nga KQZ-ja lidhur me zgjedhjet.

Në MVZ-në e ODIHR-it mbërritën disa pretendime dhe raportime, sipas të cilave punonjësve të bashkive u bëhej presion nga eprorët për të marrë pjesë ose për të mbështetur fushatën e PS-së.⁵⁷ Megjithatë PS-ja organizoi një sërë aktivitete fushate që kishin në qendër gratë, edhe në këto aktivitete u ngritën shqetësime se disa nga pjesëmarrësit ishin aty, sepse ishin udhëzuar nga punëdhënësit e tyre në sektorin publik që të merrnin pjesë.⁵⁸ Shumë bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it ngritën shqetësime rreth ndikimit të rrjeteve të patronazhimit në të gjithë vendin, duke pretenduar se për të siguruar vota, ata përdornin si mjet premtimet për punësim në sektorin publik, favore administrative dhe leje të ndryshme. MVZ-së së ODIHR-it iu raportuan edhe raste zgjedhësish që pretendonin se kishin frikë nga hakmarrja nëse shiheshin në aktivitete të partive opozitare dhe raste të intimidimit të kandidatëve të opozitës dhe të disa kandidatëve të partisë në pushtet.⁵⁹ Disa bashkëbisedues u shprehën se veçanërisht të prekshme nga presioni i ushtruar nga administrata publike

⁵⁵ Numri më i madh i aktiviteteve ishin në bashkitë e qarkut të Fierit, ku Zëvendëskryeministria ishte drejtuese politike e PS-së. një numër i madh aktiviteteve u regjistrua edhe në Lezhë, drejtuar nga Ministri i Drejtësisë dhe në Gjirokastrë, drejtuar nga Ministria e Turizmit. Në bashkitë e drejtuara nga opozita nuk pati fare aktivitete ose një numër i kufizuar aktiviteteve të tilla.

⁵⁶ Në paragrafin 5.4 të Dokumentit të Kopenhagenit të vitit 1990, shtetet pjesëmarrëse të OSBE-së u angazhuan për një "ndarje të qartë mes shtetit dhe partive politike".

⁵⁷ Pretendime dhe raporte të dorës së parë për presion ndaj punonjësve të bashkive nga eprorët për të marrë pjesë në aktivitete të fushatës të PS-së pati në Durrës, Fier, Has, Korçë, Peshkopi, Shkodër, Tirana, dhe Vlorë. Pretendime për presion ndaj punonjësve të bashkive për të marrë pjesë ose për të mbështetur fushatën e PS-së, duke përfshirë edhe financiarisht, u bënë në Devoll, Elbasan, Gjirokastrë, Korçë, Lezhë, Pukë, Shkodër, dhe Tropojë. Akuzat për ushtrim presioni mbi punonjësit e sektorit publik për të dhënë informacion rreth familjarëve ose miqve të tyre që jetojnë jashtë shtetit u ngritën në Dibër, Durrës, Elbasan, Fier, Korçë, Lezhë, Shkodër dhe Tiranë. Më 7 maj në Elbasan, gjatë tubimit përmbyllës të Partisë Demokratike, Misioni i Vëzhgimit të Zgjedhjeve i ODIHR-it u informua nga zyrtarët e partisë se pjesëmarrësit ishin dërguar me autobuzë nga komunat përreth Cërrikut dhe Belshit.

⁵⁸ Në 16 aktivitete të organizuara nga PS-ja për gratë, që u vëzhguan nga MVZ-ja e ODIHR-it, shumica e pjesëmarrësve ishin punonjës të sektorit publik. Në katër prej këtyre aktiviteteve, disa pjesëmarrës e informuan MVZ-në e ODIHR-it se merrnin pjesë në ato aktivitete me udhëzimin e punëdhënësve përkatës.

⁵⁹ Raportime të dorës së parë për kërcënime u bënë në Berat, Durrës, dhe Fier. Pretendime për mosmarrje pjesë në aktivitete të partive opozitare nga frika e hakmarrjes pati në të gjithë vendin, sidomos në Durrës, Elbasan, Gjirokastrë, Lezhë, Korçë, Kukës, dhe Tiranë, ku këto raste u raportuan në mënyrë konkrete dhe të hollësishme. Përveç kësaj, u raportuan akuza për intimidim të votuesve nga policia në Fier. Më 4 maj, anëtarë të familjes së një kandidati të PS-së u kërcënuan në Lezhë.

për të votuar për PS-në ishin komunitetet e marxhinalizuara. Kjo bie ndesh me standardet ndërkombëtare, sipas të cilave zgjedhësit duhet të jenë të lirë, pa u shtrënguar dhe pa u ndikuar në mënyrë të panevojshme.⁶⁰

Gjatë fushatës u vërejtën disa pretendime për shit-blerje votash dhe në 37 raste nisi hetimi.⁶¹ Një numër bashkëbiseduesish të MVZ-së së ODIHR-it ngritën pretendime për lidhje mes partive politike dhe krimin të organizuar në disa zona, intimidim dhe kërcënim nga ana e grupeve të krimin të organizuar ndaj zgjedhësve dhe, ndonjëherë, edhe ndaj kandidatëve.⁶²

Fushata në rrjetet sociale nuk është e rregulluar shprehimisht dhe nuk ka asnjë autoritet rregullator të ngarkuar me ligj për monitorimin e aktiviteteve të fushatës në rrjetet sociale dhe për të identifikuar rastet e dizinformimit, përmbajtjeve manipuluese apo të shfaqjes së sjelljeve joautentike.⁶³ Megjithatë, KQZ-ja ngriti një njësi të posaçme për monitorimin e llogarive në rrjetet sociale të 50 institucioneve publike gjatë fushatës dhe e trajnoi këtë njësi lidhur me identifikimin e keqinformimit në lidhje me zgjedhjet. Në bazë të këtij monitorimi, nga 11 prilli deri në 9 maj, KQZ-ja konstatoi 10 postime të institucioneve publike që ishin potencialisht në shkelje të ligjit dhe i referoi ato për hetim administrativ. Në disa raste të ngjashme të paraqitura në KQZ në lidhje me përdorimin e llogarive zyrtare të institucioneve publike për fushatë, KQZ-ja zgjodhi të ndalojë hetimet. KQZ-ja bëri disa përpjekje për t'u koordinuar me platformën *Meta*, por kjo nuk çoi në ngritjen e një mekanizmi përmes të cilit KQZ-ja të mund të identifikonte përmbajtje që mund të ishin manipuluese apo që të kërkonte heqjen e përmbajtjeve të caktuara nga kjo platformë.⁶⁴ Fusha e mbulimit dhe efikasiteti në përgjithësi i monitorimit nga KQZ-ja të fushatës *online* mbeti i kufizuar.

Gjatë periudhës zgjedhore, MVZ-ja e ODIHR-it ndoqi aktivitetet e fushatës së 23 llogarive të partive politike, koalicioneve dhe kandidatëve kryesorë në *Facebook* dhe *Instagram*.⁶⁵ Kandidatët u angazhuan në mënyrë aktive në të gjitha këto platforma, duke u fokusuar tek video-mesazhet, duke shpërndarë përmbajtje nga aktivitetet e fushatës, si dhe duke promovuar premtime zgjedhore. Megjithëse shumica e partive politike nënshkruan para fushatës Kodin e Etikës për Fushatat Dixhitale, duke përfshirë edhe PD-në dhe PS-në, disa kandidatë shpërndanë përmbajtje përçarëse, diskriminuese dhe manipuluese.⁶⁶ Disa organizata të shoqërisë civile monitoruan fushatën në rrjetet sociale, duke përfshirë Rrjetin Ballkanik të Gazetarisë Investigative, i cili raportoi disa raste sjelljesh të koordinuara joautentike për të amplifikuar angazhimin në mënyrë artificiale, sidomos të llogarive të palëve të treta që shpërndanin

⁶⁰ Shih paragrafin 19 të Komentit të Përgjithshëm 25 të vitit 1996 deri në nenin 25 të ICCPR-së, ku thuhet se “[p]ersonat me të drejtë vote duhet të jenë të lirë për të votuar për cilindo kandidat [...] dhe për të mbështetur apo kundërshtuar qeverinë, pa ndikimi të panevojshëm dhe pa shtrëngim të asnjë lloji që mund të shtrembërojë ose të pengojë shprehjen e lirë të vullnetit të zgjedhësit.”

⁶¹ Pretendime specifike për shit-blerje votash u bënë në Elbasan, Korçë, Mirditë, Shkodër, dhe Tiranë.

⁶² Këto pretendime iu bënë MVZ-së së ODIHR-it në Durrës, Elbasan, dhe Tiranë, personi i dyshuar si autori u raportua se kishte lidhje me një grup të organizuar kriminal.

⁶³ Para zgjedhjeve, Rrjeti Ballkanik i Gazetarisë Investigative (BIRN) zhvilloi një trajnim për KQZ-në në lidhje me metodat e monitorimit të gjuhës së urrejtjes, dizinformimit dhe shpenzimeve në rrjetet sociale. Shih seksionin II.3 të Raportit Shpjegues të Deklatatës Interpretuese të Komisionit të Venecias të vitit 2024 mbi Kodin e Praktikës së Mirë në Çështjet Zgjedhore, sa i përket teknologjive dixhitale dhe inteligjencës artificiale.

⁶⁴ Në përgatitjet për zgjedhjet, më 16 prill, KQZ-ja organizoi një takim me përfaqësuesit e platformës *Meta*. MVZ-ja e ODIHR-it kontaktoi Meta-n për të diskutuar aktivitetet e saj në lidhje me zgjedhjet e ardhshme, por nuk mori përgjigje.

⁶⁵ KQZ-ja deklaroi se monitoroi llogaritë e kandidatëve në *Facebook* për reklamat e paguara politike.

⁶⁶ Për shembull, Kryeministri Edi Rama bëri një postim nga fushata e tij më 18 prill në Dibër, ku tha: “gjysma e burrave në vend janë çyrykë”. Në një postim nga një takim i datës 22 prill me pensionistët në Gjirokastrë, z. Rama tha: “Nëse duhet të zgjidhni mes BE-së dhe kënetës, dhe ju zgjidhni kënetën, do të thotë se s’je mirë — politikisht, je autik.” Sipas mediave, z. Rama iu referua në mënyrë të përsëritur kundërshtarit të tij, z. Berisha si ‘buf kënete’, dhe drejtuesve të tjerë të opozitës si ‘krijesa të kënetës’. Nga ana tjetër, z. Berisha iu referua z. Rama ai ‘Anti-Krisht’, ‘monstër’, kurse qeverisë si ‘narko-diktaturë’. Z. Rama përdori shpesh video të prodhuara me inteligjencë artificiale, ku vinte në shënjestër z. Berisha.

reklama postime që godisin opozitën, si dhe Koalicioni për Reforma, Integrim dhe Institucione të Konsoliduara, i cili monitoroi reklamat politike në rrjetet sociale.⁶⁷

Financimi i fushatës

Financimi i fushatës rregullohet kryesisht nga Kodi Zgjedhor dhe ligji për partitë politike. Pavarësisht nga disa ndryshime të kohëve të fundit, që prej 2020-ës nuk ka pasur ndonjë reformë gjithëpërfshirëse. Kuadrit ligjor aktual i mungon efikasiteti dhe mangësitë e tij ndikojnë negativisht në transparencën e financimit të fushatës dhe në barazinë e mundësive për partitë dhe kandidatët.

Partitë politike mund t'i financojnë fushatat e tyre me fonde publike dhe private, duke përfshirë edhe me fondet e veta, hua bankare dhe donacione nga shtetas dhe persona juridikë vendas. Më 21 mars, mjaftueshëm në kohë para fushatës, KQZ-ja shpërndau 131,201,816 lekë (afërsisht 1.3 milion euro) nga fondet publike mes njëmbëdhjetë subjekteve zgjedhore në bazë të rezultateve të zgjedhjeve të kaluara. Në vitin 2025, kufiri i vetëfinancimit u ngrit nga 1 milion në 3 milion lekë (afërsisht 30,000 euro). Kufiri për donacionet, përfshirë ato në natyrë, është 1 milion lekë (afërsisht 10,000 euro) për donacion, por nuk ka një limit për shumën totale. Vetëm kontributet mbi 50,000 lekë (afërsisht 500 euro) duhet të bëhen përmes një llogarie bankare të dedikuar. Për huatë nuk ka ndonjë kufi specifik dhe as nuk janë të rregulluara me ligj, për shembull, sa i përket detyrimeve për shlyerjen e tyre. Megjithatë kërkohet me ligj, asnjë nga kandidatët nuk publikoi të dhëna për donacionet, huatë apo kreditë e marra, duke e dëmtuar edhe më shumë transparencën; megjithatë, KQZ-ja nuk u kërkoi të ndërmerrnin asnjë veprim, pasi KQZ-ja nuk ka instrumente ligjore për të siguruar përmbushjen e parashikimeve ligjore.

Periudha e rregulluar mbulon shpenzimet e partive politike dhe koalicioneve që nga data kur shpallet zyrtarisht data e zgjedhjeve deri në fund të fushatës, duke përfshirë edhe shpenzimet e bëra para periudhës zyrtare të fushatës. Megjithatë, ligji nuk specifikon qartë se cilat aktivitete parazgjedhore duhet të klasifikohen si shpenzime fushate dhe duhet të jenë objekt i mbikëqyrjes dhe sanksioneve potenciale, çka bie ndesh me praktikën e mira ndërkombëtare.⁶⁸

Kufiri aktual për shpenzimet e një partie apo koalicioni është 326,456,950 lekë (afërsisht 3.3 milion euro).⁶⁹ Ndryshimet ligjore të 2025-ës nuk i përfshijnë shpenzimet e kandidatëve në kufirin e shpenzimeve për partitë dhe nuk vendosën një kufi më vete për shpenzimet e kandidatëve. Ky boshllëk ligjor mund të lejojë anashkalimin e kufirit të shpenzimeve nga ana e partive dhe koalicioneve, duke cenuar transparencën dhe llogaridhënien dhe duke krijuar mundësi për një avantazh joproporcional të partive më të mëdha.⁷⁰ Shpenzimet për aktivitetet *online* të fushatës duhet që, parimisht, të përfshihen në shumën e përgjithshme nën kufirin e shpenzimeve dhe të raportohen, duke u nisur nga detyrimi ligjor për raportimin e të gjitha shpenzimeve të mundshme të fushatës. Megjithatë, pavarësisht nga një rekomandim i mëparshëm I ODIHR-it, shpenzimet për fushatat *online*, reklamat politike të paguara në platformat e rrjeteve sociale dhe shpenzimet e palëve të treta nuk janë të rregulluara qartë, gjë që mund

⁶⁷ Shih artikullin e 5 majit në [raportin e BIRN-it](#).

⁶⁸ Paragrafi 262 i Udhëzimeve të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias të vitit 2020 për Rregullimin e Partive Politike “Legjislacioni duhet të ofrojë udhëzimet të qarta në lidhje me cilat aktivitete janë të ndaluara gjatë fushatës parazgjedhore, dhe të ardhurat dhe shpenzimet e përdorura për këto aktivitete gjatë kësaj kohe duhet t'i nënshtrohen shqyrtimit dhe sanksioneve të duhura.”

⁶⁹ Për këto zgjedhje, limitet e shpenzimeve për fushatë u rritën tre deri pesë herë krahasuar me shumën më të madhe të marrë nga një subjekt zgjedhor nga fondet publike.

⁷⁰ Paragrafi 19 i the [Komentit të Përgjithshëm Nr. 25 të ICCPR-së](#) thotë se “kufizimet e arsyeshme të shpenzimeve të fushatës mund të justifikohen në rastet kur kjo është e nevojshme për të garantuar moscenimin e zgjedhjes së lirë të zgjedhësve ose mosshtrëmbërimin e procesit demokratik nga shpenzimet joproporcionale në emër të cilitdo kandidat apo parti”. Paragrafi 248 i [Udhëzimeve të Përbashkëta të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias për Rregullimin e Partive Politike](#) të vitit 2020 thotë “Është e arsyeshme për një shtet që të përcaktojë kriteret për shpenzimet zgjedhore dhe një kufi për shpenzimet maksimale për pjesëmarrësit në zgjedhje.”

të çojë në përdorimin e pakontrolluar të fondeve në fushatë.⁷¹ Këto boshllëqe mund t'i hapin rrugën përdorimit të fondeve të paligjshme dhe të pagjurmueshme, si dhe anashkalimit të rregullave në fuqi.

Kandidatët janë të detyruar të dorëzojnë në KQZ raporte për financimin e fushatës përmes një Platforme elektronike për Raportimin Financiar Brenda 60 ditësh nga shpallja zyrtare e rezultateve. Mungesa e raportit të ndërmjetëm financiar para ditës së zgjedhjeve kufizon transparencën, i privon zgjedhësit nga informimi në kohë dhe bie ndesh me praktikën e mirë zgjedhore ndërkombëtare lidhur me mbikëqyrjen e financimit të fushatës.⁷² Bashkëbisedues të ndryshëm të MVZ-së së ODIHR-it shprehën shqetësime lidhur me disa kufizime teknike të platformës *online* të KQZ-së dhe për disa probleme në kërkimin dhe krahasimin e të dhënave. Disa parti vunë në dukje se kishin marrë trajnim dhe mbështetje të vazhdueshme nga KQZ-ja në lidhje me detyrimet për raportim. Brenda pesë ditësh nga shpallja e rezultateve, KQZ-ja duhet të emërojë audituesit për shqyrtimin e këtyre raporteve. Disa bashkëbisedues të ODIHR-it shprehën shqetësime në lidhje me kapacitetin e audituesve për identifikimin e financimeve të paligjshme ose shpenzimeve të padeklaruara, duke përfshirë edhe shpenzimet për fushatën *online*.

Media

Pavarësia, shumëllojshmëria dhe integriteti i lajmeve në dispozicion të zgjedhësve cenohen nga fakti që shumica e mediave varen nga financime jotransparente të interesave politike dhe interesave të biznesit, duke u mbështetur shpesh tek kontratat qeveritare. Përqendrimi i pronësisë së medias e cenon edhe më shumë pluralizmin e burimeve informative, në kundërshtim me standardet ndërkombëtare.⁷³ Sipas disa bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it, fakti që disa prej agjencive të rëndësishme të marketingut zotërohen nga interesa politike cenon shpërndarjen e drejtë të të ardhurave nga reklamat, ndërkohë që mungesa e matjeve të besueshme të audiencës nuk lejon shpërndarjen transparente dhe të përgjegjshme të reklamave publike.⁷⁴ Shumica dërmuese e organeve mediatike perceptohen si mbështetëse të PS-së në pushtet.⁷⁵ Transmetuesi publik, Radio Televizioni Shqiptar (RTSH) nuk konsiderohet se gëzon audiencë të madhe, dhe procedura bipartizane e emërimit të organeve drejtuese si të RTSH-së, ashtu edhe të Autoritetit Audio-vizual Media (AMA) nuk garanton pavarësinë e tyre *de facto*.⁷⁶

⁷¹ Sipas të dhënave nga *Meta Ad Library*, nga 11 prilli deri më 11 maj, partitë, koalicionet dhe kandidatët shpenzuan gjithsej 21,410,830 lekë (217,870 euro) për reklamat politike. "Nga këto, PD shpenzoi 2,746,960 lekë (27,950 euro), Partia e Bashkimit për të Drejtat e Njeriut 1,173,220 lekë (11,940 euro), Lëvizja Shqipëria Bëhet 490,050 lekë (4,990 euro). Ndër kandidatët, llogaria me shpenzimin më të lartë ishte ajo e Agron Shehajt, liderit të Partisë Mundësia, me 1,909,780 lekë (19,430 euro), Belind Këllici i PD-së me 763,100 lekë (7,770 euro), dhe Vullnet Sinaj i PS-së me 748,960 lekë (7,620 euro).

⁷² Neni 7.3 i UNCAC thotë se shtetet marrin masa "për rritjen e transparencës në financimin e kandidatëve garues". Paragrafi 247 i Udhëzimeve të Përbashkëta të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias për Rregullimin e Partive Politike të vitit 2020 thotë se "Zgjedhësit duhet të kenë informacion relevant lidhur me mbështetjen financiare dhënë partive politike, pasi kjo ndikon në vendimmarrje dhe është një mjet për t'i bërë partitë që të japin llogari". Shih gjithashtu paragrafin 261 që thotë se "Është praktikë e mirë që të kërkohen këto raporte: [...]Raportet që u japin organeve mbikëqyrëse dhe publikut informacion paraprak lidhur me të ardhurat dhe shpenzimet e partive dhe kandidatëve për fushatë disa ditë para ditës së zgjedhjeve"

⁷³ Sipas Monitorimit të Pluralizmit Mediatik të vitit 2024 të Institutit të Universitetit Evropian, katër pronarët kryesorë në tregun e transmetimit kontrollojnë 72 për qind të të ardhurave dhe 87 për qind të audiencës. Paragrafi 40 i Komentit të Përgjithshëm Nr. 34 të Komitetit të të Drejtave të Njeriut të OKB-së (UNHRC) parashikon që shtetet palë të ndërmarrin masat e duhura "për të parandaluar dominimin apo përqendrimin e panevojshëm të mediave përmes grupeve mediatike të kontrolluara privatisht në situata monopoliste që mund të dëmtojnë shumëllojshmërinë e burimeve dhe pikëpamjeve."

⁷⁴ Shih gjithashtu vlerësimin nga Kryetari i Shoqatës së Gazetarëve Shqiptarë.

⁷⁵ Sipas Rrjetit Ballkanik të Gazetarëve Investigative (BIRN), mes 10 stacioneve më të mëdha televizive (bazuar në deklaratat financiare) *TV Klan* dhe *Top Channel* zënë 64 për qind të tregut. I vetmi stacion televiziv mes këtyre 10, që perceptohet se është në linjë me PD-në, *Syri TV*, në vitin 2023, "vlerësohej se kishte 1.7% të të ardhurave totale të tregut televiziv, ose 113 milion lekë. Të ardhurat e deklaruara ranë me 22% krahasuar me 2022-shin."

⁷⁶ Më 6 shtator 2024, Drejtori i RTSH-së dha dorëheqjen pas shqetësimeve të ngritura rreth pozicioneve që kishte mbajtur me PS-në në të shkuarën. Më 17 shkurt 2025, Parlamenti shpërndau Këshillin Drejtues të RTSH-së për parregullsitë në përzgjedhjen e drejtorit të ri të RTSH-së. Një Këshill i ri Drejtues u emërua më 17 mars, i cili zgjodhi drejtorin e ri më 25 prill 2025.

Ndërhyrja e gjerë nga pronarët e mediave në autonominë editoriale, bashkë me autocensurën mes gazetarëve, ndikon negativisht në informacionet që i vihen në dispozicion publikut. Përveç kësaj, gazetarët ekspozohen në mënyrë të përsëritur ndaj sulmeve verbale dhe, hera-herës edhe fizike, nga zyrtarët publikë.⁷⁷ Gjithashtu, gazetarët raportojnë për akses në rënie tek përfaqësuesit e qeverisë, përfshirë edhe Kryeministrin, dhe për zvogëlim të numrit të konferencave për shtyp të organizuara, si dhe për moslejim të gazetarëve në disa raste në aktivitete, në kundërshtim me standardet ndërkombëtare.⁷⁸ Mbulimi editorial i lajmeve zëvendësohet shpesh nga materiale të përgatitura nga organet qeveritare, duke cenuar integritetin editorial. Agjencia e Medias dhe Informacionit (AMI), në varësi të Kryeministrit, i centralizon dhe filtron informacionet e nxjerra rreth qeverisë dhe institucioneve publikë.⁷⁹ Disa organe mediatike të financuara nga shoqëria civile dhe nga donatorët ofrojnë gazetari investigativ dhe në interes të publikut, por janë prekur nga shkurtimet së fundmi të fondeve ndërkombëtare.⁸⁰

Në përgjithësi, Kushtetuta dhe legjislacioni parashikojnë mbrojtjen e lirisë së fjalës. Megjithatë, pavarësisht nga rekomandimet e mëparshme të ODIHR-it, shpifja vazhdon të mbetet vepër penale. Një numër i konsiderueshëm çështjesh gjyqësore civile dhe penale janë hapur vitet e fundit kundër gazetarëve për shpifje, duke përfshirë edhe disa padi strategjike kundër pjesëmarrjes së publikut (SLAPP), kundër gazetarëve.⁸¹

Kodi i Transmetimit i vitit 2023 kërkon që të gjitha lajmet të jenë objektive dhe të paanshme. Kodi Zgjedhor, ndryshe nga çfarë kërkohet nga angazhimet e OSBE-së, nuk parashikon mbulim të barabartë në edicionet informative për partitë joparlamentare në një mjedis mediatik tashmë disavantazhues për to.⁸² Më 6 mars, Këshilli i Ministrave ndaloi përkohësisht platformën *TikTok*, ndalim që nuk është në përputhje me standardet ndërkombëtare.⁸³ Sipas disa bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it, ky ndali pati edhe një ndikim tjetër të dëmshëm ndaj aftësisë së të gjithë kandidatëve, duke përfshirë edhe atyre të partive joparlamentare, për të bërë fushatë në kushte të barabarta.

⁷⁷ Qendra Evropiane për Shtypin dhe Lirinë e Medias raportoi 45 incidente kundër lirisë së medias në vitin 2024. Më 27 mars 2024, Komiteti për Mbrojtjen e Gazetarëve u bëri thirrje zyrtarëve publikë, duke përfshirë edhe Kryeministrin Edi Rama, për t'i dhënë fund gjuhës abuzive dhe sjelljes intimiduese ndaj gazetarëve. Më 26 mars 2025, safejournalists.net raportoi një sulm fizik të kryer së fundmi ndaj një gazetari nga një zyrtar në Tiranë.

⁷⁸ Paragrafi 13 i the Komentit të Përgjithshëm 34 të UNHRC-së thotë se “[k]omunikimi lirshëm i informacionit dhe ideve rreth çështjeve publike dhe politike mes qytetarëve, kandidatëve dhe përfaqësuesve të zgjedhur është thelbësor. Kjo nënkupton që të ketë shtyp të lirë dhe media të tjera që kanë mundësinë të komentojnë për çështje publike pa censurë dhe pa kufizim, si dhe të informojnë opinionin publik.”

⁷⁹ Në tetor 2021, pikërisht para se AMI të niste punën, gjashtë organizata mediatike ndërkombëtare bënë thirrje që të anulohet ngritja e saj, pasi mund “të përdorej për të konsoliduar edhe më tej kontrollin mbi rrjedhën e informacionit publik”.

⁸⁰ Sipas Qendrës për Gazetari Cilësorë, gjashtë projekte të financuara nga Departamenti i Shtetit i SHBA-së u pezulluan ose u ndërpre. Ndër to ishin Rrjeti Investigativ Shqipëri (INA), i cili financonte dhe publikonte investigime, dhe programi televiziv investigativ “31 minuta”, i transmetuar në të gjitha televizionet kryesore.

⁸¹ Një studim i Safejournalists.net raportoi gjithsej 8 çështje penale dhe 65 çështje civile për shpifje në vitin 2023.

⁸² Partitë që fituan mbi 20 për qind të vendeve në zgjedhjet e mëparshme parlamentare duhet të marrin dyfishin e mbulimit në lajme krahasuar me partitë e tjera parlamentare. Mbulimi i partive jashtëparlamentare është në diskrecionin e transmetuesve, por nuk mund të tejkalojë mbulimin e dhënë për partitë parlamentare që kanë më pak se 20 për qind të vendeve. Paragrafi Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990 kërkon që Shtetet pjesëmarrëse të “Sigurojnë që asnjë pengesë ligjore apo administrative të mos qëndrojë në rrugën e aksesit të papenguar dhe jo-diskriminues në media për të gjitha grupimet politike dhe individët që dëshirojnë të marrin pjesë në procesin zgjedhor”.

⁸³ Paragrafi 43 i UN Komentit të Përgjithshëm Nr. 34 të Komitetit të të Drejtave të Njeriut të OKB-së (UNHRC) përcakton se çdo kufizim mbi faqet e internetit, blogjet apo platformat e tjera të komunikimit *online* duhet të jetë i kufizuar ngushtë dhe i lidhur posaçërisht me përmbajtjen. Ndalesat e gjera apo të përgjithshme, “ndalesat totale”, për funksionimin e këtyre sistemeve, përfshirë ofruesit e shërbimeve të internetit apo motorët e kërkimit, janë në kundërshtim me standardet ndërkombëtare për lirinë e shprehjes. Tre organizata të shoqërisë civile e kontestuan këtë vendim në Gjykatën Kushtetuese më 25 mars.

Sipas shumicës së bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it, materialet filmike për edicionet informative mbi fushatën u ofruan nga partitë politike. Në stacionet televizive të monitoruara nga MVZ-ja e ODIHR-it, asnjë prej mbulimeve në edicionet informative, nuk u identifikua si i tillë, siç kërkohet nga Kodi Zgjedhor dhe nga KQZ-ja nuk u ndërmor asnjë masë për adresimin e kësaj praktike.⁸⁴ Gjithashtu, disa bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it raportuan se disa intervista me disa kandidatë të transmetuara në programet e aktualitetit kishin qenë të paguara, në shkelje të ligjit. Materialet filmike të prodhuara nga kandidatët zgjedhorë në edicionet informative, si dhe mbulimi mediatik i paguar, është *de facto* i barabartë me reklamat politike dhe vë në disavantazh kandidatët me më pak mundësi financiare.

Monitorimi i MVZ-së së ODIHR-it tregoi se në dy stacionet televizive të monitoruara, PS-ja mori më shumë mbulim të fushatës në edicionet informative sesa PD-ja – ASHM.⁸⁵ Në RTSH, A2 CNN, Top Channel dhe TV Klan, PS-ja mori përkatësisht 45, 46, 48 dhe 57 për qind, ndërsa PD- ASHM mori 41, 48, 45 dhe 43 për qind.⁸⁶ Mbulimi, në 83 për qind të rasteve ishte me ton neutral ose pozitiv. Asnjë prej subjekteve të tjera nuk mori më shumë se 5 për qind të mbulimit në ndonjë prej stacioneve televizive të monitoruara. Megjithatë disa programe debati u transmetuan rregullisht, ato nuk sollën kandidatë shumë të njohur apo drejtues partish nga parti të ndryshme. RTSH-ja përmbushi detyrimin e saj ligjor të ofrimit të minutazhit falas subjekteve zgjedhore. Reklama politike me pagesë në televizion u blenë vetëm nga dy partitë dominuese. Përfundimisht, mjedisi i kufizuar mediatik dhe mosrespektimi në mirëbesim i parashikimeve ligjore, bëri që zgjedhësve t'u mohohet informimi i pavarur, i shumëllojshëm dhe solid lidhur me garën zgjedhore.

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve zgjedhore

Kuadri ligjor për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve zgjedhore përfshin procedurat administrative të pasuara nga mundësia për ankimim gjyqësor. Vëzhguesit mund të ankohen vetëm për mosmarrje të akreditimit, ndërsa zgjedhësit mund të ankohen vetëm për përjashtim nga lista e zgjedhësve duke iu drejtuar gjykatave të rretheve. Kjo qasje e ngushtë lidhur me legjitimitetin e ankimit është në kundërshtim me standardet ndërkombëtare dhe praktikën e mirë zgjedhore, që kërkon akses më të gjerë në zgjidhje ligjore efikase për mosmarrëveshjet zgjedhore.⁸⁷

Komisioni i Ankesave dhe Sanksioneve (KAS) shqyrton ankesat ndaj vendimeve të KQZ-së dhe KZAZ-ve, duke përfshirë edhe vendimet për rezultatet e zgjedhjeve, të cilat duhet të gjykohen brenda 10 ditësh. Me kërkesë të KQZ-së, KAS-i mund edhe të vendosë sanksione. Deri më 11 maj, KAS-i ka shqyrtuar 17 ankime ndaj vendimeve të Komisionerit, të cilat që të gjitha kishin të bënin me pretendime për parregullsi para fillimit të fushatës zgjedhore. Në 11 raste pranoi ankimimet, në dy raste prishi vendimet e Komisionerit dhe vendosi katër gjopa administrative prej 3,000 lekësh për parregullsi në raportimin e institucioneve publike lidhur me aktivitetet e tyre dhe neglizhencën e anëtarëve të KZAZ-së. Ankimet

⁸⁴ AMA (Autoriteti i Mediave Audiovizive) i dërgoi KQZ-së raporte monitorimi ditore dhe javore, në përputhje me ligjin. Megjithatë, monitorimi përfshinte vetëm edicionet e lajmeve dhe nuk vlerësonte tonin e mbulimit. Deri në ditën e zgjedhjeve, KQZ-ja mori 20 vendime, kryesisht për shkelje të rregullave për reklama me pagesë dhe sondazhet e opinionit publik. Nuk u morën masa lidhur me mbulimin e barabartë në edicionet informative.

⁸⁵ Nga 8 prilli deri më 9 maj, Misioni i Vëzhgimit të Zgjedhjeve i ODIHR-it kreu një monitorim sasior dhe cilësor të katër stacioneve televizive dhe tre mediave online të lajmeve: RTSH, TV Klan, Top Channel dhe A2 CNN, si dhe *panorama.al*, *lapsi.al* dhe *reporter.al*

⁸⁶ Shifrat nuk përfshijnë mbulimin e aktorëve politikë në cilësinë e tyre institucionale. Programet informative dhe ato të debatit treguan më shumë mungesë balancimi.

⁸⁷ Paragrafi 5.10 i Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990 angazhon Shtetet pjesëmarrëse të ofrojnë për të gjithë “mjete efektive për ankimim kundër vendimeve administrative, me qëllim garantimin e respektimit të të drejtave themelore dhe sigurimin e integritetit ligjor.” Seksioni 11.3.3.f i Kodit të Praktikës së Mirë në Çështjet Zgjedhore të Komisionit të Venecias rekomandon: “Të gjithë kandidatët dhe të gjithë votuesit e regjistruar në zonën zgjedhore përkatëse duhet të kenë të drejtë ankimi. Mund të vendoset një kuorum i arsyeshëm për ankimet e votuesve mbi rezultatet e zgjedhjeve”.

e tjera nuk u pranuan. Procesi qe transparent, të gjitha çështjet u shqyrtuan në seanca publike dhe me pjesëmarrjen e palëve të përfshira. Megjithëse vendimet e KAS-it ishin përgjithësisht të mirëarsyetuara, ato reflektuan një interpretim të ngushtë të rregullave për përdorimin e burimeve administrative në fushatë, duke e kufizuar zbatimin e tyre rreptësisht në periudhën zyrtare të fushatës,⁸⁸ në kundërshtim me praktikën e mirë zgjedhore.⁸⁹

Kolegji Zgjedhor i Gjykatës Administrative të Apelit Tiranë (Kolegji Zgjedhor) është autoriteti më i lartë për gjykimin e mosmarrëveshjeve zgjedhore, por operon me staf administrative të kufizuar, dhe me trajnime dhe burime financiare të pamjaftueshme.⁹⁰ Deri më 11 maj, Kolegji Zgjedhor ka gjykuar dhe ka rrëzuar tre ankimime.⁹¹ Seancat ishin publike, vendimet të arsyetuara dhe të publikuara në faqen zyrtare, pavarësisht se me vonesë.

Në Kodin Penal jepet përkufizimi i 15 veprave penale në lidhje me zgjedhjet, shumica e të cilave janë në kompetencën e Prokurorit të Përgjithshëm. Deri më 11 maj, ka nisur procedimi penal në 25 nga 44 raste të pretendimeve për krime zgjedhore, ku përfshihen raste të akuzave për shpërdorim detyre për qëllime zgjedhore dhe pengim të subjekteve zgjedhore.⁹²

SPAK-u ka juridiksion mbi rastet e korrupsionit zgjedhor që kanë të bëjnë me kategori të zyrtarëve të lartë publikë ose krimin e organizua. Për herë të parë, SPAK-u ngriti një task forcë hetimore dhe një platformë *online* për raportimin e veprave penale zgjedhore.⁹³ Deri më 10 maj, nga 138 raportime për pretendime për krime zgjedhore janë nisur 39 procedime penale, shumica e të cilave kanë të bëjnë me akuza për korrupsion pasiv dhe aktiv. Konkretisht, SPAK-u ka nisur tetë procedime *ex officio*. Bashkëpunimi midis SPAK-ut, KQZ-së dhe Prokurorisë së Përgjithshme, bazuar në një protokoll ndërinstitucional mundësoi shkëmbimin e informacioneve lidhur me krimet zgjedhore, përcaktimin e prioritetëve dhe u vlerësua përgjithësisht pozitivisht nga bashkëbiseduesit e ODIHR-it. SPAK-u perceptohej përgjithësisht si një institucion i besuar nga bashkëbiseduesit e MNVZ-së dhe si institucion që mund edhe të kishte një efekt frenues. Megjithatë, disa bashkëbisedues ngritën shqetësime lidhur me efikasitetin e policisë në trajtimin e veprave penale të lidhura me zgjedhjet edhe kur ato lidheshin me rrjete të krimit të organizuar. (shih gjithashtu seksionin mbi *Mjedisin e fushatës*).

Pjesëmarrja e pakicave kombëtare

Kushtetuta shqiptare parashikon të drejta të plota politike, civile dhe sociale për pakicat, dhe Kodi Zgjedhor garanton të drejtën për të zgjedhur dhe për t'u zgjedhur për të gjithë shtetasit shqiptarë pavarësisht nga origjina etnike, raca, besimi fetar apo gjuha. KQZ-ja prodhoi materiale zgjedhore në

⁸⁸ Neni 91, paragrafi 1 i Kodit Zgjedhor parashikon se: "Me përjashtim të rasteve të parashikuara me ligj, nuk mund të përdoren ose të vihen në mbështetje të kandidatëve, të partive politike ose të koalicioneve në zgjedhje burime të organeve apo enteve publike në nivel qendror ose vendor, apo çdo lloj enti tjetër ku shteti zotëron kapitale apo kuota ose/dhe emëron shumicën e organit mbikëqyrës apo organit administruar të entit, pavarësisht nga burimi i kapitalit ose pronësia." Ky nen nuk përcakton qartë një periudhë kohore për zbatimin e këtij parashikimi, dhe KQZ-ja e interpretoi atë si të zbatueshëm vetëm gjatë periudhës zyrtare njëmuajore të fushatës.

⁸⁹ Neni 13 i Udhëzimeve të përbashkëta për parandalimin dhe reagimin ndaj keqpërdorimit të burimeve administrative gjatë proceseve zgjedhore të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias të vitit 2016 përcakton një përkufizim më të gjerë të procesit zgjedhor, i cili "përfshin mënyrat e shumta në të cilat burimet administrative mund të keqpërdoren gjatë gjithë procesit zgjedhor, dhe jo vetëm gjatë periudhës zyrtare të fushatës zgjedhore."

⁹⁰ Palët e treta me interes legjitim mund të paraqesin gjithashtu një ankim në gjykatën administrative të shkallës së parë

⁹¹ Këto kishin të bënin me regjistrimin e partive politike, dizajnin e fletëve të votimit dhe përdorimin e pajisjeve të votimit dhe numërimit elektronik.

⁹² Pesë procedura janë regjistruar në Prokurorinë e Fierit, katër në Elbasan, dy në Gjirokastrë, Shkodër dhe Sarandë dhe një në In Korçë, Durrës, Vlorë dhe Kukës. Tetë u iniciuan *ex officio*, 2 pas raportimeve nga qytetarët dhe 19 nga policia.

⁹³ Nga janari 2025 deri më 7 maj, janë regjistruar 123 raportime për krime, 51 prej të cilave përmes platformës *online* të SPAK, pjesa tjetër kryesisht nga policia dhe PD, dhe disa janë referuar nga Prokurori i Përgjithshëm.

gjuhën e pakicave kombëtare të njohura zyrtarisht, me përjashtim të pakicës egjiptiane (*shih administratën zgjedhore*).⁹⁴ Megjithëse shumica e bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it pretenduan se materialet nuk u shpërndanë gjerësisht.⁹⁵ Gjatë fushatës nuk u vunë re kufizime të përdorimit të gjuhëve të pakicave. Në fushatë nuk pati probleme të theksuara lidhur me pakicat kombëtare apo etninë dhe kandidatët e pakicave kombëtare shpesh bënë fushatë për çështje që prekin popullatën në tërësi, me përjashtim të një numri të vogël kandidatësh nga pakica greke që bënë fushatë lidhur me të drejtat e pronësisë.

Pakicat patën përgjithësisht mundësinë të merrnin pjesë lirisht si zgjedhës dhe si kandidatë, duke kandiduar si me dy partitë kryesore kombëtare, ashtu edhe me dy parti të pakicave kombëtare në koalicionin e udhëhequr nga PD-ja. Sipas disa bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it, sistemi zgjedhor aktual që e bën të detyrueshëm daljen me kandidatë në të gjitha zonat zgjedhore, ishte pengesë për marrjen e mandateve në parlament nga ana e partive të pakicave kombëtare. Ata gjithashtu theksuan se anëtarët e komunitetit rom ishin përgjithësisht të pafamiljarizuar me procedurat zgjedhore dhe se nuk kishte pasur ndonjë informim specifik për ta në këtë drejtim.⁹⁶ Përveç kësaj, vëzhguesve afatgjatë të MVZ-së së ODIHR-it iu raportua edhe se ndaj komuniteteve romë dhe egjiptiane kishte pasur presion për shitje votash.⁹⁷ Vëzhguesit e MVZ-së së ODIHR-it vunë re se zgjedhësit romë në disa zona ishin të paqartë për vendndodhjen e saktë të qendrave të tyre të votimit, pjesërisht për shkak të komunikimit zyrtar të pamjaftueshëm.⁹⁸

Vëzhgimi i zgjedhjeve

Kodi Zgjedhor parashikon vëzhgimin e zgjedhjeve nga vëzhgues vendas dhe ndërkombëtarë në të gjitha nivelet e administratës zgjedhore. KQZ-ja akreditoi gjithsej 47 organizata vendase dhe 56 organizata ndërkombëtare. OSHC-të informuan MNVZ-në se mungesa e financimit, veçanërisht nga donatorët ndërkombëtarë, uli kapacitetin e tyre për një vëzhgim gjithëpërfshirës dhe për të dërguar një numër të përshtatshëm vëzhguesish në ditën e zgjedhjeve. Partitë parlamentare dhe koalicionet mund të caktojnë përfaqësues të përhershëm në KQZ. Subjektet zgjedhore mund të caktonin një vëzhgues në KZAZ dhe KQV, si dhe për çdo GNV, duke përfshirë edhe për fletët e votimit nga jashtë vendit.

Dita e zgjedhjeve

Dita e zgjedhjeve ishte përgjithësisht e qetë dhe u menaxhua në mënyrë transparente, por në shumë vende me mosrespektim të procedurave gjatë hapjes dhe votimit, si dhe me disa raportime për frikësim dhe ndikim tek zgjedhësit. Në përgjithësi, vëzhguesve iu dha akses i mjaftueshëm për të monitoruar të gjithë procesin. Numri i madh i ndryshimit të vonë të disa anëtarëve të emëruar nga partitë politike në Komisionet e Qendrave të Votimit (KQV), madje edhe në prag të zgjedhjeve, pati ndikim negativ në respektimin e procedurave të votimit dhe reduktoi efektivisht transparencën e përbërjes së KQV-ve. Në orën 20:00 në ditën e zgjedhjeve, Komisioni Qendror i Zgjedhjeve (KQZ) njoftoi se pjesëmarrja në zgjedhje ishte 42.3 për qind.

⁹⁴ Ligji për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare, në fuqi që nga viti 2017, njeh pakicat kombëtare arumune, boshnjake, bullgare, egjiptiane, greke, maqedonase, malazeze, romë dhe serbe.

⁹⁵ KQZ-ja e informoi MVZ-në e ODIHR-it se posterat në gjuhën maqedonase ishin vendosur krahas atyre në shqip në QV-të e Pustecit, dhe në greqisht në QV-të e Dropullit dhe Finiqit. Video edukative për votuesit u përkthyen në tetë gjuhë pakicash për rrjetet sociale. Fletushkat informuese për votuesit u prodhuan në tetë gjuhë pakicash dhe u dorëzuan në Komitetin Shtetëror për Pakicat Kombëtare, për t'u shpërndarë në rajonet përkatëse për çdo grup pakice nga përfaqësuesit e tyre.

⁹⁶ Për shembull, siç u raportua në Tiranë. Megjithatë, KQZ-ja bashkëpunoi me Prezencën e OSBE-së në Shqipëri për të mbajtur takime informuese me anëtarë të pakicave romë dhe egjiptiane në disa bashki.

⁹⁷ Kjo u raportua në MVZ-në e ODIHR-it në Korçë dhe Tiranë.

⁹⁸ Kjo u raportua në MVZ-në e ODIHR-it në Tiranë.

MNVZ-ja vëzhgoi hapjen në 122 qendra votimi, duke e vlerësuar procesin negativisht në një të tretën e rasteve. Numri i madh i vlerësimeve negative ishte kryesisht për shkak të mosrespektimit të disa procedurave. Në shumicën e qendrave të votimit të vëzhguara, votimi filloi me vonesë, ku në 28 prej tyre vonesa ishte mbi 30 minuta, shpesh për shkak të problemeve teknike ose mungesës së materialeve. Në 26 raste, anëtarët e KQV-ve nuk ishin të njohur me procedurat e hapjes, dhe në 17 raste, të pranishmëve nuk iu demonstrua kutia e votimit bosh. Në 9 raste u konstatua se nuk u ndoqën procedurat për vendosjen e pajisjes për identifikimin biometrik. Në 12 KQV, persona të paautorizuar jepnin udhëzime ose ndërhynin në punën e komisionit. Në qendrat e votimit elektronik, vëzhguesit e MNVZ-së raportuan se në shumë raste nuk u ndoqën procedurat.

Në shumicën e rasteve, votimi u vlerësua pozitivisht. Megjithatë, në 4.6 për qind të 995 vëzhgimeve, një numër i lartë, procesi u vlerësua negativisht, kryesisht për shkak të mangësive procedurale dhe një niveli presioni mbi zgjedhësit. Vëzhguesit e partive ishin të pranishëm në 79 për qind të qendrave të votimit, ndërsa vëzhgues vendas u konstatuan vetëm në 8 për qind, dhe mungesa e tyre në shumë qendra uli nivelin e mbikëqyrjes së procesit. Në total, 30 për qind e anëtarëve të KQV-ve ishin gra, ndërsa gratë ishin kryetare të KQV-ve në 25.5 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara.

Vëzhguesit e MNVZ-së raportuan se në 23 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara, votuesit nuk mund të identifikoheshin gjithmonë nga pajisjet për identifikim të votuesve, dhe në 24 për qind të qendrave të votimit nuk u kontrolluan gjithmonë për shenja të bojës në duar. Disa pajisje për identifikim biometrik pësuan defekte, duke shkaktuar ndërprerje në proces. Në 23 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara, shenjat e gishtërinjve të disa votuesve nuk u lexuan siç duhet. Kodet e sigurisë nuk u regjistruan në Librin e Procesverbalit të Mbledhjes së KQV-ve në 5 për qind të rasteve të vëzhguara. Organizimi fizik i qendrave të votimit u vlerësua si i papërshtatshëm për votim në 5 për qind të vëzhgimeve, kryesisht sepse kontribuoi në komprometimin e fshehtësisë së votës, e cila në 12 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara nuk u respektua gjithmonë. Fshehtësia e votës u komprometua gjithashtu nga ndërhyrjet e vëzhguesve të partive ose të anëtarëve të KQV-ve. Votimi në grup, kryesisht votimi familjar, u vëzhgua në 11 për qind të qendrave të vizituara dhe votimi përfaqësues, shpesh për anëtarë të familjes, në 3 për qind. Kuptimi i votuesve për procedurat e votimit u vlerësua negativisht në 13 për qind të vëzhgimeve, duke treguar për nevojën e shtuar për edukim të votuesve mbi procedurat e reja të votimit pas futjes së listave preferenciale.

Gjatë gjithë ditës u vëzhguan disa raste shkeljesh të rëndësishme dhe incidentesh. MNVZ-së vërejti tension ose frikësim në 4 për qind të qendrave të votimit të vizituara, që shpesh përfshinte vëzhgues ose përfaqësues partie të cilët qëndronin në hyrje të qendrave të votimit, ndërvepronin me votuesit ose ndërhynin në punën e KQV-ve. Persona të paautorizuar, përfshirë aktivistë partiakë, ishin të pranishëm në 2 për qind të vendeve të vizituara dhe ndërhynin në disa raste. Në 2.4 për qind të qendrave të votimit kishte indikacione se votuesit nxiteshin të votonin për një kandidat të caktuar, përfshirë pretendime për blerje votash. Në 3 për qind të qendrave të votimit, vëzhguesit raportuan për persona të paautorizuar që mbanin shënim se kush kishte votuar. Pas mbylljes së votimeve, KQZ raportoi se rastet që lidhen me pesë incidente janë referuar në prokurori: dy në Tiranë dhe nga një në Elbasan, Korçë dhe Berat.

Në lidhje me votimin elektronik, vëzhguesit e MNVZ-së vërejtën se, megjithëse në përgjithësi procesi kaloi pa probleme të mëdha, disa shqetësime ishin të dukshme. Shumë votues dukeshin të panjohur me mënyrën e përdorimit të pajisjes së votimit, dhe shumë prej tyre nuk arritën të votojnë brenda kufirit të kohës prej tre minutash. Disa anëtarë të KQV-ve dhe operatorë të teknologjisë nuk ishin të trajnuar në mënyrë adekuate për procedurat përkatëse ose nuk kishin qartësi për rolet e tyre. Në disa vende të vëzhguara, votuesit nuk mundën të votojnë në mënyrë të pavarur, dhe u ofrua ndihmë atyre që e kërkuan, ndërkohë që mbipopullimi për shkak të kohës që mori votimi në disa raste, komprometoi fshehtësinë e votës.

Nuk kishte aksesueshmëri të mjaftueshme për personat me aftësi të kufizuara në 50 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara. Numri i madh i qendrave të votimit që ishin të paaksesueshme për votim të pavarur tregon qartë nevojën e madhe për përpjekje të mëtejshme për të siguruar aksesueshmëri për të gjithë votuesit. Gjithashtu, mënyra e organizimit brenda qendrave të votimit u pa si jo e përshtatshme për personat me aftësi të kufizuara në 24.4 për qind të qendrave të vizituara. Kjo, së bashku me mungesën e një mënyrë votimi për votuesit që janë të detyruar të qëndrojnë në shtëpi, që janë të shtruar në spital apo me probleme me lëvizjen, mund të ketë pasur një ndikim negativ në pjesëmarrjen e tyre.

Mbyllja e qendrave të votimit u vlerësua pozitivisht nga vëzhguesit e MNVZ-së në 75 nga 89 raportime. KQV-të ndoqën procedurat e mbylljes në shumicën e rasteve, megjithatë, në katër raste u raportuan tensione. Vëzhguesit e MNVZ-së raportuan shumë pozitivisht për pranimin e materialeve në Qendrat e Numërimit të Votave, megjithëse pati mbipopullim në 10 nga 50 qendrat e vëzhguara. Transmetimi i rezultateve të votimeve elektronike nga pajisjet direkt tek KQZ-ja në mbyllje të procesit të votimit u shty për shkak të një kërkesë nga PD-ja për të mos transmetuar votat elektronike në mbyllje të votimit, për të shmangur njohjen e rezultateve të parakohshme, duke treguar gjithashtu edhe mungesë besimi tek sistemi. Pajisjet e votimit, bashkë me kutitë e fletëve të votimit që janë pjesë e tyre, u dorëzuan në KZAZ-të përkatëse në Tiranë dhe Vorë, ku u krye pilotimit, për të filluar numërimin mëngjesin e datës 12 maj.

Vëzhguesit e MNVZ-së kanë raportuar nga 66 nga 93 Qendrat e Numërimit të Votave, dhe raportimi vazhdon. Vëzhguesit e vlerësuan negativisht procesin në 7 nga këto 66 raste. Problemet në përgjithësi lidheshin me tensionet (9 raste), mbipopullimin (7 raste), mungesë të aksesit të plotë në proces (12 raste) dhe disa ndërhyrje nga vëzhguesit e partive (6 raste).

Megjithëse procesi i numërimit vazhdoi në mënyrë të rregullt në shumë qendra numërimi, vëzhguesit vërejtën një atmosferë kaotike dhe kontestime lidhur me vlefshmërinë e fletëve të votimit në disa qendra. Gjetjet fillestare bazohen në numërimin e 97 kutive votimit. Vëzhguesit e MNVZ-së e vlerësuan negativisht numërimin individual të votave në 8 raste, kryesisht për shkak të mangësive procedurale dhe mungesës së transparencës, si mosnumërimi fillimisht i fletëve të papërdorura të votimit, mosdemonstrimi i fletëve të votimit si duhet para kamerave të instaluara për këtë qëllim. Vëzhguesve të partive nuk iu dhanë kopje të rezultateve në 19 raste, duke kufizuar transparencën. Për 8 numërimet u kërkuar rinumërimi. Tabela e rezultateve për numërimin e votave u dorëzua në KZAZ menjëherë pas përfundimit të numërimit në 89 vëzhgime. Në Dibër dhe Elbasan, vëzhguesit e MNVZ-së raportuan se zyrtarët e KQZ-së kishin shkuar në zonë për të trajnuar anëtarët e qendrave të numërimit në mesnatë, para se të fillonte numërimi i votave, duke treguar mungesë trajnimi që ndoshta lidhet me zëvendësimin me vonesë të disa anëtarëve të caktuar nga partitë. Një vonesë në numërimin e votave të VCV u vu re në qendrën kryesore të numërimit në Tiranë, për shkak të një ankese nga PD në lidhje me verifikimin e disa fletëve të votimit.

*Versioni në gjuhën angleze i këtij raporti është i vetmi dokument zyrtar.
Versioni i ofruar në gjuhën shqipe është versioni jozyrtar i këtij raporti.*

INFORMACION PËR MISIONIN & FALËNDERIME

Tiranë, 12 maj 2025 – Kjo Deklaratë e Gjetjeve dhe Përfundimeve Paraprake është rezultat i përpjekjeve të përbashkëta të Zyrës së OSBE-së për Institucione Demokratike dhe të Drejtat e Njeriut (ODIHR), Asamblesë Parlamentare të OSE-së (PA OSBE), Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës (PACE) dhe Parlamentit Evropian (PE). Ky vlerësim pati për qëllim të shihte nëse zgjedhjet ishin në përputhje me angazhimet e OSBE-së, standardet e Këshillit të Evropës dhe detyrime dhe standarde të tjera ndërkombëtare për zgjedhje demokratike dhe me legjislacionin vendas.

Farah Karimi (deputete) u emërua nga Kryetari i Radhës i Kryesisë së OSBE-së si Koordinatorja e Posaçme dhe Drejtuese e misionit të vëzhguesve afatshkurtër të OSBE-së. Ambasadori Lamberto Zannier është Shefi i MVZ-së së ODIHR-it, i dërguar që prej 2 prillit 2025. Björn Söder (deputet) është drejtuesi i delegacionit të Asamblesë Parlamentare të OSBE-së. Simone Billi (deputet) është Shefi i delegacionit të Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës dhe Michael Gahler (anëtar i Parlamentit Evropian) është Shefi i delegacionit të Parlamentit Evropian.

Secili prej institucioneve të përfshira në këtë Mision Ndërkombëtar të Vëzhgimit të Zgjedhjeve (MNVZ) ka miratuar Deklaratën e vitit 2005 të Parimeve për Vëzhgimin Ndërkombëtar të Zgjedhjeve. Kjo Deklaratë e Gjetjeve dhe Përfundimeve Paraprake bëhet para përfundimit të procesit zgjedhor. Vlerësimi përfundimtar i zgjedhjeve do të varet, pjesërisht, nga zhvillimi i fazave të tjera të procesit zgjedhor, përfshirë numërimin, nxjerrjen dhe shpallje e rezultateve, si dhe nga mënyra e trajtimit të ankesave dhe apelimeve të mundshme pas ditës së zgjedhjeve. ODIHR-i do të nxjerrë një raport të plotë përfundimtar, duke përfshirë edhe rekomandime për përmirësime të mundshme, në një fazë të mëvonshme. Asambleja Parlamentare e OSBE-së do ta paraqesë raportin në Sesionin e Përvitshëm në Porto në muajin korrik. PACE do të paraqesë raportin e saj gjatë sesionit të saj të qershorit 2025 në Strasburg. Delegacioni i Parlamentit Evropian për marrëdhëniet me Shqipërinë do të diskutojë rezultatet e misionit të vëzhgimit të zgjedhjeve në takimin e tij në muajin qershor.

MVZ-ja e ODIHR-it përfshin 16 ekspertë në kryeqytet dhe 26 vëzhgues afatgjatë të shpërndarë në të gjithë vendin. Në ditën e zgjedhjeve, u dërguan 350 vëzhgues nga 47 vende, duke përfshirë 214 vëzhgues afatgjatë dhe afatshkurtër të dërguar nga ODIHR-i, si dhe një delegacion me 96 anëtarë nga Asambleja Parlamentare e OSBE-së, 12 nga Parlamenti Evropian dhe 22 nga PACE. Hapja e votimit u vëzhgua në 1,343 qendra votimi. Numërimi i vëzhgua në 97 qendra numërimi.

Vëzhguesit dëshirojnë të falënderojnë autoritetet për ftesën për vëzhgimin e zgjedhjeve, si dhe Komisionin Qendror të Zgjedhjeve dhe Ministrinë e Punëve të Jashtme për asistencën. Ata dëshirojnë, gjithashtu, të shprehin vlerësimin për institucione të tjera shtetërore, parti politike dhe organizata të shoqërisë civile dhe për përfaqësuesit e komunitetit ndërkombëtar për bashkëpunimin.

Për më shumë informacion, ju lutemi kontaktoni:

- Ambasador Lamberto Zannier, Shefi i MVZ-së së ODIHR-it, në Tiranë ((+355 68 209 3925);
- Katya Andrusz, Zëdhënëse e ODIHR-it ((+48 609 522 266), ose Goran Petrov, Këshilltar për Zgjedhjet i ODIHR-it në Varshavë (+48 697 990 989)
- Andreas Nothelle, Këshilltar Ligjor, Asambleja Parlamentare e OSBE-së (+43 676 3200 568)
- Bogdan Torcatoriu, Këshilltar i Lartë për Zgjedhjet, PACE (+33 6 50 39 29 40)
- Raffaele Luise, Administrator, Parlamenti Evropian, Drejtorja e Përgjithshme për Politikën e Jashtme (+32 470 880 101)

Adresa e MVZ-së së ODIHR-it: MAK Hotel, Sheshi Italia 2, Tirana

Tel: +355 682 093 925

Email: office@odihr.al

Faqja e internetit: www.osce.org/odihr/elections/albania